

**בבית-המשפט העליון בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים****ע"פ 5083/08****ע"פ 5189/08****ע"פ 5208/08**

בפני :  
 כבוד השופט א' א' לוי  
 כבוד השופטת א' חיות  
 כבוד השופט ח' מלצר

המערער בע"פ 5083/08 : הרב שלמה בניזרי  
 המערערת בע"פ 5189/08 : מדינת ישראל  
 המערער בע"פ 5208/08 : הרב ראובן אלבו

נ ג ד

המשיבה בע"פ 5083/08 : מדינת ישראל  
 המשיבים בע"פ 5189/08 : 1. הרב שלמה בניזרי  
 2. הרב ראובן אלבו  
 המשיבה בע"פ 5208/08 : מדינת ישראל

ערעורים על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים,  
 מיום 27.4.08, **בת.פ. 2062/06**, [פורסם בנבו], שניתן על  
 ידי כבוד השופט יעקב צבן

תאריכי הישיבה :  
 ו' בניסן התשס"ט (31.03.09)  
 ח' בניסן התשס"ט (02.04.09)

בשם המערער בע"פ 5083/08 : עו"ד בנימין נהרי ; עו"ד ליאור אשכנזי  
 בשם המערערת בע"פ 5189/08 : עו"ד מיכאל קרשן  
 בשם המערער בע"פ 5208/08 : עו"ד אביגדור פלדמן ; עו"ד אברהם לביא

להכרעת-דין במחוזי (01-04-2008) : **תפ 2062/06 מדינת ישראל נ' שלמה בניזרי** שופטים : יעקב צבן, עו"ד :  
 ליטמן, ויטמן, שניידר, אוסדיטשר, סגיב, לירן, פלדמן, לביא  
 להחלטה בעליון (30-03-2009) : **עפ 5083/08 שלמה בניזרי נ' מדינת ישראל** שופטים : א' א' לוי, עו"ד : מיכאל  
 קרשן, שלמה בניזרי, בני הרי, ליאור אשכנזי, הרב ראובן אלבו, אביגדור פלדמן  
 להחלטה בעליון (31-03-2009) : **עפ 5083/08 שלמה בניזרי נ' מדינת ישראל** שופטים : א' א' לוי, א' חיות, ח'  
 מלצר, עו"ד : מיכאל קרשן, דני ויטמן, נהרי בנימין, ליאור אשכנזי, אביגדור פלדמן, אברהם לביא  
 לפסק-דין בעליון (26-07-2009) : **דנפ 5651/09 שלמה בניזרי נ' מדינת ישראל** שופטים : א' ריבלין

כתבי עת :

מרכזי קרמניצר, "על העבירה של מרמה", משפטים, יג (תשמ"ג-תשמ"ד)

מיני-רציו :

\* ביהמ"ש העליון החמיר בעונשו של השר לשעבר, הרב שלמה בניזרי וגזר עליו 4 שנות מאסר בפועל במקום 18 חודשים. זאת, בגין הרשעתו בקבלת שוחד, הפרת אמונים, קשירת קשר לביצוע פשע ושיבוש הליכי משפט. כן הוחמר הקנס שהוטל על הרב ראובן אלבז, שהורשע באותה פרשה בתיווך לשוחד וקשירת קשר לביצוע פשע, מ-120 אלף שקל ל-250 אלף שקל.

\* עונשין – עבירות – שוחד

\* עונשין – עבירות – הפרת אמונים

\* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה : עבירות עובדי ציבור

\* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה : שיקולים לחומרה

ביהמ"ש המחוזי ב-ם, הרשיע את השר לשעבר, הרב שלמה בניזרי, בקבלת שוחד מהקבלן משה סלע, הפרת אמונים, קשירת קשר לביצוע פשע ושיבוש הליכי משפט. ביהמ"ש גזר עליו, 18 חודשי מאסר בפועל, שמונה חודשי מאסר על תנאי וקנס בסך 80 אלף שקל. ביהמ"ש הוסיף וקבע כי מעשיו של בניזרי נושאים עמם קלון. פטרונו, הרב ראובן אלבז, ראש ישיבת "אור החיים" שבירושלים ומבכירי רבניה של התנועה, הורשע באותה פרשה בתיווך לשוחד וקשירת קשר לביצוע פשע. ביהמ"ש גזר עליו, 8 חודשי מאסר על תנאי וקנס בסך 120 אלף ש"ח. הרב בניזרי מערער על הכרעת הדין ולחילופין על גזה"ד, הרב אלבז מערער על הכרעת הדין, ואילו המדינה מערערת על קולת העונש.

ביהמ"ש העליון (מפי השופט א' א' לוי בהסכמת השופטים ח' מלצר וא' חיות), דחה את ערעורם של הרבנים בניזרי ואלבז, וקיבל את ערעור המדינה, לעניין קולת העונש, מהטעמים הבאים :

אכן, עדות של עד מדינה המופרכת על פניה, גם סיוע לא יוכל להושיע אותה מדחייה. אולם, זה אינו המצב במקרה הנוכחי, הואיל וכפי שמצא בימ"ש קמא, חלקים רבים מתוך עדותו של סלע אומתו בראיות נוספות, ועל כן זהו מסוג המקרים שאין נוהגים בעדות כזו בדרך של פסילה גורפת, אלא בודקים אותה בדיקה פרטנית כאשר סמכותו של ביהמ"ש לאמץ מקצתם של דברי עדות ולדחות יתרם. ביהמ"ש העליון בחן את הפרשיות השונות המיוחסות לבניזרי והגיע למסקנה, כי בממצאיו העובדתיים של ביהמ"ש המחוזי, גם מקום בו הם מתבססים על עדותו של סלע, לא נפלו פגמים או שגיאות, הואיל ונמצא כי הם נתמכים בראיות נוספות ועדותם של עדים שבסוגית מהימנותם לא התגלה דופי.

באשר לפן המשפטי : לקיחת שוחד לפי סעיף 290 לחוק העונשין : עבירת השוחד היא עבירת התנהגות, שיסודותיה העובדתיים הם אלה : נוטל השוחד הוא עובד ציבור ; המתת שניתן לעובד הציבור הוא מן הסוג אותו ביקש המחוקק לאסור, נטילת המתת היא בעד פעולה הקשורה בתפקידו. לעניין הרכיב האחרון נקבע, כי "לדרישה זו שני היבטים : האחד, מבטא את הצורך בקיום קשר סיבתי בין המתת לבין פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור והאחר, מבטא את הידיעה בדבר קיומו של קשר סיבתי כזה". ויטעם, "אין זה כלל דרוש, שעובד הציבור הוא עצמו יקבל את המתת או הוא עצמו יפיק את טובת ההנאה ; די לנו אם המתת ניתנה בשביל הלוקח – הוא עובד הציבור – ודי לנו אם משהו, שאותו עובד ציבור חפץ ביקרו, הוא הינו זה הנהנה מהשוחד". היסוד הנפשי הנדרש לצורך ביסוס עבירת השוחד הינו מודעות, או לפחות עצימת עיניים, מצד עובד הציבור לכל היסודות העובדתיים שבעבירה

(לא להשלכות המשפטיות של המעשה), ובכלל זה נדרשת מודעותו לכך שהמתת ניתן בעד עשיית פעולה הקשורה בתפקידו. עוד נקבע, כי אין הכרח שגם בנותן השוחד תקנן כוונה דומה, היינו, העבירה מושלמת גם אם הצד השני חף מכוונה פלילית, בין שלא היה מודע לכוונת השוחד, ובין שהיה מודע לה אך לא נתן תמורה לטובת ההנאה. משהוכחו יסודותיה העובדתיים של העבירה, על בית-המשפט לשקול אם יש לפנות לחזקת המודעות, וככל שעושה בית-המשפט שימוש בחזקה זו, די בכך שהנאשם יטיל ספק באשר למודעותו לאחד ממרכיבי העבירה, לצורך הפרכתה.

בעניינו, בניזרי קיבל מסלע טובות הנאה בעלות ערך כספי ניכר ביותר, שגם בין חברים בנפש אינן מקובלות ואין פגם במסקנתו של ביהמ"ש קמא, לפיה, היתה זיקה בין אותן טובות הנאה לבין פעולות שביצע בניזרי לטובת סלע והקשורה לתפקידו הציבורי. מכאן שהרשעתו של בניזרי בעבירה לפי סעיף 290(א) היתה תוצאה בלתי נמנעת, ועל כן נכון להותיר אותה על כנה.

מרמה והפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק העונשין: האיסור הפלילי של הפרת אמונים הינו איסור "מסגרת", שתכליתו לאגד קשת רחבה של מקרים אשר בהתרחשותם טמון סיכון לערער את יסודותיו של מינהל תקין, ולפגיעה בתדמיתו בעיני הציבור אותו נועד לשרת. היסוד העובדתי בעבירת מרמה והפרת האמונים, מורכב משלושה: רכיב התנהגותי ("מעשה מרמה או הפרת אמונים"), כאשר "עצם ההימצאות במצב של ניגוד עניינים מקיימת רכיב זה; רכיב נסיבתי ("עובד הציבור העושה במילוי תפקידו"), כאשר המחקק נקט גישה מרחיבה לעניין היקף העבירות אשר יכנסו לגדר הסעיף, וכל מקרה יבחן לגופו; ורכיב תוצאתי (מעשה "הפוגע בציבור"). יוטעם, אין מדובר בעבירה תוצאתית, אלא שנדרש כי מעשה המירמה או הפרת האמונים יהא, לפי טיבו וטבעו, מעשה הפוגע בציבור". לרבות פגיעה מופשטת, תדמיתית, אסטרטגית או ערכית. ברם, לא כל פגיעה באינטרס המוגן על ידי האיסור הפלילי עולה כדי עשייה בפלילים. כפי שנפסק בדנ"פ 1397/03 "ניגוד עניינים מקיים את היסוד העובדתי של 'הפרת אמונים' אם ניגוד העניינים פוגע פגיעה מהותית באמון הציבור בעובדי הציבור, או בטוהר המידות של עובדי הציבור או בתקינות פעולת המינהל הציבורי". היסוד הנפשי הנדרש הינו מודעות בפועל לטיב הפיזי של ההתנהגות ולקיום הנסיבות הרלוונטיות. לאמור, "מודעות בפועל לכך כי נעשתה עבירת מרמה או הפרת אמונים; מודעות בפועל כי הוא עובד ציבור העושה במילוי תפקידו ומודעות בפועל לאפשרות של גרימת התוצאה, שהמעשה פוגע בציבור". עצימת עיניים שקולה כנגד מודעות, ועל קיומו של היסוד הנפשי ניתן ללמוד מראיות ישירות ומראיות נסיבתיות, ובכלל זה מחזקת המודעות.

פעולותיו של בניזרי בעניינו, לא נבעו מתוך כוונה לקדם אינטרס ציבורי חשוב, אלא כדי לסייע לעסקיו של ידידו, מתוך ידיעה כי מדובר ביחסי גומלין, לאמור, ככל שעסקיו של סלע ישגשגו, יוסיף זה האחרון להרעיף על בניזרי טובות הנאה ויתמוך בישיבת הרב אלבז ביד נדיבה. לכל אלה אין דבר וחצי דבר עם אינטרס הציבור, אדרבא, זו דוגמה מובהקת להפרת אמונים בה כרוכה פגיעה אנושה באמון הציבור בתקינת המינהל ובטוהר המידות של ציבור גדול שחלקו הארי עושה את מלאכתו נאמנה. מכאן שגם בהרשעתו של בניזרי בעבירה לפי סעיף 284 לא נפל פגם או שגגה.

כן לא נמצא פגם בהרשעתו של בניזרי בעבירה של שיבוש מהלכי משפט (ס' 244 לחוק העונשין).

הערעור כנגד הרשעתו של הרב אלבז: ס' 295 לחוק דן בקבלת מתת לצורך מתן שוחד לעובד ציבור או לצורך הנעתו למשוא פנים או הפליה. עובד הציבור הוא מקבל השוחד, בעוד שהמתווך – אשר אינו עובד ציבור – הינו מקבל המתת לצורך מתן שוחד או הנעת פסולה של עובד ציבור. תכליתן של העבירות המנויות בסעיף 295 היא להשוות את דינו של מי שחוטא בפעולות תיווך למתן שוחד למעמדו של מקבל השוחד כאשר הוראות סעיף 295(ד) לחוק מרחיבות אף את עבירת התיווך מבחינה פרסונאלית, כך שאין חובה על המתווך לקבל לרשותו את המתת במישורין לצורך ביצוע העבירה, וגם

מקבל המתת עבור מתווך דינו כדין המתווך. סעיף 295(ב) לחוק דן במתווך שנוטל את המתת כדי להניע – בעצמו או על-ידי אחר – עובד ציבור למשוא פנים או להפליה. מדובר בעבירה המגדירה "מעשים של שחיתות העלולים בסופו של דבר, לגרום לשיחוד של עובד ציבור, אפילו לא הגיעו הדברים עד לתחנה האחרונה, של מתן שוחד". לצורך שכלול עבירת התיווך לפי סעיף קטן (ב), יש להוכיח כי המתווך נהנה מהמתת באופן אישי, וכי הוא התכוון לבצע פעולה או מעשה פסול עבור המתת. היסוד הנפשי הנדרש במסגרת העבירה, הינו מודעות, ועל כן יש לבחון את תכלית המתת והמודעות לטיבה.

בענייננו, הישיבה קיבלה תרומות נכבדות מסלע. והרי בכך בדיוק עוסק האיסור הקבוע בסעיף 295(ב) לחוק העונשין, לאמור "מתווך בשוחד" הוא גם זה "המקבל כסף, שווה הכסף, שירות או טובת הנאה אחרת על מנת שיניע, בעצמו או על ידי אחר, עובד הציבור... למשוא פנים או להפליה". הרב אלבו, שמעיניו היו נתונים לישיבה בראשה עמד, ביקש להבטיח כי סלע יוסיף לתרום לישיבה. מאידך, היה נהיר לו כי כדי שזרם התרומות לא ייפסק, הוא מצווה להבטיח כי עסקיו של סלע ישגשגו. על כן טרח לדבר על לבו של בוכריס לסייע לסלע, דא עקא, הרב לא הקפיד ב"קטנות" כמו שאלת כשרות מעשיו של בוכריס, נוכח העובדה כי המידע שמסר או נתבקש למסור, והעדפת חברותיו של סלע במכרז – הם בבחינת משוא פנים והפליה שאין למעלה מהם.

הערערים כנגד העונש: עובדי הציבור מצווים לפעול בניקיון כפיים, בשוויון וללא הפליה, כאשר לנגד עיניהם ניצב עניינו של הציבור בלבד, שהפקיד בדיהם סמכויות רבות ותקציבים נכבדים מתוך הקופה הכללית. ציווי פשוט ויסודי זה נהיר וידוע לכל, וחרף זאת אנו נתקלים פעם אחר פעם במי שמתקשים לכבוש את יצרם, כאשר בסמכויות שניתנו להם הם עושים לביתם או כדי להיטיב עם אלה שביקרם הם חפצים. ולא רק זאת, הם רואים בתפקידם קרדום לחפור בו למען רווחתם האישית וקידום עניינים שבינם לבין תפקידם הציבורי אין ולא כלום. תופעה זו קשה היא, ומדינה מתוקנת אינה יכולה ואסור לה להשלים עם קיומה. מקל וחומר שאין להשלים עם תופעה זו מקום שמדובר במי שכהן כשר בממשלת ישראל ונמנה על הנהגת המדינה. נוכח האמור, אימצה הפסיקה גישה עונשית מחמירה כנגד עובדי ציבור שחטאו בשחיתות, במטרה לגמול להם על כישלונם, ובעיקר כדי להרתיע את הרבים.

המיוחד מקרה זה הוא, כאמור, היותו של אחד המערערים – בניזרי – שר בממשלת ישראל. העדפתו של סלע מתוך כוונה כי יוסיף לתרום לישיבה של הרב אלבו, חמורה היא, אולם חמורה שבעתיים היא העובדה שאותה העדפה נקט בניזרי גם כדי להיטיב עם עצמו. לצורך כך היה בניזרי מוכן להרחיק לכת על ידי הפגנתו ברבים של יחס חם כלפי סלע, וניסיון להשפיע על החלטותיהם של פקידים ועל סדרי מינהל מהם הפיק סלע או עשוי היה להפיק רווחי עתק. התנהגות זו בנוסף למאמצים שעשה בניזרי בעקבות פתיחתה של החקירה כדי לשבש מהלכי משפט, מובילים למסקנה כי אין העונש שהושת עליו הולם את חומרתם של המעשים, וספק אם יש בו כדי להשיג את הרתעת הרבים. לפיכך יש מקום לקבל את ערעור המדינה, במובן זה שתקופת המאסר בפועל בה ישא בניזרי תעמוד על 4 (ארבע) שנים. יתר רכיביו של גזר הדין – יעמדו בעינם.

באשר לעונש שהושת על הרב אלבו, יש טעם רב בטיעוני המדינה באשר לחומרת מעשיו. עם זאת, נוכח חלקו הקטן יותר בפרשה, הרשעתו בפלילים, והעונש צופה פני עתיד שנגזר לו, אין מקום להשית עליו גם מאסר ממש. עם זאת, לחומרת מעשיו יש ליתן ביטוי בשיעור הקנס. הקנס בו חויב הרב אלבו יעמוד על 250,000 ש"ח או שנת מאסר תמורתו. יתר רכיביו של גזר הדין – יעמדו בעינם.

**פסק-דין**השופט א' א' לוי:

הרקע העובדתי על-פי כתב האישום

1. חבר הכנסת ובהמשך השר, הרב שלמה בניזרי, שימש בשני העשורים שחלפו בתפקידים ציבוריים שונים, שגולת כותרתם מינויו לשר הבריאות ואחר כך לשר העבודה והרווחה, תפקידים בהם כיהן בין השנים 1999 עד 2000 ו-2001 עד 2003 בהתאמה. בתנועתו, ש"ס, פרש על בניזרי את חסותו הרב ראובן אלבז, ראש ישיבת "אור החיים" שבירושלים ומבכירי רבניה של התנועה. ראשיתה של מערכת יחסים זו בעת לימודיו של בניזרי, אז חוזר-בתשובה צעיר, בישיבה שבראשה עמד הרב, והמשכה בדריסת-רגל שקנה לו הרב במנגנון הממשלתי ובעשייה הציבורית של בן טיפוחיו במשרדי הממשלה השונים.

2. בשנת 1996 התוודע בניזרי למשה סלע, איש עסקים מירושלים, שלביתו הוזמן בניזרי כדי לשאת ברכה באירוע משפחתי. בין השניים התפתחה ידידות אמיצה, ואף משפחותיהם נקשרו זו בזו. עד מהרה חרגו היחסים מחברות גרידא, והחל נרקם שיתוף פעולה שהעמיק ושלח זרועותיו אל עבר מוסדות השלטון בהם שימש בניזרי. סלע עשה חיל בעסקיו, ולידיו התגלגלו סכומי כסף גדולים. הוא היה בעליהן של חברות כוח אדם, שהתמחו בתיווך בין מהגרי עבודה לבין מעסיקים בארץ, והגה מיזמים עסקיים כמו הקמת מלון לאוכלוסיה החרדית בים המלח. בניזרי חלש על כמה ממוקדי ההכרעות המרכזיים הקשורים בהיתרים ליבוא עובדים זרים, היתה לו השפעה על מינוים של בעלי תפקידים שונים במנגנון הממשלתי, ונהנה מקשרים עם גורמים שלטוניים ובהם שרים ממפלגתו. הרב אלבז נזקק לכספים, למימון הישיבה שבראשה עמד.

3. סלע הוא עד מדינה בפרשה שבפנינו, ועדותו שימשה נדבך מרכזי בהרשעתו של בניזרי בעבירות של קבלת שוחד, הפרת אמונים, קשירת קשר לביצוע פשע ושיבוש מהלכי משפט, ושל הרב אלבז בעבירות של תיווך לשוחד וקשירת קשר לביצוע פשע. בתמורה לעדותו, הקלה עמו התביעה באורח משמעותי. עד נוסף עליו נשענה התביעה באישומיה הוא יעקב בוכריס, שהתוודע לבניזרי על רקע אישי בשנת 1996 ומונה על ידו, על יסוד ההערכה המקצועית הרבה לה זכה, לתפקידים שונים במשרדי הממשלה.

במשרתו האחרונה שימש בוכריס מנכ"ל שירות התעסוקה, תפקיד ממנו פוטר בידי בניזרי בשנת 2001, לאחר שסרב לשתף פעולה עם מה שנתפש בעיניו כמעשיו הפסולים של השר. הוא לא הועמד לדין בפרשה זו. על רקע היכרותם המשותפת עם בניזרי עמדו סלע ובוכריס בקשרי ידידות זה עם זה, עד שנתגלע ביניהם קרע והיחסים נותקו.

#### פירוט האישומים

4. בכתב האישום שהוגש לבית המשפט המחוזי בירושלים נטען, כי בשלב מוקדם של ההיכרות בין בניזרי לסלע, הם עמדו על פוטנציאל ההתעשרות הגלום איש ברעהו. בניזרי הבין כי יוכל להפיק רווח חומרי מקשריו עם סלע, בעוד שזה האחרון הניח כי בניזרי, יקדם את ענייניו במוסדות השלטון. מערכת היחסים בין השניים התפתחה בהדרגה. בתחילת הדרך סייע סלע לבניזרי ברכישה של טובין ושירותים שונים, ובהמשך החל לתמוך בו כאשר לשיאו הגיע עם מתת של 200 אלף דולר. נטען, כי בניזרי היה מודע לכך ש"טובות ההנאה הרבות שהרעיף עליו סלע ניתנו לו בעד פעילותו והשפעתו במסגרת תפקידיו ומעמדו כעובד הציבור, לקידום האינטרסים העסקיים של סלע, ואף נהג מדי פעם לבטא רעיון זה, כאומר לסלע: עֲשֵׂה כְּדִי שֶׁתִּתְעַשֵּׂר" (סעיף 9 לכתב האישום).

ביחס לרב אלבז נטען, כי עם מינויו של בניזרי, בשנת 2001, לשר העבודה והרווחה, הפך הרב לגורם בעל השפעה מכרעת על הנעשה באותו משרד ועל מינוים של בעלי תפקידים. בעקבות זאת היתה לו יכולת לקדם אינטרסים של סלע ולהביא לשגשוג עסקיו, כגמול על כך שסלע הרבה לתרום כספים לישיבה בראשה עמד.

5. האישום הראשון חולק לשניים, כאשר חלקו הראשון עוסק במערכת יחסי השוחד המיוחסים לבניזרי עד למינויו כשר העבודה והרווחה, ואילו חלקו האחר יוחד לתקופה שלאחר מינויו של בניזרי כשר באותו משרד:

(א) באשר לתקופה הראשונה, נטען כי בניזרי קיבל מסלע את טובות ההנאה הבאות: במרץ 1998 רכש סלע עבורו שולחן וכסאות אוכל בעלות של 6,500 ש"ח; בסמוך לכך נשא סלע בשכר טרחה בסך 28 אלף ש"ח, אותו נדרש בניזרי לשלם לעורכת-דין אשר ייצגה אותו בתביעת לשון הרע שהוגשה נגדו; בחודש אוגוסט 1998 מימן סלע התקנת מערכת מיזוג אויר בביתו של בניזרי, בעלות של 23,400 ש"ח;

בשלהי שנת 1998 הועבר לאשתו של בניזרי סכום של 40 אלף ש"ח; במהלך אותה שנה מימן סלע, במספר הזדמנויות, שרותי ניקיון בביתו של בניזרי; בסוף שנת 1998 או בתחילת שנת 1999 קיבל בניזרי מבני הזוג סלע שעון בשווי של 4,500 ש"ח, הליכון חשמלי ומצלמת וידאו בשווי של 5,000-6,000 ש"ח. פרק מיוחד באישום זה יוחד לרכישת דירה נוספת לשימושו של בניזרי. נטען, כי בחודש דצמבר 1998 רכש סלע את הדירה הצמודה לדירתו של בניזרי, ולאחר מספר חודשים השכיר לו אותה תוך הסכמה שהאחרון יחבר את הדירות על ידי הריסת הקיר המפריד ביניהן. כן נטען, כי סלע מימן את שיפוץ הדירה בעלות כוללת של 19,500 ש"ח. בחודש יוני 2000 הוסכם כי בניזרי ירכוש את הדירה הנוספת בסכום של 240 אלף ש"ח, ולצורך מימון התמורה הוא נטל הלוואה של 220 אלף ש"ח מבנק "טפחות". נטען, כי בין השנים 2000 עד 2001 העביר סלע לבניזרי, מידי חודש, סכומים שונים כדי לסייע לו בהוצאותיו האישיות ולפירעון ההלוואה.

(ב) התמורה אותה נתן בניזרי לסלע באותה תקופה כנגד טובות ההנאה שהרעיף עליו, כללה את אלה: בשנת 1996, בעת שכיהן כסגן שר הבריאות, הוא מינה את עמוס דניאלי, מי שהיה שותפו של סלע לעסקים, לתפקיד יועץ סגן שר הבריאות; בשנת 1997 מינה בניזרי את יצחק אבידני, ידיד נוסף של סלע, כעוזר סגן שר הבריאות; באוגוסט 1998 מינה את אשר בן הרוש, קרוב משפחתו של סלע, לנהגו האישי. בנוסף, פעל בניזרי כדי לקדם את ענייניו של ידידו בעניינים המצויים בתוך סמכותו של משרד העבודה והרווחה, שבראשו עמד השר אלי ישי. נטען, כי שתדלנות זו כללה שיחה שקיים בניזרי, בחודש אוקטובר 1998, עם השר ישי ועם מנכ"ל שרות התעסוקה, משה דימרי. באותה פגישה ביקש בניזרי למתן את פעולות האכיפה אותן נקט המשרד נגד חברות שבבעלות סלע. בחודש אוקטובר 1998 סיכם סלע עם חברת "קנית בע"מ", חברת יזמות של פרויקט הבניה "מגדלי עזריאלי", כי הוא יסייע לחברה לגייס ישירות עובדים זרים, אף שאותה עת אושרה העסקתם של עובדים לחברות קבלניות לבנייה בלבד. בפגישה שהתקיימה בכנסת, לחצו בניזרי וסלע על השר ישי ועל משה דימרי למצוא דרך שתאפשר לסלע להעסיק את העובדים הזרים ישירות על ידי "קנית". דימרי הבהיר כי הבקשה נוגדת את הכללים הנוהגים בשירות התעסוקה, ומשהוסיף לעמוד בדעתו, התקשר אליו בניזרי, נזף בו ואיים להביא לפיטוריו.

(ג) בחודש מרץ 2001, מונה בניזרי לשר העבודה והרווחה, שבתחום סמכותו היה גם שרות התעסוקה, ומכאן ואילך היה יכול לפעול באופן ישיר וללא מתווכים כדי

לקדם את ענייניו של סלע. נטען, כי בתאום עם סלע, מינה בניזרי את יעקב בוכריס, ידידו של סלע, ליועצו הבכיר בתחום העבודה, ולאחר חודשים ספורים הוא מינה אותו לתפקיד מנכ"ל שירות התעסוקה. נטען, כי עם תחילת כהונתו, גמר בניזרי אומר להשתמש בסמכויותיו כשר לסייע לחברו, תוך סיכום שהוא יקבל בתמורה אחוז מסוים מהרווחים שיפיק סלע מהבאתם של עובדים זרים. באותה שנה זכה בניזרי למתת בסכום של מאות אלפי דולרים מסלע ידידו. ועוד נטען, כי במהלך חודש יוני 2001 העביר סלע לבניזרי סכום של מיליון ש"ח בשני שיקים על סך 100 אלף ש"ח כל אחד, ועוד ארבעה שיקים דחויים על סך 200 אלף ש"ח כל אחד. שני השיקים הראשונים הופקדו בחשבון הישיבה של הרב אלבז, בעוד שהשיקים האחרים בוטלו על ידי סלע מחשש שהעניין ייוודע לרשויות. בחודש יוני 2002, ובעקבות פתיחתה של חקירת משטרה, החזירה הישיבה לסלע את הסכום של 200 אלף ש"ח.

ד) במחצית השנייה של שנת 2001 היה זכאי סלע לסכום של 180 אלף ש"ח בתמורה לסיוע שהעניק לאחרים, וביניהם שמואליק דניאל, להשיג היתרים להבאתם ארצה של עובדים זרים. את הסכום הזה הורה סלע להעביר לרב אלבז.

ה) בחודש אוקטובר 2001 פנה בניזרי לסלע וביקשו לסייע לרב אלבז נוכח מצוקה כספית אליה נקלעה הישיבה. נטען, כי בעקבות כך מסר סלע לרב אלבז סכום של 400 אלף ש"ח במזומן, וסכום דומה שילם לבניזרי בשתי הזדמנויות שונות.

ו) באשר לתמורה בה זכה סלע, נטען, בין היתר, כי במועד כלשהו בסביבות חודש מאי 2001, קיים בניזרי פגישה בה השתתפו סלע ובוכריס. במהלך אותה פגישה ביקש סלע לשנות את המפתח לקביעת המכסה של עובדים זרים לקבלן, ובעקבות כך נפתחה בפניו הדרך להביא לישראל כמות גדולה יותר של עובדים. בנוסף, הונחה בוכריס להעביר לסלע מידע משיבות הוועדה להקצאת עובדים זרים בתחום הבניין, כדי להקנות לו יתרון על פני מתחריו. בין החודשים מאי עד אוקטובר 2001 העביר בוכריס לסלע פרוטוקולים רבים מדיוני הוועדה, ובעקבות כך פנה סלע לקבלנים שבקשותיהם הוגשו לוועדה, הציג את עצמו כמי שיכול לקדם את עניינם בזכות קשריו עם הגוף המאשר, ובדרך זו קשר עם קבלנים הסכמים להביא עבורם עובדים זרים.

ז) במחצית הראשונה של שנת 2001 ביקשה המועצה האזורית "מגילות" להעסיק 200 עובדים זרים בענף החקלאות. לבקשת סלע הורה בניזרי לבוכריס לטפל

בקבלת ההיתרים, ואף שלא נמצא נימוק עניני להקצות למועצה מעל ל-20 עובדים, אושרו לה 40 עובדים.

(ח) בעקבות מינויו של יעוז אברג'יל למנהל מחלקת עובדים זרים בשירות התעסוקה (בחודש ספטמבר 2001), הזמין אותו בניזרי לפגישה שהתקיימה בביתו ובה נכח גם סלע. בניזרי הציג את סלע כמי שתומך בישיבה של הרב אלבז, והנחה את אברג'יל לסייע בידו במסגרת תפקידו.

(ט) פרשה נוספת היא הניסיון להטות מכרז שפורסם על ידי שירות התעסוקה בחודש ספטמבר 2001 לניוד 4,000 מהגרי עבודה בענף החקלאות. במכרז זה היה גלום פוטנציאל רווחי גדול, ועל פי גרסת המשיבה גמרו המערערים אומר להפעיל את השפעתם על בעלי תפקידים בשירות התעסוקה, במטרה לגרום לכך ששתי חברות עמן התקשר סלע ("טלרום" ו"חולצה כחולה") יזכו במכרז. ברוח זו שוחחו המערערים עם בוכריס, תוך שהרב אלבז מציין כי אם סלע לא יזכה במכרז, הדבר יהיה בבחינת "חורבן של הישיבה".

עם פתיחתה של תיבת המכרזים התברר כי החברות בשמן פעל סלע לא עמדו בתנאי הסף, ובעקבות כך מסר סלע לבניזרי מעטפה ובה הצעה מתוקנת של "טלרום" כדי שיעביר אותה לוועדת המכרזים. בניזרי ביקש מבוכריס להעביר את אותה מעטפה ליעדה, אולם בוכריס סירב, ובעקבות כך עשה בניזרי מאמצים לכפות עליו להביא לביטול המכרז. משהבהיר בוכריס כי הוא אינו יכול למלא גם בקשה זו, החליט בניזרי, בחודש נובמבר 2001, על פיטוריו.

(י) ועוד נטען, כי בשנים 1998-1999 יזם סלע עם אחר להקים בית מלון לציבור החרדי בתחום המועצה האזורית "מגילות". בניזרי היה אמור להיות שותף במניות החברה שתוקם למימוש הפרויקט, ובתמורה נדרש לקדם את עניינה אצל הגורמים הממשלתיים. לאחר הקמת החברה גויס משקיע נוסף למיזם, ובניזרי שהיה מעורב גם בכך, נפגש עם מנכ"ל משרד ראש הממשלה כדי לקדם את הפרויקט, אולם בסופו של יום הוא לא יצא אל הפועל.

**לסיכום, גרסת המשיבה היתה שבניזרי נטל שוחד בתמורה לקידום האינטרסים העסקיים של סלע, בצורה של טובות הנאה, מימון שירותים, סיוע כספי, שיפוץ הדירה,**

שותפות במיזם "מגילות", וכן קיבל סכומים שונים במזומן לעצמו ועבור הישיבה של הרב אלבז. בכל אלה הוא פעל תוך ניגוד עניינים, בו היתה גלומה פגיעה באמון בשירות הציבורי ובטוהר המידות.

באשר לרב אלבז, נטען כי היה שותף לקשר ליתן שוחד לבניזרי, שכתוצאה ממנו נמסרו לו בפועל 380 אלף שקלים ו-590 אלף דולר.

במישור המשפטי יוחסו לשני המערערים עבירות של קשירת קשר לבצע פשע וקבלת שוחד. לכל אחד מהם יוחסה עבירה נוספת – **מרמה והפרת אמונים (לבניזרי)**, ותיווך לשוחד (לאלבז).

6. בנוסף, כאמור **יוחס לבניזרי אישום שעניינו שיבוש מהלכי משפט** וניסיון להדחה בעדות (האישום השני). נטען, כי בחודש אפריל 2004, בעקבות שידור כתבה בטלוויזיה שעסקה בטובות ההנאה שקיבל בניזרי מסלע, החליטו השניים לערוך מסמך כוזב בו ייאמר כי בניזרי שילם לסלע סכומים שונים כהחזר הלוואות שנטל ממנו, וכן את התמורה עבור המזגן שהותקן בביתו והסכום ששולם כשכר טרחה בתביעת הדיבה. במסמך זה אישר סלע כי "בזה הסתיימו כל חובותיו של הרב שלמה בניזרי אלי". במסמך נאמר עוד, כי הוא נחתם בנוכחות העדים יצחק אבידני ואשר בן הרוש. נטען, כי בניזרי מסר לסלע סכום של 10,000 דולר במזומן ושיק על סך 45 אלף ש"ח, אולם בסמוך לאחר מכן, ושלא בנוכחות העדים, החזיר סלע לבניזרי את הסכום בדולרים, ולאחר מספר ימים גם את הסכום ששולם בשיק. מסמך זה הוצג על ידי בניזרי לחוקריו מתוך כוונה לשבש את החקירה.

ועוד נטען, כי סוכם שסלע יפנה לבעלי מקצוע שעבדו בשיפוץ ביתו של בניזרי, וינחה אותם למסור בחקירתם כי שכרם שולם להם על ידי בניזרי. ואכן, אחד מאותם בעלי מקצוע – מיקי בן הרוש, נחקר במשטרה ומסר את הגרסה שהושמה בפיו.

אחת מאלה שהועסקו בביתו של בניזרי בניקיון, היתה עובדת זרה – ליליאן ביאטריס. זו נחקרה ומסרה כי היא הועסקה בביתו של בניזרי, אולם שכרה שולם לה על ידי סלע. בעקבות כך, ומשהדבר פורסם בכלי התקשורת, פנה סלע לליליאן וביקשה לחתום על תצהיר אשר יכלול גרסה שונה, וכך היה. עובדת אחרת שהועסקה בעבודות ניקיון בביתו של בניזרי היתה רוסיצה רודרסקה, אשר הגישה בשנת 2003 תביעה לבית

הדין האזורי לעבודה נגד בניזרי, בטענה כי לא שולם לה שכרה. בעקבות כך פנה בניזרי לאחר – מאיר פסנדי, וביקשו לשוחח עם סלע ולתאם עמו גרסה לפיה שכרה של העובדת שולם לה על ידי משפחת בניזרי. לבסוף, נטען כי לאחר שנפתחה החקירה התקיימו פגישות רבות בין בניזרי לסלע, במטרה לתאם את גרסאותיהם.

הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי

7. בחלקו הראשון של כתב האישום פורטו, כאמור, שורה של מתנות וטובות הנאה אותן סיפק סלע לבניזרי בתמורה לקידום ענייניו במסדרונות השלטון. לאחר שעיין בחומר הראיות שהניחו בפניו הצדדים, קבע בית-המשפט המחוזי, כי המעשים כשלעצמם, לא עלו כדי עשייה בפלילים ואין בהם כדי לגבש עבירה של שוחד, אך הם סימנו מסכת קשרים שהלכה ונארגה ובגדרה הלך סלע, בלשונו של בית-משפט קמא, ו"עטף את בניזרי והרעיף עליו מטובו" (עמ' 10032 להכרעת הדין). בהמשך, פנה בית המשפט לדון בכספים שהועברו, על פי הנטען, מסלע לבניזרי כמתן אסור והוסוו כהלוואה לכיסוי הוצאות שהיו לבניזרי בגין יישובה של תביעת דיבה שהוגשה נגדו; רכישת פינת אוכל ומערכת מיזוג אוויר; ופירעון הלוואה שנטל ממוסד גמ"ח. טענתו של בניזרי – לפיה הוא קיבל כספים וחפצים אלה כהלוואה ובתמורה – נדחתה. בהקשר זה צוין, כי סלע ובניזרי מעולם לא ערכו ביניהם מסמך כלשהו, וממילא לא הוסכם על מועד להחזרת ההלוואה או על דרך פירעונה, ובניזרי אף נמנע מלדווח אודות ההלוואה שנטל בדו"ח שנדרשים שרי הממשלה למסור למבקר המדינה על פי דין. בעקבות חשיפת מערכת היחסים הכספית בין סלע לבניזרי, בחודש אפריל 2000 בשתי כתבות טלוויזיה, נועץ בניזרי בעורך-הדין יעקב וינרוט וחשף בפניו את פרשת השולחן, מערכת המיזוג והסכום שהתקבל במזומן, תוך שהוא שב וטוען כי מדובר בהלוואה אותה היה אמור להחזיר. עו"ד וינרוט העיד, כי יעץ לבניזרי להשיב את הכספים שקיבל בנוכחות עדים, ולערוך מסמך הלוואה בכתב.

כך, ביום 8.5.00, שנתיים מיום שניטלה ה"הלוואה", זימן בניזרי את סלע ללשכתו והודיעו, להפתעת האחרון, כי בכוונתו להחזיר את החוב. בהמשך ערכו השניים הסכם הלוואה בכתב. את המסמך רשם בניזרי בכתב ידו, וחתם עליו בנוכחות שני עדים – נהגו של בניזרי ועוזר השר. במעמד החתימה קיבל סלע לידו סך של 10 אלפים דולר במזומן, בנוסף להמחאה על סך 45 אלף ש"ח. המסמך דיבר בסכומים שנמסרו לבניזרי לפירעון החוב לגמ"ח, רכישת מזגן ותשלום שכר טרחת עו"ד בתביעת

הדיבה (עמ' 10038 להכרעת הדין). לאחר שבחן את עדויותיהם של סלע, בניזרי ואחרים העדיף בית המשפט המחוזי את גרסתו של סלע לפיה הסכם ההלוואה נערך למראית עין בלבד. בחישוב הסכומים שהוללו כביכול, אל מול הסכום שהוחזר, גילה בית-המשפט המחוזי פער של 12,900 ש"ח שלא הוחזרו לסלע. זאת ועוד, בניזרי הכחיש בהודעתו במשטרה מכל וכל את דבר הפנייה לעו"ד וינרוט, וטען כי החזיר את החוב ביוזמתו, משהגיע מועד הפירעון. מגרסה זו הוא חזר רק בעת עדותו בבית המשפט. בצד האמור, התקשה בית המשפט המחוזי למצוא ביסוס מספק לדברי סלע כי הסכומים שקיבל במעמד החתימה הושבו לידיו של בניזרי, בפרט על רקע החשש פן סלע תיאם את גרסתו עם גיסו, בן הרוש, אשר שימש כנהגו של בניזרי. עם זאת, לא שינה בית המשפט מקביעתו כי מסמך ההשבה נערך כתוצאה מפרסום הכתבות בדבר קשריו של בניזרי עם סלע, אף שלמעשה לא דובר בהלוואה.

8. בית המשפט נדרש גם לפרשת הדירה אותה רכש סלע בשכנות לדירתה של משפחת בניזרי. נקבע, כי אין ראיה מהימנה לכך שסלע רכש את הדירה כדי שזו תגיע, בסופו של דבר לידיו של בניזרי או כי בניזרי היה מודע לתוכנית כזו, ככל שאכן נרקמה (עמ' 10056 להכרעת הדין). הטענה לפיה שימשה הדירה – במשך חמישה חודשים – לפעילותה של העמותה שהפעילה יפה בניזרי, אשתו של השר, נדחתה, וכך היה גם גורלה של הטענה לפיה הסכם השכירות שנחתם בין סלע לבניזרי והתייחס לדירה האמורה, נערך למראית עין בלבד ולמעשה, השתמש בניזרי בדירה בלא ששילם דבר. יחד עם זאת, נקבע כי סלע שילם לפועלים שעמלו על שיפוץ הדירה את שכרם. גרסתו של בניזרי – לפיה הוא היה זה שנשא בעלות השיפוץ – נדחתה מכל וכל (עמ' 10060 להכרעת הדין), ונקבע כממצא שבעובדה כי בעקבות הלחץ שעוררו אצלו כתבות הטלוויזיה, הוא ביקש, בצוותא עם סלע, להשפיע על הפועלים שביצעו את השיפוץ שלא להסגיר את זהותו של המממן. בית המשפט המחוזי הוסיף וקבע, על יסוד עדותם של סלע ומוטי דואק – הצבעי שנשכר לצורך עבודות השיפוץ – ועדויות נוספות, כי סלע נשא גם בעלות של צביעת הדירה. עם זאת, לא נמצא פסול בכך שבחלק הדירה של סלע אותה שכר בניזרי, הותקנו מסגרות של חלונות וסורגים. נמצא, כי הייתה זו השקעה סבירה של משכיר בדירתו, ואין לגלגלה לפתחו של השוכר.

9. לצורך הכרעה בשאלה אם העביר סלע לבניזרי כספים לצורך כיסוי ההלוואה שנטל האחרון, נדרש בית המשפט המחוזי לעיקרי הכנסותיו והוצאותיו של בניזרי בשנים 1999-2000, ולאחר שעשה זאת הוא מצא כי הסכום שעמד לרשותה של משפחת

בניזרי לצורך הוצאות שוטפות אינו רב, ואף אינו מתיישב עם כך שבניזרי נטל על עצמו התחייבויות כספיות בהיקף ניכר במהלך אותה תקופה. עם זאת, סבר בית המשפט כי אין בנתונים המספריים כדי להוכיח במידה הדרושה בפלילים את גרסתו של סלע לפיה משפחת בניזרי הייתה נתונה בקשיים כלכליים שחייבו אותה להסתייע בו. אפשר, סיכם בית-משפט קמא את מסקנתו, כי סלע סייע לבניזרי כספית באופן ספורדי, אולם בכך אין כדי להקים תשתית מספקת לחובתו של המערער.

10. בשלב זה ניגש בית המשפט לבחון את הטענה בדבר מינויים פסולים שביצע בניזרי על רקע יחסיו עם סלע, וקבע כי אף שלכאורה קיים הסבר ענייני לכל אחד מן המינויים אליהם מתייחס כתב האישום, הרי שבמבט כולל נראה כי לארבעת המינויים זיקה ברורה ומיידית לסלע והם נעשו בהמלצתו. אמנם, המינויים של דניאלי ואבידני נעשו עוד בתקופה הראשונה, ובמקביל להתקרבות שחלה בין בניזרי לסלע, אולם המינויים הנוספים של בן-הרוש ועדנה סלע, באו על רקע הקשרים המתהדקים בין סלע לבניזרי והפיכתם ליחסי "תן-וקח", כאשר סלע מעורב יותר ויותר בנעשה אצל בניזרי, והשניים מחליפים ביניהם טובות הנאה (עמ' 10086 להכרעת הדין).

11. בהמשך, נקבע כי בניזרי פעל באופן מסודר ושיטתי כדי להיטיב עם סלע בכל הקשור לפרויקט עזריאלי, שעה שהוא מודע לאינטרסים הכלכליים של סלע בפרויקט. מעורבותו של בניזרי כללה לא רק את שתי הפגישות המתוארות בכתב האישום, אלא גם הפעלת לחץ על דימרי – עד כדי איומים בפטורין – במטרה להביא לשינוי מתכונת ההיתרים שניתנו לעסקתם של עובדים זרים באותו פרויקט; פגישה של בניזרי עם דן שגיא, סמנכ"ל התפעול של "קנית"; וביקור של בניזרי בפרויקט עזריאלי.

12. בהתייחסו לפרשת המיזם להקמת בית מלון לאוכלוסיה חרדית בתחום המועצה האזורית מגילות, קבע בית המשפט, כי סלע וקובי שני – יזמי הפרויקט – הבינו היטב כי הצלחת המיזם תלויה בשיווק, בארץ ובחו"ל, באמצעות רבנים, ולשם כך הם נפגשו, כבר בתחילת הדרך, עם בניזרי ועם הרב אלכז. זה האחרון הסכים עקרונית להירתם למלאכת השיווק כנגד העברת כספים לישיבה, ועם בניזרי התקיימו פגישות שעיקרן היה ייעוץ בעניינים תורניים ודרישותיה של האוכלוסייה החרדית מבית מלון. על פי ממצאו של בית המשפט המחוזי, היה בניזרי מעורב במהלכים מעשיים לקידום המיזם, ושני וסלע קיבלו ממנו הבטחות ברוח זו. בנוסף, שוחח בניזרי עם עורכי-דין שהיו מעורבים בפרויקט, ואף נפגש עם המשקיע המרכזי (עמ' 10119 להכרעת הדין).

על יסוד עדותו של בניזרי עצמו, כמו גם על יסוד דברים שאמר סלע, נקבע כי בניזרי לא פעל לטובת המיזם מול המגזר הציבורי, אלא היה מעורב בשלבים המוקדמים בדרך של ייעוץ, הכוונה והשתתפות בפגישות במטרה לגבש את מהלכי המיזם (עמ' 10119 להכרעת הדין).

טענתו של סלע, לפיה לאחר מפגש משולש שנערך בינו לבין שני ובניזרי בתחילת שנת 2001, נחתם על-ידי השלושה מסמך המבטיח לבניזרי שליש מן הזכויות במיזם מגילות (עמ' 1240 ו-2030 לפרוטוקול; עמ' 10115 להכרעת הדין) – לא זכתה לתמיכה ראייתית כלשהי, ועל כן, חרף סברתו של בית המשפט כי בגרסה זו יש גרעין אמת, הוחלט כי לא ניתן לבסס עליה ממצא. עם זאת, סמך בית המשפט את ידיו על עדותו של שני, ועל בסיסה קבע כי "מהראיות והנסיבות עולה, כי סלע ראה בבניזרי שותף, בניזרי עצמו היה קשור למיזם, פעל לטובתו, היה מעורב במהלכים חשובים וסלע הבטיח לו כי יקבל זכויות אלה מחלקו שלו ועשה ניסיון גם מחלקו של שני, ניסיון שלא צלח" (עמ' 10121 להכרעת הדין).

13. בהמשך, נקבע כי בניזרי סייע, לבקשת סלע, בהקצאת עובדים זרים למועצה האזורית מגילות. בפתח הדיון בחלק זה של האישום צוין, כי פניותיה החוזרות ונשנות של המועצה האזורית מגילות לקבלת עובדים זרים – נדחו. בצר לו, החליט ראש המועצה, מרדכי דהמן, לפנות לסלע, עמו התיידד על רקע מיזם מגילות. דהמן ידע על הקשר הקרוב בין סלע לבניזרי, ופנייתו לסלע נעשתה לאור נתון זה. סלע פנה לבניזרי וביקש את התערבותו, ובעקבות כך פנה בניזרי לבוכריס והורה לו להיעתר לבקשתה של מועצת מגילות לאחר שיקבל פרטים מדויקים מפיו של דהמן. אולם, ניסיונו של בוכריס להקצות למועצת מגילות 200 מהגרי עבודה – לא צלחה, ומשדיווח על כך לבניזרי הורה לו האחרון "לעשות את המקסימום עבור מגילות", על אף שמגילות לא נמצאה באזור עדיפות בכל הנוגע להקצאת עובדים. בסופו של יום, הוקצו למגילות 40 עובדים, ובית המשפט המחוזי קבע, כי היה זה בעקבות ההנחיה שנתן בניזרי לבוכריס (עמ' 10131 להכרעת הדין).

14. הכרעת הדין ממשיכה ועוסקת במה שאירע עם מינויו של בניזרי לתפקיד שר העבודה והרווחה. נקבע, כי עם תחילת כהונתו, הורה בניזרי לבוכריס לסייע לסלע ככל יכולתו, ובהמשך נפגש בוכריס עם סלע והאחרון הבהיר לו, כי הסיוע הנדרש לו הוא מידע מתוך דיוני הוועדות (עמ' 10137 להכרעת הדין). תחילה מילא בוכריס אחר

הנחיותיו של בניזרי, והעביר לסלע פרוטוקולים חסויים מדיוני הוועדה. בהמשך, כאשר סירב בוכריס להמשיך בכך, הוא זומן לפגישות עם בניזרי והרב אלבז, במהלכן הוא ננזף והובהר לו שוב כי עליו לסייע לסלע (עמ' 10138 להכרעת הדין), ואם לא יעשה זאת הוא עלול לאבד את משרתו. בוכריס, כך נקבע, התרצה באופן חלקי והעביר לסלע פרוטוקולים נוספים של דיוני הוועדה, רשימה של חברות שבקשותיהן יידונו, וכמאה היתרים שניתנו על ידי הוועדה (עמ' 10152 להכרעת הדין). נקבע, כי המסמכים החסויים שהועברו לידי סלע, אפשרו לו לטעון בפני קבלנים כי הוא בעל קשרים והשפעה בשירות התעסוקה בכל הנוגע להבאתם לארץ של עובדים זרים. כלי שיווקי זה נוצל בידי סלע לעשיית רווחים מהירה, שהגיעה, בתקופה שבין יוני לדצמבר 2001, לסכום של כמיליון דולר (עמ' 10168 להכרעת הדין).

15. בכך, קבע בית המשפט המחוזי, לא תמה מעורבותו של סלע בנעשה בשירות התעסוקה, שכן באחד הימים הוא זומן על-ידי בניזרי לפגישה בביתו של האחרון, בה נכח גם בוכריס, ומטרתה היתה לקבוע מפתח חדש להקצאתם של עובדים. גיבוש המפתח, נקבע, נעשה לאחר שסלע הבהיר כי הגדלת המפתח תועיל לו (עמ' 10150). טענתו של בניזרי לפיה סלע ובוכריס קשרו קשר עצמאי בלא כל מעורבות מצידו – נדחתה ונמצאה משוללת הגיון (עמ' 10150 להכרעת הדין). טענת המדינה לפיה סייע הרב אלבז לסלע לקבל רשימות של חברות שעניינן ממתין לדיון בוועדה – נדחתה בהעדר תשתית ראייתית מספקת, וכך אירע גם ביחס לטענת המדינה לפיה הורה הרב אלבז ליעוז אברג'יל לסייע לסלע.

16. פרק נכבד בהכרעת הדין הוקדש לדיון במכרז לניוד עובדים זרים. נקבע – על יסוד עדותו של סלע, לה נמצאו ראיות מחזקות – כי סלע ידע על המכרז זמן רב לפני פרסומו, ואף החל בפעולות הכנה ראשוניות מתוך הנחה כי הוא יהיה זה שיזכה במכרז (עמ' 10221-10222 להכרעת הדין). בהתבסס על עדויותיהם של בוכריס וסלע קבע בית המשפט המחוזי, כי ביום 5.10.2001 החלה מסכת אירועים העוסקת באותו מכרז, והביאה בסופו של דבר לפיטוריו של בוכריס. במועד האמור היו בניזרי, סלע ובוכריס בין המוזמנים לברית מילה בירושלים, ובמעמד זה פנה בניזרי לבוכריס ואמר לו באופן חד-משמעי, כי על סלע והחברות הקשורות בו לזכות במכרז (עמ' 10235 להכרעת הדין). צוין, כי עיתוי הדרישה שהפנה בניזרי לבוכריס תואם להסכם אליו הגיע סלע עם שתי החברות שהשתתפו במכרז (עמ' 10260 להכרעת הדין). ביום פתיחת מעטפות

המכרז אלטר סלע אמתלה כלשהי כדי לפגוש את בוכריס, מתוך כוונה להביא לידיעתו את שמות החברות אליהן הוא קשור.

17. המצב הנחות אליו נקלעו חברותיו של סלע במכרז, הוליד מספר מהלכים שנעשו, על פי קביעתו של בית המשפט המחוזי, ביוזמתו של בניזרי. בשלב הראשון, נעשה ניסיון לשנות את ההצעה שהגישה טלרום. בשלב שני ניסה בניזרי לבדוק אם ניתן לפצל את המכרז לזוכים אחדים, כדי להעניק סיכוי לחברות שסלע קשור בהן. אפשרות זו נשללה על ידי היועצים המשפטיים אשר ליוו את המכרז, ועל רקע זה בא לעולם השלב השלישי – ניסיונו של בניזרי להביא לביטולו של המכרז כליל. טענתו של בניזרי, לפיה בוכריס הוא שיזם את מהלך הביטול כדי להיטיב עם מקורביו – נדחתה כמופרכת. בוכריס, כך נקבע, הבין כי אין כל אפשרות לבטל את המכרז והודיע על כך לבניזרי (עמ' 10251 להכרעת הדין). בתגובה, דרש האחרון מבוכריס להתפטר מתפקידו, משהתברר כי אין הוא יכול לסייע לרב אלבז בדרך של זכייתן של החברות הקשורות בסלע. נקבע, כי עיתויה של דרישת ההתפטרות מלמד על זיקתה לתוצאות המכרז, וכי הטעמים שנתן בניזרי לדרישה זו היו סתמיים ובלתי מתקבלים על הדעת (עמ' 10263 להכרעת הדין). בהמשך לשיחה עם בניזרי, זומן בוכריס לשיחה אצל הרב אלבז ובפגישה זו – בה נכח גם בניזרי – אמר הרב אלבז לבוכריס כי אם סלע לא יזכה במכרז תהיה כרוכה בכך תוצאה הרסנית לשיבה (עמ' 10253 להכרעת הדין).

18. בהמשך לאירועים אלה, ובתגובה לתלונה אנונימית אודות המכרז שהגיעה למשרדו של מנכ"ל משרד העבודה, הודיע בניזרי לבוכריס על הגבלת סמכויותיו ובהמשך פיטר אותו מתפקידו (עמ' 10220 להכרעת הדין). טענתו של בניזרי, לפיה בוכריס היה זה שרקח את "תפירת המכרז" לטובת חברו, סלומון בטיטו – כאמור, נדחתה, לאחר שלא נמצאו ראיות לכך שלבטיטו היו אינטרסים בחברות הנוספות שהגישו הצעות לאותו מכרז ("שני א.ד.א" ו"ישראל"). כמו כן, לא נמצאו ראיות שחברות אלו או מי מטעמן פעל להטיית המכרז, וכל מה שהובא בתחום זה הן ראיות נסיבתיות "שאינן משפיעות על וודאות הגרסה המפלילה המבוססת על ראיות ישירות ואמינות" (עמ' 10293 להכרעת הדין). בצד האמור נקבע, כי הרב אלבז לא עשה בעת פרסום המכרז פעולה פוזיטיבית כדי להשפיע על המכרז, אולם הוא היה מודע לעצם קיומו ולכך שזכייה של סלע במכרז תועיל לשיבה. נקבע, כי בוכריס עדכן את הרב אלבז בדבר ההתפתחויות במכרז, ושמע מפיו כי יש לעשות את מה שנדרש כדי שסלע יהיה הזוכה. "הפרטים", כך נקבע, "לא עניינו את הרב אלבז והוא לא היה מעורה בהם,

כמו שלא ידע ולא היה מעורה מה נעשה בהליכים הפנימיים של המכרז. מבחינתו די לומר לבוכריס שסלע צריך לזכות, וכך אמר" (עמ' 10304 להכרעת הדין).

19. בשלב זה, פנה בית המשפט לדון בשאלה אילו מתנים הועברו על ידי סלע לבניזרי ולרב אלבז. נקבע, כי הסכום של 200,000 ש"ח הועבר לשיבה כתרומה, ורק בשל חששו של סלע כי החקירה המשטרתית תגיע גם לנושא זה, הורה על שינוי הסיווג ודרש את החזרת הסכום. כן צוין, כי בספרי השיבה נרשם הסכום של 200,000 ש"ח כהלוואה, אולם לרישום זה אין חשיבות רבה, הואיל וסלע מחד והרב אלבז מאידך, היו מודעים בזמן אמת לכך שהסכום האמור הינו תרומה ולא הלוואה (עמ' 10176 להכרעת הדין). בית המשפט הוסיף וקבע, כי לא הובאו די ראיות לטענה לפיה מסר סלע לשיבה ארבעה שיקים נוספים בסכום כולל של 800,000 ש"ח, ומאותו טעם לא ניתן לקבוע כי סלע אכן העביר לרב אלבז 190,000 דולר נוספים לאחר ביטול השיקים (עמ' 10178 להכרעת הדין). עוד קבע בית המשפט המחוזי, כי סלע גרם להעברת סכום של 30,000 דולר במזומן ללשכתו של הרב אלבז באמצעות מניפולציה שהפעיל – תוך שימוש בקשריו בשירות התעסוקה – על קבלנים שנוקקו להיתרים להבאת עובדים זרים לארץ. נקבע, כי סכום הכסף האמור אמנם לא נמסר ישירות לידי הרב אלבז, אולם גם לגרסתו של האחרון הוא ציפה לקבל תרומה, והכסף אכן התקבל בשיבה (עמ' 10185 להכרעת הדין). בצד האמור נקבע, כי טענתו של סלע בדבר מעורבותם של בניזרי והרב אלבז במניפולציה שהפעיל – אינה מגובה בראיות מספקות (עמ' 10182 להכרעת הדין). לבסוף, נקבע כי בין החודשים נובמבר עד אוקטובר 2001 – עת הגיעו הכנסותיו של סלע מגיוס עובדים זרים לשיא – הוא העביר לידי הרב אלבז סכום של מאות אלפי דולרים, מתוך תקווה להשפיע על תוצאות המכרז, וכן כדי ו"לקנות" עמדה בבית הרב, שלמוצא פיו סר בניזרי (עמ' 10200 להכרעת הדין).

20. על יסוד הממצאים אליהם הגיע קבע בית המשפט המחוזי, כי יסודותיה של עבירת השוחד התקיימו בבניזרי. נקבע, כי המערער קיבל מסלע טובות הנאה שונות, והבטחה לטובת הנאה במיזם מגילות (עמ' 10323 להכרעת הדין). בהמשך נקבע, כי המתנים האמורים הועברו לבניזרי בעד פעולה הקשורה בתפקידו, וכי לצורך הוכחת קשר סיבתי בין המתנים לבין תפקידו של בניזרי, אין צורך בזיקת זמן מיידית או קרובה בין פעולותיו לבין העברת המתנים (עמ' 10324 להכרעת הדין). המטרה שעמדה מאחורי העברתם הייתה שימוש במעמדו הציבורי של בניזרי, "וכאשר בעל תפקיד ציבורי רם מעלה מתגייס לנושא עסקי של אחר, ואותו אחר גם מיטיב עמו, בין במתן כספי – בין בהלוואה כספית – עצם ניצול השם והמעמד מהווים פעולה מודעת

הקשורה לתפקיד הציבורי" (עמ' 10328 להכרעת הדין). בהקשר זה הודגש, כי העובדה שבין בניזרי לסלע התקיימו יחסי חברות – אינה מעניקה לבניזרי חיסיון מפני הרשעה בעבירת שוחד, הואיל ו"עובד הציבור אינו רשאי לקבל טובת הנאה ולו מחבר קרוב אם יש מגע כלשהו למסגרת תפקידו של עובד הציבור" (עמ' 10325 להכרעת הדין).

21. בית המשפט המחוזי הוסיף וקבע כי לא רק המתנים שהועברו ישירות לבניזרי מהווים שוחד, אלא אף המתנים שהועברו לישיבתו של הרב אלבז (עמ' 10329 להכרעת הדין). נקבע, כי חרף כך שסלע תרם לישיבה בעבר, הרי שהכספים שהעביר לישיבה החל משנת 2001 היו בעלי צביון שונה, שכן בשנה זו קיבל סלע, באמצעות בניזרי, מידע פנימי אותו ניצל כדי להגדיל את רווחיו, כשהוא מחויב להעביר חלק מהם לישיבה (עמ' 10329 להכרעת הדין). מכאן, שקיים קשר סיבתי עובדתי ומשפטי בין מסירת הכספים לרב אלבז לבין תפקידו של בניזרי. בהקשר זה הודגש, כי אין צורך להוכיח מודעות של בניזרי לכל הפרטים של העברות הכספים ודי במודעות כללית כי סלע עוזר לישיבה בתמורה לסיוע מתוך המשרד שעליו הופקד השר (עמ' 10330 להכרעת הדין).

22. בניזרי הורשע גם בעבירה של הפרת אמונים, לאחר שנקבע כי הוא היה נתון במצב של ניגוד עניינים בכל הפרשות שנסקרו לעיל (עמ' 10331 להכרעת הדין). היסוד העובדתי התקיים בבניזרי, הואיל ומעשיו הניחו את התשתית לעבירת הפרת האמונים, והן נעשו בקשר לתפקידיו הציבורי ותוך ניצול סמכותו. בין בניזרי לסלע, כך נקבע, התפתחה מערכת "נתינה ולקיחה הדדית, גם אם לא קורלטיבית, שכל צד ידע כי ייתן והתמורה תחזור אליו במוקדם או במאוחר" (עמ' 10332 להכרעת הדין). נקבע, כי התנהלות מעין זו גורמת נזק לציבור – אף שמדובר בנזק מופשט – ובכך יש כדי לענות על יסוד הפגיעה בציבור המהווה יסוד מיסודותיה של עבירת הפרת האמונים. בהמשך, נקבע, כי היסוד הנפשי של עבירת הפרת האמונים מתקיים אף הוא בבניזרי, הואיל והיה מודע לעובדות והנסיבות הרלוונטיות, והיטיב עם סלע מבלי לשקול שיקולים ענייניים (עמ' 10332 להכרעת הדין). סיכומו של דבר, בניזרי הורשע בעבירה של הפרת אמונים בגין מעשיו בפרויקט "קנית" – מגדלי עזריאלי; המינויים של בן הרוש ועדנה סלע; הקצאת עובדים זרים למגילות; קביעת המפתח להקצאת עובדים; ההוראות לבוכריס בעניין הפרוטוקולים ופרשת המכרז לניוד עובדים.

23. בית המשפט המחוזי הרשיע את בניזרי אף בעבירה של שיבוש מהלכי משפט בגין כל אלה: יצירתו של "מסמך ההשבה" של הכספים אותם העביר סלע לבניזרי; תיאום עדויות בין סלע לבניזרי ביחס לתביעה שהגישה המנקה רוסיצה לבית הדין לעבודה; שלוש פגישות שנערכו בין בניזרי לסלע בהן נדונו נושאים הקשורים לחקירה המשטרתית שהתקיימה אותה עת. בצד האמור נקבע, כי לא הוכח שפנייתו של סלע למי ששיפצו את ביתו של בניזרי כדי שישנו את גרסתם ביחס לגורם שמימן את השיפוץ, נעשתה על דעתו של בניזרי (עמ' 10342 להכרעת הדין). ובדומה, לא הוכחה גם הטענה בדבר תיאום עדויות עם ליליאנה ביאטריס שהועסקה בביתו של בניזרי (עמ' 10343 להכרעת הדין). בהמשך, נקבע כי יש לזכות את בניזרי מעבירה של ניסיון הדחה בנוגע לדיונים שהתנהלו בבית הדין לעבודה בתביעתה של רוסיצה (עמ' 10359 להכרעת הדין). טענתו של בניזרי לפיה יש לבטל את האישומים נגדו מפאת הגנה מן הצדק נוכח הסתמכותה של התביעה על עדותו של סלע – נדחתה. נקבע, כי טענה זו מקומה להתברר במסגרת הערכת הראיות המסורה בידי בית המשפט (עמ' 10363 להכרעת הדין).

בעקבות הרשעתו נדון בניזרי ל-18 חודשי מאסר, 8 חודשים מאסר על תנאי וקנס בסך 80 אלף ש"ח. בית המשפט הוסיף וקבע כי מעשיו של בניזרי נושאים עמם קלון.

24. הרב אלבז הורשע בעבירות של קשירת קשר לבצע פשע ותיווך לשוחד. נקבע, כי היסוד העובדתי שבעבירת התיווך התקיים הואיל והרב קיבל במודע כסף מסלע כדי להניע אחרים למשוא פנים. לרב אלבז, כך נקבע, הייתה השפעה על בניזרי ובוכריס, ו"בשים לב לכוחו של אלבז, לא היה צורך מצידו... בדיבור ישיר על מנת שתובן כוונתו האמיתית. די שיאמר לבוכריס כי עזרה לסלע היא עזרה לישיבה" (עמ' 10337 להכרעת הדין). מעורבותו של אלבז, צוין, אכן לא הייתה עמוקה "והוא לא ידע פרטים, אך היה מעודכן, ידע במה סלע עוסק וכי הוא זקוק לעזרה של בוכריס" (עמ' 10337 להכרעת הדין). אלבז, כך נקבע, ידע כי תמיכתו של סלע בישיבה תהיה מובטחת אם הוא יגרום לכך כי יסייעו בידו, ואותו סיוע היה אמור לבוא מתוך משרד העבודה או שירות התעסוקה. מנגד, זוכה הרב אלבז מאישום בו יוחסה לו שותפות לעבירה של לקיחת שוחד על ידי בניזרי, מאחר ולטעמו של בית המשפט המחוזי, נוכח הרשעתו בעבירה של תיווך לשוחד ההרשעה הנוספת התייתרה.

באשר לעונש – הרב אלבז נדון ל-8 חודשי מאסר על תנאי ולקנס בסך 120 אלף ש"ח.

נימוקי הערעור – הרב בניזרי

25. באי כוחו של מערער זה סבורים, כי ההסתמכות על עדותו של סלע – שגויה מעיקרה, הואיל ולא זו בלבד שעדות זו נמסרה בעקבות טובות הנאה מפליגות שהוענקו לעד, אלא שאף לגופו של עניין נפלו בה פגמים רבים. באי-כוח המערער מוסיפים וטוענים, כי בית המשפט המחוזי פיצל והבחין – ללא נימוק סביר – בין חלקים שונים בעדותו של סלע. ועוד נטען, כי לכל היותר ניתן היה למצוא בעדות זו תוספת ראייתית לראיות אחרות, אולם לא ניתן היה לבסס עליה, כשהיא לעצמה, את ההרשעה. מעבר לטענה כללית זו, משיג בניזרי על קביעותיו של בית המשפט המחוזי בכל אחת מן הפרשות בהן הורשע:

(א) ראשית, הוא משיג על הממצאים בפרשת המינויים. במישור העובדתי נטען, כי לא הוכח שמינויים אלה נעשו כדי להיטיב עם סלע או לגמול לו. עוד נטען, כי ההבחנה שערך בית המשפט המחוזי בין מינויים של אבידני ודניאלי למינויים של עדנה סלע ובן הרוש – על רקע השינוי שחל ביחסי בניזרי וסלע – היא מלאכותית ואינה יכולה לעמוד. במישור המשפטי נטען, כי החלת ההלכה שנקבעה בדנ"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שבס, פ"ד נט (4) 385 (2004) (להלן: דנ"פ שבס) על הפרשה שבפנינו אינה ראויה, הואיל ופסק הדין בדנ"פ שבס ניתן לאחר ביצועם של המעשים שיוחסו לבניזרי. ממילא נטען, כי אף אם יש מקום להחלתו של דנ"פ שבס על עניינו של בניזרי, הרי שההלכה שנקבעה באותו פסק דין יושמה על ידי בית המשפט המחוזי באופן שגוי.

(ב) בניזרי משיג גם על הממצאים שנקבעו בעניינו בפרשת עזריאלי. הוא סבור, כי נוכחותו בפגישה הראשונה אינה עולה לכדי עשייה בפלילים, שכן מדובר בהיענות שגרתית לפניות הציבור שהגיעה אליו, ואין עסקינן ביחס מועדף שניתן לסלע. בניזרי סבור עוד, כי לא היה כל פסול בביקורו בפרויקט עזריאלי, ומסקנותיו של בית המשפט המחוזי ביחס למה שאירע בפגישה השנייה, היינו, קביעתו כי בניזרי "התגייס" בפגישה זו לטובת סלע – אינה מדויקת, הואיל ומעדותו של סלע עלה כי בתקופה בה נערכה הפגישה השנייה, לא היה לבניזרי אינטרס כלכלי או כספי בפרויקט עזריאלי, ואף דימרי לא טען כי בניזרי מסר לו הנחיה אופרטיבית כלשהי בתום אותה פגישה.

בניזרי הוסיף וטען, כי בתקופה בה נערכה הפגישה השנייה, הוא שימש בתפקיד שר הבריאות, ועל כן היה נטול יכולת להשפיע על הקצאתם של עובדים זרים. כל אלה יש בהם כדי לקעקע, כך לשיטת בניזרי, את מסקנתו של בית המשפט המחוזי בדבר פגם שדבק במעשיו בפרשה זו, ובעניין זה אין להסתמך, לשיטתו, על אירועים מאוחרים לפגישה השנייה, דוגמת שיחת הטלפון שניהל עם דימרי. בניזרי סבור כי מעשיו בפרשת עזריאלי אינם מקימים עבירה של הפרת אמונים. לדידו, הרשעתו בעבירה זו נותרה בלתי מנומקת הואיל ומהכרעת הדין נעדרת קביעה באשר לעוצמתו של ניגוד העניינים בו היה נתון, אם בכלל, וכיצד פעולותיו בפרשה זו מהוות סטייה מן השורה המבססת פגיעה באמון הציבור ובטוהר המידות. עוד נטען בהקשר זה, כי לצורך שכלול עבירת הפרת האמונים ביחס לעובד ציבור שפעל בהיותו נתון במצב של ניגוד עניינים – יש להוכיח קיומה של התנהגות הגורמת לפגיעה מהותית בציבור. משכך, שגה בית משפט קמא כאשר הסתפק בקביעה לפיה בניזרי לא נרתע מלפעול בהיותו נתון בניגוד עניינים, מבלי שקבע מהו אותו רכיב בהתנהגותו, שהיה כרוך בפגיעה מהותית.

ג) בניזרי תוקף גם את רכיב ההרשעה המתייחס למעורבותו בהקצאת עובדים זרים למועצת מגילות. בתוך כך הוא טוען, כי הרשעתו בעבירה זו לא נומקה, וכי לא הוכח שהוא לחץ על בוכריס או כפה עליו את קידום בקשתו של ראש מועצת מגילות. עוד נטען, כי נוכח כך שבזמנים הרלוונטיים סמכות ההקצאה של עובדים זרים הייתה נתונה בידי משרד העבודה, הוא כלל לא נזקק לסיוע של בוכריס לקידום ההקצאה, ועל כן קביעתו של בית המשפט המחוזי בדבר לחץ שהפעיל כביכול על בוכריס, משוללת הגיון. ממילא, טוען בניזרי, תחת טיפולו של בוכריס אושרו לדהמן 20 עובדים נוספים בלבד, וקשה לראות בכך מפנה מהותי שהתרחש בעקבות התערבותו שלו.

ד) בניזרי שטח שורה ארוכה של טענות גם ביחס לפרשה של העברת הפרוטוקולים מבוכריס לסלע. בעניין זה נטען, כי מעדותו של בוכריס – עליה נסמך בית המשפט המחוזי לצורך ההרשעה בפרשה זו – עולה כי הוא כלל לא היה מצוי בסוד העניינים, ואף לא היה מודע, בהכרח, למעשיו של בוכריס מול סלע. לטענתו, מעבר לבקשה כללית שהפנה לבוכריס לסייע לסלע, הוא מעולם לא הנחה מפורשות את בוכריס לבצע מעשים אסורים, דוגמת העברת פרוטוקולים והיתרים. פעולות אלה, כך נטען, נעשו ביוזמת בוכריס, על רקע קשריו ההדוקים עם סלע באותה תקופה. בניזרי מוסיף וטוען, כי לא היה מקום להסתמך בפרשה זו על עדויותיהם של אבידני ומאיה

בביוף, הואיל ועדותו של אבידני ביחס להעברת הפרוטוקולים היא עדות סברה, ואילו עדותה של בביוף אינה תומכת כלל במסכת העובדתית המפלילה.

ה) בניזרי משיג גם על הממצאים העובדתיים בפרשת הטיית המכרז. ראשית הוא טוען, כי לא נמצאו ראיות לקיומו של חוזה על-פה אשר התייחס להעברת רווחים אליו ואל הרב אלבז. שנית הוא טוען, כי קביעותיו של בית המשפט המחוזי ביחס למכלול פעולותיו שנועדו להטיית המכרז – לרבות ההנחיה שהועברה, כביכול, לבוכרים בברית המילה של נכדו של הרב יוסף, העברת הצעה מתקנת מטעמה של "טלרום", היוזמה לפיצול המכרז, הניסיון לביטול המכרז ופיטוריו של בוכרים – תמוהות, שכן פעולות אלו ננקטו בשלב בו כבר לא הייתה אפשרות אמיתית להשפיע על תוצאת המכרז. נטען, כי הדרישה לביטול המכרז הייתה יוזמה של בוכרים ושל בלבד, ומקורה בכך שבוכרים תכנן את "תפירת" המכרז לטובת חברו הקרוב סלומון בטיטו, ששלט בשתי חברות שהיו בעלות עניין באותו מכרז. תזה זו מבוססת, בעיקרה, על ההתקשרות הענפה, כך לפי הטענה, שהתקיימה בין בטיטו לבוכרים ועובדים אחרים בשירות התעסוקה עובר למכרז, על ניסיונותיו הנואשים של בוכרים לבטל את המכרז, ועל התנהלותה התמוהה, לשיטתו של בניזרי, של הוועדה שהושפעה מרצונו של בוכרים לסייע לבטיטו.

ו) בניזרי סבור עוד כי יסודותיה של עבירת השוחד ביחס לטובות ההנאה השונות שניתנו לו על ידי סלע – אינם מתקיימים בו מטעמים אלה: אותן טובות הנאה ניתנו על רקע יחסי חברות הדוקים שהחלו בלא זיקה לתפקידו הציבורי, ובתקופה בה לא התקיים בינו לבין סלע כל מגע במסגרת תפקידו כעובד ציבור; הן ניתנו מיוזמתו של סלע ולא לפי בקשה או דרישה מצד בניזרי; לא הוכח כי מטרת הנתינה הייתה פלילית; אין התאמה בין המועדים בהם הועברו טובות ההנאה לפעולות שנקט בניזרי מתוקף תפקידו כעובד ציבור; ולבסוף, לא הוכח כי הוא היה מודע לציפיותיו של סלע במועד בו הועברו טובות ההנאה, ואין להסיק קיומה של מודעות כזו מאירועים המאוחרים למועד הנתינה. בניזרי טוען עוד, כי בית המשפט המחוזי ראה בשורה של מתנים וטובות הנאה שהועברו לו על ידי סלע, מתנות אישיות שאינן בגדר שוחד, וכי לא הובהר עד תום הרקע להבחנה בין אלה למתנים וטובות הנאה שלקביעתו של בית המשפט המחוזי היוו שוחד.

(ז) בהמשך, משיג בניזרי גם על הרשעתו בעבירת השוחד בקשר עם שיפוץ הדירה. להשקפתו, אין ממצאים התומכים בקביעה לפיה סלע הוא ששילם לבן הרוש את שכרו עבור שיפוץ הדירה, וממילא בחוזה השכירות שנחתם בינו לסלע אין הסכמה המחייבת אותו לשאת בעלות השיפוץ. בניזרי מדגיש, כי הפועלים שביצעו את השיפוץ לא הובאו לעדות, ואילו עדותו של בן הרוש בעניין זה משתלבת דווקא עם גרסתו שלו ולא עם גרסתו של סלע. אף שבניזרי אינו חולק על הקביעה לפיה סלע נשא גם בתשלום לצבעי מוטי דואק, הרי שלשיטתו, תשלום זה אינו מקים את יסודותיה של עבירת השוחד. גם כאן נטען, כי בהסכם השכירות לא נכללה תניה שחייבה את בניזרי לשאת בעלות הצביעה של הדירה, שהייתה בזמנים הרלוונטיים בבעלות סלע. עוד נטען, כי בינו לבין סלע שררו באותה תקופה יחסי חברות עמוקים וקרובים; סלע הפיק תועלת מן הצביעה ובאותה תקופה לא התקיים מפגש אינטרסים בין השניים. מטעמים אלה טוען בניזרי, לא ניתן היה לקבוע כי סלע ניצל את מעמדו בתמורה לשיפוץ, וממילא, לא הוכח כי הוא עצמו היה מודע לכוונה נסתרת של סלע בעניין זה.

(ח) בניזרי ממשיך וטוען, כי הקביעה לפיה הובטחו לו זכויות במיזם מגילות לא הוכחה, שכן לקביעתו של בית המשפט המחוזי לא ניתן היה להסתמך על עדותו של סלע בעניין זה. מעדותו של קובי שני, עליה הסתמך בית המשפט, ניתן ללמוד, לכל היותר, כי סלע העלה הצעה לפיה חלק ממניות המיזם יועברו לבניזרי, אולם בניזרי עצמו לא היה מעורב בכך, ולא מן הנמנע כי סלע בחר להציג בפני שני מצג שווא כאילו הכספים יועברו לבניזרי, כדי להשתלט על רוב מניות המיזם. מכאן, טוען בניזרי, כי יסוד המתן הדרוש להרשעה בעבירת השוחד – אינו מתקיים בו. עוד נטען, כי אף אם רואים את הבטחתו של סלע לבניזרי לקבלת זכויות במיזם בעתיד כטובת הנאה אסורה, הרי שלא הוכח כי טובת הנאה זו באה בעד פעולה הקשורה בתפקידו.

(ט) בניזרי סבור, כי לא היה מקום להרשיעו בעבירת השוחד ביחס לכספים שהועברו על ידי סלע לישיבה של הרב אלבז, מאחר שהוא כלל לא היה מודע להעברת הכספים, למעט ידיעה כללית כי סלע נוהג לתרום לישיבה, ומאחר שלא הוכחה זיקה בין העברת הכספים לישיבה לבין פעולות שעשה במסגרת תפקידו. לגישתו, הרשעתו בעניין זה הנמיכה את הרף הראייתי להרשעתם של אישי ציבור בעבירות שוחד, וזאת בניגוד להלכות שיצאו מבית משפט זה. בהקשר זה מבקש בניזרי להבחין בין נסיבות המקרה שלפנינו לבין נסיבותיו של פסק הדין שניתן בע"פ 8027/04 אלגריסי נ' מדינת ישראל (לא פורסם, [פורסם בנבו], 23.3.2006), תוך שהוא טוען כי בניגוד לעובדותיו של

עניין אלגריטי, בענייננו לא הוכח כי הוא עצמו פנה לסלע בבקשה כי האחרון יעביר תרומה לישיבה. על יסוד נימוקים דומים עותר בניזרי לזיכוי מעבירה של קשירת קשר, הואיל ולעמדתו, בפני בית המשפט המחוזי לא הונחה ראיה שיש בה להצביע על קשר שנרקם בינו לבין הרב אלבז, ומטרתו העברת כספים לישיבה בתמורה לסיוע שיינתן לסלע.

(י) בניזרי טוען, כי לא היה מקום לראות בעריכתו של "מסמך ההשבה" מעשה פסול שנועד לשבש מהלכי משפט, ואלה טעמיו: גרסתו של סלע בעניין זה לא זכתה לאישוש חיצוני כלשהו, וכשלעצמה לא היה מקום להסתמך עליה; במועד בו נערך "מסמך ההשבה" טרם נפתחה חקירה משטרתית בעניינו, וככל שאכן עלה בדעתו לשבש הליכי חקירה עתידיים בעקבות הפרסומים בתקשורת, צריכה הייתה להיות התאמה בין אותם פרסומים לבין סכומי הכסף בהם מדבר מסמך ההשבה, והתאמה כזו לא נמצאה; "מסמך ההשבה" נעשה בהתאם לעצתו של עורך הדין וינרוט; מסמך ההשבה נחתם שלושה שבועות לאחר שהחלו הפרסומים בתקשורת, וניתן להניח כי לו היה חששם של הצדדים אמיתי ומובהק, הם היו דואגים לערוך אותו במועד מוקדם יותר; בכל הנוגע להחזר החוב לקופת הגמ"ח, הרי שסלע עצמו אישר כי מדובר היה בהלוואה, וכל קביעה אחרת אינה מעוגנת בחומר הראיות; חרף כך שבית המשפט המחוזי ראה בסכומים הנקובים במסמך ההשבה כמתנים – להבדיל מהלוואות – במספר מקומות בהכרעת הדין הוכרה האפשרות כי מדובר בהלוואות שבצידן לא נקבע מועד פירעון מוגדר או ריבית. בנסיבות אלה, לא היה מקום לקבוע כי מטרתו של "מסמך ההשבה" הייתה להציג מתנים שניתנו במעטה כוזב של הלוואה; עצם זיכוי של בניזרי ממרבית הפרשות של קבלת טובות הנאה – יש בו כדי להשליך באופן ישיר על סוגיית "מסמך ההשבה". בעניין זה מוסיף בניזרי וטוען, כי לא ניתן היה להרשיעו בעבירה של קשירת קשר בגין עריכתו של "מסמך ההשבה", הואיל ועל פי עדותו של סלע – הצלע השנייה לעבירת קשירת הקשר – הוא עצמו הופתע כאשר התבקש לחתום על מסמך זה.

(י"א) בניזרי משיג על הרשעתו בעבירה של שיבוש הליכים גם ביחס לתיאומי עדויות בתביעתה של רוסיצה. לטענתו, לא היה מקום לסמוך בעניין זה על עדותו של פסנדי, חברו הקרוב של סלע, וממילא, לא הוכח כי בניזרי עצמו ביקש מפסנדי דבר. עוד נטען, כי בזמנים הרלוונטיים כבר הוגשו לבית הדין לעבודה כתבי ההגנה והעדויות הרלוונטיות, ואין כל היגיון בכך שדווקא בשלב זה הוא יפעל לתיאום עדויות. בניזרי מוסיף וטוען, כי קביעותיו של בית המשפט המחוזי ביחס לתוכן פגישותיו עם סלע,

לאחר הדיון בתביעתה של רוסיצה ולאחר חקירותיו של סלע במשטרה – התבססו על עדותו של סלע בלבד, מבלי שנמצאה להם תמיכה כלשהי בראיות חיצוניות. עוד נטען, כי בית המשפט המחוזי שגה משראה בכפירתו של בניזרי באישומים במסגרת תגובתו לכתב האישום – כמו הדברים שאמר בחקירתו במשטרה – משום הכחשה בולטת ובוטה העולה לכדי סיוע לעדותו של סלע.

י"ב) לחלופין, משיג בניזרי על העונש. הוא הדגיש את זיכוי משורה ארוכה של עבירות שיוחסו לו, ומוסיף וטוען כי נגרם לו עינוי דין עקב התמשכות ההליכים. לכך מצטרפת העובדה שמעורבים אחרים בפרשה – כמו בוכריס ואבידני – כלל לא הועמדו לדין, ואילו סלע טרם קיים את התחייבויותיו למדינה על פי ההסכם שנחתם עמו. בהמשך, נטען כי מעורבותו בפרשות המתוארות לעיל נשאה אופי פסיבי, וברוב המקרים, לא הניבה פירות. בניזרי מפנה גם לנסיבותיו האישיות: היותו רב, איש משפחה ואב לשמונה ילדים, המקדיש חלק נכבד מזמנו למעשי חסד. נטען, כי הוא עצמו לא נטל סכום כלשהו לכיסו, וכל מבוקשו היה לסייע לישיבה. ועוד נטען, כי העונש שהושת עליו סוטה מרמת הענישה הנוהגת. לאחר כל אלה, עותר בניזרי לקבוע כי במעשיו לא דבק קלון.

נימוקי הערעור – הרב אלבז

26. בפתח נימוקי הערעור הודיע הרב אלבז, כי עומד הוא בהכחשתו את העובדות המפלילות שנקבעו בעניינו על ידי בית המשפט המחוזי, אולם הוא גם ער להלכה לפיה אין בית משפט שלערעור נוטה להתערב בקביעות העובדה של הערכאה הדיונית. לפיכך, הוסיף הרב אלבז והצהיר (ראו סעיף 12 לנימוקי הערעור) כי נקודת המוצא לטיעונו היא מסכת העובדות שנקבעו בהכרעת הדין, ככל שהדברים נוגעים למתנים שנתרמו לישיבה, ולפגישות שנערכו אצלו בהשתתפות יעקב בוכריס. המערער הוסיף, כי נוכח האמור מופנה הערעור לסוגיות משפטיות בלבד, היינו, אם נוכח התשתית העובדתית השתכללה בעניינו עבירה של תיווך לשוחד בה הורשע.

ועוד הוטעם, כי הרב אלבז לא נטל מכספי התרומות ולו אגורה אחת לכיסו, וככל שעברו דרכו כספים מסלע, באופן ישיר או עקיף, אלה ניתנו כתרומה לישיבה בראשה הוא עומד. כן נטען, כי סלע הנו נוכל שביקש את קרבתו של הרב ונתן לה פומבי, כדי לטעת בלב אחרים את האמונה כי בידו להשפיע על קבלת ההחלטות במשרד העבודה והרווחה, הואיל והרב אלבז הוא פטרונו של בניזרי. לכל אלה לא היה

מודע הרב אלבו, כפי שלא היה מודע לאינטרסים שהנחו את סלע, והוא (בלשון סעיף 12 לנימוקי הערעור) היה בבחינת "ניצב בהצגה של סלע, גורם פסיבי ואחד מיני קורבנות הרבה למעשה המרמה". לעניין זה הוסיף הרב אלבו וטען, כי לא ידע על פעולות שכביכול נדרש בוכריס לבצע במסגרת תפקידו הציבורי כדי לקדם את ענייניו של סלע. מכך מבקש הרב אלבו להסיק כי הוא לא היה שותף לקשר פלילי, ככל שהיה, ולא היה מעורה בתכנית פעולה קונקרטיה כדי לקדם קשר זה, והיקף הידע שלו הצטמצם לאלה: סלע תורם לישיבה; תרומתו תלויה בשגשוגו הכלכלי; על כן יש לעשות הכול כדי להביא להצלחת עסקיו (סעיף 17(א) לנימוקי הערעור). לעניין אחרון זה ציין הרב אלבו כי הסתפק באמירה כללית כי יש לעזור לסלע ללא התייחסות לעניין קונקרטי, והוא לא התכוון לומר כי יש להעדיף את ענייניו של סלע בדרך שתהיה כרוכה בעבירה. לפיכך, גם אם לדוגמה מסר בוכריס לסלע פרוטוקולים, הוא עשה זאת בעקבות פרשנות שגויה של דברי הרב כי "סלע איש יקר עוזר לישיבה תעזור לו". הרב אלבו הוסיף וטען, כי אם נדרשה ראייה נוספת לחפותו, היא מצויה בדבריו של סלע עצמו, שהדגיש כי כל מה שביקש מהרב אלבו היה את ברכתו, ומעולם לא פנה אליו בעניין קונקרטי.

הרב אלבו הוסיף וטען, כי לשונו של סעיף 295(ב) [לחוק העונשין](#) יוצרת זיקה בין קבלת טובת ההנאה למטרה מוגדרת – כי יניע בעצמו או על ידי אחר, עובד ציבור למשוא פנים או להפליה. נטען, כי כל שאמר הרב אלבו לבוכריס היו אמירות מן הסוג ש"עזרה לסלע היא עזרה לישיבה" ו"אם סלע לא יזכה יהיה חורבן". מכך אין ללמוד על כוונה, מפורשת או מכללא, של הרב להניע את עובד הציבור למעשה אסור, ואם פירש בוכריס את הדברים בדרך אחרת, היתה זו פרשנות שגויה.

27. ערעור המדינה כנגד העונש

המדינה משיגה בפנינו (בע"פ 5189/08) [פורסם בנבו], כנגד גזר דינו של בית המשפט המחוזי. להשקפתה, העונש שהושת על בניזרי אינו הולם את חומרת העבירות אותן ביצע, באשר לא רק לישיבה של הרב אלבו הוא ביקש לסייע, אלא גם נטל כספים לכיסו-שלו, וכן הובטחו לו זכויות במיזם בית המלון אותו הגה סלע עם אחרים. בתמורה רתם בניזרי את עצמו לסייע בידי סלע בכל דרך, וגם על ידי שינוי הכללים בדבר הקצאה והעסקה של עובדים זרים. באשר לרב אלבו נטען, כי חרף מעמדו התורני הרם, נרתם גם הוא לסייע בידי סלע עד שחטא בתיווך לשוחד.

המדינה סבורה כי העונש בפרשה זו צריך להתוות את רמת הענישה הרצויה בעבירות של פרנסי ציבור שחטאו, תוך קביעת העונש המרבי שלצידן של העבירות כנקודת מוצא.

## דיון

### הערכת עדותו של סלע

28. בית המשפט המחוזי הגדיר את סלע כאדם קולני, כריזמטי, חם ומוחצן, הנוטה להתפארות והפרזה "עד שגם חבריו התקשו לעתים להאמין לו" (הכרעת הדין, בעמ' 10011). כן נמצא כי סלע נוטה להתרברב, ובית המשפט הוסיף כי "אין מדובר רק בגוזמאות והפרזות, אלא בנטייה מוכחת של סלע למעשי עורמה ומניפולציות כדי להגיע למטרותיו". זאת ועוד, סלע, בעדותו, פנה עורף למי שהיו, לטענתו, שותפיו לעבירות, והוא עשה זאת לא מחמת כך שהרצון לבער את נגע השחיתות בשירות הציבורי בער בעצמותיו, אלא מתוך מטרה שונה: לחלץ את עצמו מפני העמדה לדין ונשיאה בעונש. יתרה מכך, עיון בהסכם ת/53 שנחתם עם סלע מלמד שהוא זכה בהטבות מפליגות: הוחלט שלא להעמידו לדין בגין הפרשיות בהן עוסקים הערעורים שבפנינו; יוגש נגדו כתב אישום מוסכם בעבירות על פי דיני המס בלבד, ושני הצדדים יעתרו למאסר בדרך של עבודות שירות ומאסר על תנאי; בקשר לפרשה זו לא תועמד עדנה סלע לדין; הודעות שמסר סלע ופעולות שביצע בפרשה זו לא ישמשו ראיות כנגד אָחיו, יצחק סאלם ועמוס דניאלי; אף שהכנסותיו מעיסוקו בתחום של הבאת עובדים זרים הגיעו, על פי גרסתו, למיליונים רבים, הוסכם כי תיקבע שומה מוסכמת של 500 אלף ש"ח, ומס ערך מוסף בסך של כ-236 אלף ש"ח.

אולם, חרף חסרונותיו הרבים של סלע, קבע בית המשפט המחוזי כי לא ניתן להתעלם מעדותו כליל, הואיל ולרבים מן האירועים עליהם העיד נמצאו ראיות חיזוק, ולעתים גם המערערים לא הכחישו את קיומם, ובלשון הכרעת הדין (ראו עמ' 10012):

"סלע העיד על אירועים רבים ומקרים רבים, אשר הסתבר כי עצם התקיימותם אינו שנוי במחלוקת. גילויי העורמה והמניפולציות באו מפיו שלו ועובדות רבות שתיאר התבררו כנכונות: התפתחות הקשר עם בניזרי, החברות האמיצה וההדוקה לאורך שנים, וגם אם חל

שינוי באינטנסיביות של הפגישות ביניהם מאז שנת 2001, מהותית לא נשתנה דבר והקשר נמשך בפגישות קבועות בימי שישי בבית בניזרי. סלע אף לא היסס לפנות לבניזרי מיד בתום ימי החקירה הראשונים בשנת 2002. סלע העיד כי בשנים 1997 – 1998 קנה בניזרי דברים והעביר לו כסף. עצם הנתונים הללו אינם שנויים במחלוקת אלא רק משמעותם. סלע העיד על פגישות שהתקיימו עם שר העבודה והרווחה דאז ישי בעניין פרויקט עזריאלי אליו היה קשור. עצם קיום הפגישות ונושאן אינו שנוי במחלוקת. סלע העיד כי בעקבות מידע מוקדם שקיבל משירות התעסוקה בשנת 2001, התרחבו עסקיו, והגיעו לידיו סכומי כסף גדולים במזומן. לעצם החזקתו בסכומים כאלה יש ראיות מגוונות, לרבות ראיות מפי גרושתו, עדנה סלע, שראתה בבית בזמן הרלוונטי חבילות גדולות של דולרים, ועדותה היתה רחוקה מלהיות אוהדת למשה סלע, שאמלל את חייה... סלע העיד כי מבחינתו עשה תיאום עדויות עם בניזרי באמצעות עמוס דניאלי. עדות זו אושרה על ידי עמוס דניאלי (שטען מצדו שעשה לסלע בעניין זה מצג שווא). יצחק אבידני, עוזרו הנאמן של בניזרי מזה 11 שנים, שעשה כל מאמץ שלא להעיד נגד האינטרסים של הנאשמים, אישר באמרתיו במשטרה פרטים רבים עליהם העיד סלע, ועוד העיד כי שמע מפי סלע בזמן ההתרחשות על מקרים ואירועים שהם נושא בהליך זה. הדבר מלמד שאין מדובר בעלילה, ואף שסלע הגזים, הפריז וניפח דברים, עדיין יש לבחון כל נושא ונושא לגופו. אלה הם פניו של משה סלע, עד המדינה, אשר בצד הפרזות, גוזמאות, מעשי עורמה כוזבים ומניפולציות, הציג עובדות רבות שאינן שנויות במחלוקת או שהוכחו. ובעמ' 10016 הוסיף השופט המלומד: "מסקנתי היא כי יש לבחון בכל מקרה ומקרה מאלה המתוארים בכתב האישום, את אמינותו של סלע, ומקומות בהם ימצאו גרעיני אמת בתוכה הם יוכלו להכות שורש אם ימצאו ראיות תומכות לעצם אמינותו, ולצמוח לכדי ראייה עליה ניתן לבסס ממצא עובדתי, בהימצא סיוע. נראה לי כי אין מנוס מדרך זו שכן כמעט בכל פרשיה ישנן נקודות מחלוקת מהותיות. כמו כן, יש מקרים ואירועים בהם עדות סלע תהווה תוספת ראייתית בלבד".

29. גם לאחר שעיינתי בנימוקי הערעור והאזנתי לטיעון על פה, לא מצאתי כי בית המשפט המחוזי שגה בדרך בה החליט להתמודד עם עדותו של סלע. אכן, עדות של עד מדינה המופרכת על פניה, גם סיוע לא יוכל להושיע אותה מדחייה (ע"פ 869/81 שניר נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(4) 169, 227 (1984)). אולם, סבורני כי זה אינו המצב במקרה הנוכחי, הואיל וכפי שמצא השופט המלומד של בית משפט קמא, חלקים רבים

מתוך עדותו של סלע אומתו בראיות נוספות, ועל כן זהו מסוג המקרים שאין נוהגים בעדות כזו בדרך של פסילה גורפת, אלא בודקים אותה בדיקה פרטנית (ע"פ 2801/95 קורקין נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(1) 791, 800 (1998)). על מהותה של אותה בדיקה אמר הנשיא מ' שמגר בפרשת שניר:

"בתהליך זה יכול בית המשפט להעביר בעיני רוחו ומחשבתו את כל חומר הראיות שהיה לפניו ולהנחות עצמו, כמובן, בראש ובראשונה, על-פי האמור בסעיף 53 לפקודת הראיות [נוסח חדש], המפנה אל התנהגותו של העד, אל נסיבות העניין ואל אותות האמת, המתגלים במשך המשפט... כפי שגם הובהר לא אחת... "אותות האמת" אינם אותות, העולים מצורת הדיבור או מנוסח העדות של עד המדינה דווקא, אלא הם סימנים ומסקנות, המוסקות מיתר הראיות אותן משווים עם עדותו של עד המדינה. הווה אומר, בית המשפט יכול להיעזר באותות האמת, העולים מיתר הראיות (כלשונו של סעיף 53 הנ"ל: "המתגלים במשך המשפט"), כדי לגבש דעתו בעניין אמינות העד".

בהקשר זה אתייחס לטענה נוספת של באי-כוחו של בניזרי, לפיה שגה בית המשפט המחוזי משהחליט ליתן אמון במקצת מעדותו של סלע ולדחות חלקים אחרים מתוכה. גם לכך התייחס הנשיא שמגר בפרשת שניר (שם, בעמ' 230):

"בעקבות האמור לעיל מן הנכון להיזקק עתה לטענה נוספת של הסנגורים המלומדים, לפיה כלל לא ניתן היה לנקוט כאן את הדרך שנקטה הערכאה הראשונה, ולחלק עדותו של עד המדינה לחלקים שונים. יתכן שיש נסיבות בהן אפשרי הדבר, אולם כאן צריך היה, לפי הטענה, לראות את העדות כמקשה אחת ולדחותה כולה או לקבלה כולה, ולא ניתן היה לערוך חלוקות ולהבחין הבחנות. משמע, משנתעורר ספק לגבי חלק זה של הדברים, דין כולם להידחות, ולא ניתן להכשיר כל קטע שביניהם... טענה זו איננה מקובלת עלי. סמכותו של בית המשפט לאמץ מקצתם של דברי עדות ולדחות יתרתם לא רק שהיא מקובלת עלינו זה מכבר... אלא היא גם מסקנה מניסיון החיים, וליתר דיוק, מן ההכרה של דרך התנהגותם של בני-אדם בכלל ושל עדי מדינה בפרט. בית המשפט שואף להגיע אל האמת הצרופה ואל כל האמת, אולם גם אם נתעלם מן הקושי הפילוסופי, הכרוך בטביעת אמת מידה כזאת, לא ניתן להגיע אל יעד כאמור בדרך פשטנית, המתנכרת למציאות האנושית. מערכת לחצים, חששות ואינטרסים אופפת לא אחת את הופעתו ודבריו של העד בבית המשפט. מלאכת ההערכה של העדות, מבחינת אמינותה, היא על-כן בהכרח תהליך

של סינון זהיר, אשר במהלכו חייב בית המשפט לשוות נגד עיניו את זיקתו של העד לעניין, שהוא נושא הדיון, את מעמדו בהשוואה ליתר הדמויות המעורבות בעניין, את אופיו של העד, את חוזק רוחו ועוד, ולא ניתן למצות את הרשימה. המדובר במלאכה שהיא מעין צירוף סיגים, בהפרדתם ובהבדלתם, כי יש לעתים קרובות שוני, מבחינת האמינות, בין קטעי הדברים.

דברים כלליים אלו ישימים גם לעדותו של עד מדינה; הניסיון מלמד, כי המעבר מן השותפות לעבירה ומשותפות הגורל עם עבריינים אל המעמד של עד מטעם המדינה אינו חד וחלק, כאילו הוסרו עם חציית הרוביקון כל ההסתייגויות והחששות מפני שיתוף הפעולה עם הרשות. יהיה זה בשל רצון לשמור ידיעות לעצמו, יהיה זה בשל חשש מפני גילויים רבים מדי, יהיה זה בשל מעצורים נפשיים או יהיה זה מטעמים אחרים, קורה לא אחת, שגילוייו של עד המדינה באים טיפין טיפין ובשלים ואינם מתארים אלא חלק מן התמונה. אין על-כן לתמוה, כי הודעות ראשונות למשטרה מגלות לעתים אך טפח ומכסות יותר מטפחיים... בכל מקרה, בו באים לקבוע ממצאים על יסוד דברי האחד המופנים נגד רעהו, הספקנות הזהירה היא תמיד יועץ טוב; דווקא מתוך כך מתחייבת גם היכולת ליטול חלקים מתוך העדות, אשר הם ודאיים יותר ולאבחנם מקטעים שהם פחות ודאיים או שהם אף מסופקים. ניסיון החיים מלמד, כי אך מעטים האנשים, אשר לעולם אינם נכשלים באי-דיוק, בייחוד כאשר מביאים בחשבון את המתח וההתרגשות, המתלווים למתן עדות, ולחקירה, שהיא האמצעי העיקרי המשמש בה, וכאשר לא מתעלמים מטעויות אנוש כפשוטן; מאידך גיסא, גם מעטות הנסיבות, בהן אין לקבל מדבריו של עד ולא כלום. במקרים רבים יש אפשרות לבור את התבן מן הבר, היינו לחלק את העדות באופן שבית המשפט ייתן אמונו בחלק מן הדברים וידחה יתרתם, יהיה זה בשל הספק או יהיה זה בשל מסקנה חמורה עוד יותר. גילוייה של סתירה או של אמירה מסוימת, שאין בה אמת או אין בה דיוק, אינו חייב להוליד תמיד בהכרח לדחייתה של העדות כולה."

הערכת עדותו של יעקב בוכריס

30. אחד מאלה שנקראו להעיד מטעם המשיבה כדי להוסיף נופך של מהימנות לעדותו של סלע, והיה מעורב ברבים מן האירועים בהם הורשע בניזרי, היה יעקב בוכריס. בשנת 1998, שעה שבניזרי שימש סגן שר הבריאות, הוא מינה את בוכריס כיועץ, ומכאן ואילך ליווה עד זה את המערער גם בתפקידיו הבאים, ובהם תפקיד שר העבודה והרווחה. במהלך שנת 2001 עמד בוכריס בראש ועדה לבחינת הסוגיה של

עובדים זרים על היבטיה השונים, שהחליטה, בין היתר, על הוצאת מכרז לניוד עובדים בענף החקלאות. ביחס לבוכריס מצא בית המשפט המחוזי כי מדובר במי שהעיד "בשטף ובביטחון, עדות ארוכה ומפורטת, ענה לשאלות באופן ברור, ענייני, ללא התחמקות, עיגן דבריו בסיטואציות או במסמכים, לעתים העיד נגד האינטרס שלו או של התביעה... [ו]כמעט לכל אירוע ולכל תאור באו ראיות תומכות ממקורות אחרים" (הכרעת הדין, עמ' 10020). ובעמ' 10022 הוסיף בית המשפט וקבע: "יעקב בוכריס העיד בבית המשפט מספר ימים ועמד בלחצים לא קלים, ולמרות זאת היה עקבי, ברור, חד, בקיא בפרטים והתמצא היטב, והינו עד שניתן לסמוך עליו". עם זאת, ראוי להפנות גם לדבריו הבאים של בית המשפט (שס): "נוכח הסיטואציות המורכבות, תמיהות של היגיון והטענות הרבות כי עדותו נועדה להסיט 'האש' ממנו, תבחן עדותו בזהירות ויקבעו ממצאים לכל מקרה ואירוע".

31. נוכח אמות המידה המחמירות להן ראה עצמו בית המשפט המחוזי מחויב בבואו להכריע בשאלת מהימנותו של סלע, ובמידה פחותה בשאלת מהימנותו של בוכריס, כל שנותר לעשות הוא לבחון אם הוא עמד באמות מידה אלו.

32. בפרק אשר הוגדר "מימון ורכישה" (ראו הכרעת הדין עמ' 10031) עסק בית המשפט המחוזי בשירותים אותם נתן סלע לבניזרי ובטובין שרכש עבורו:

(א) בחודש מרץ 1998 רכש סלע עבור בניזרי שולחן ו-10 כסאות בסכום כולל של 6,500 ש"ח והוא שילם את תמורתם (ראו ת/55).

(ב) בשנת 1998 רכש סלע עבור בניזרי מערכת מיזוג וגם את תמורתה, בסך 23,400 ש"ח, שילם מכיסו.

(ג) במועד כלשהו שקדם לשנת 1998 נטל בניזרי הלוואה בסך 10,000 דולר מקופת גמ"ח. משנדרש להחזיר את ההלוואה הוא פנה לסלע, ואשתו של האחרון, עדנה, מסרה לנהגו של השר מעטפה ובה סכום מזומן בשקלים שווה ערך לסכום של 10,000 דולר.

(ד) בעקבות תביעה על פי [חוק איסור לשון הרע](#) שהוגשה נגד בניזרי בשנת 1997, פנה סלע לעו"ד חיה דונקלמן כדי שתייצג את השר. בהמשך הושגה פשרה בין

הצדדים, שכללה תשלום הוצאות על ידי בניזרי בסכום של 25 אלף ש"ח, ופרסום מודעת התנצלות בעלות של 3,000 ש"ח (בסה"כ 28 אלף ש"ח או 7,000 דולר – ראו עדות דונקלמן, בעמ' 215).

כל הסכומים האמורים לא הוחזרו לסלע עד לחודש אפריל 2000. באותה עת פוטרה עדנה סלע מתפקידה כמנהלת לשכת השר, ועקב סברתה כי לפיטוריה גרם בניזרי בתיאום עם בעלה, עמו היו יחסיה מעורערים, היא נפגשה עם כתבת של הטלוויזיה הישראלית, ובעקבות מידע שמסרה התפרסמו שתי כתבות על יחסיהם ההדוקים של בניזרי וסלע. בעקבות כך, ולאחר שנועץ בעורך דין, ערך בניזרי בעצה אחת עם סלע את המסמך ת/75 שזכה לכינוי "מסמך הפרשה", וזו לשונו:

"אני הח"מ מר משה סלע ת.ז. 55928675 קיבלתי סך של עשרת אלפים דולר אמריקאי (\$ 10,000) מזומן, מהרב שלמה בניזרי – החזר הלוואה שניתנה לפני כשנה וחצי. כמו-כן קיבלתי החזר הלוואה נוספת על סך ארבעים וחמישה אלף ש"ח בצ'ק (...) מספרו (...) לתאריך 8.5.00 – ג' אייר התש"ס. ההלוואה ניתנה לפני כשנתיים עבור: ... רכישת מזגן, תשלום לטיפול משפטי לעו"ד חיה דוקלמן. בזה הסתיימו כל חובותיו של הרב שלמה בניזרי אלי".

מהמסמך עולה כי הוא נחתם בנוכחות שני עדים – יצחק אבידני, עוזרו של השר, ואשר בן הרוש ששימש כנהגו.

המשיבה טענה כי לאחר צאתם של העדים מהחדר, השיב סלע לבניזרי את עשרת אלפים הדולר (שכאמור, שולמו במזומן), וגם את תמורת השיק השיב לאחר מספר ימים. לעניין זה קבע בית המשפט המחוזי לאחר שבחן את עדותם של אשר בן הרוש, יצחק אבידני ודוד שלומי, כי לא ניתן לקבוע בוודאות כי הסכומים הנקובים ב"מסמך ההשבה" הוחזרו לידי בניזרי. עם זאת, הוסיף בית המשפט וקבע כי בניזרי וסלע לא ראו באותם כספים הלוואה, ואם הם הוחזרו באותו מועד היה זה רק עקב הכתבות שהתפרסמו בטלוויזיה. בעניין זה לא ראיתי מקום לשנות ממסקנתו של בית המשפט המחוזי, ולפיכך, השאלה היחידה הטעונה בחינה והכרעה היא אם טובות הנאה אלו בהן זכה בניזרי, מבלי שחויב להשיבן, ניתנו בעד פעולה הקשורה בתפקידו כעובד ציבור. בשאלה זו אעסוק בהמשך.

33. שיפוץ הדירה – לאחר שסלע קנה את הדירה השכנה לדירתו של בניזרי, הוא השכיר לו אותה לשנה אחת עם אופציה לשנתיים נוספות, תמורת דמי שכירות שנתיים של 9,000 דולר. בהסכם שנערך בין הצדדים (ת/71) נקבע, כי בניזרי יהיה רשאי לחבר את הדירה המושכרת לדירתו על ידי הריסת הקיר המפריד ביניהן. בניזרי העיד (עמ' 6333), כי עלות הריסתו של הקיר היתה מוטלת עליו, אולם בפועל נמצא כי המצב היה שונה. סלע העיד (עמ' 1161): "אני שילמתי לכולם [בעלי המקצוע]... אני שילמתי הכל. כשהתפוצצה הפרשה של איילה חסון [הכתבות בטלוויזיה] תיאמנו עמדות שבעצם כל אחד שילם את התשלומים שלו... שלמה לא שילם לאף אחד שום דבר, אפילו לא שקל". אשר בן הרוש, נהגו של השר ואחיו של מבצע העבודה מיקי בן הרוש, העיד (עמ' 3191): "מי ששילם למיקי אני לא ראיתי. מי שהיה אמור לשלם למיקי, משה [סלע] אמר לי שהוא משלם למיקי. מי שטיפל בעניינים זה רק משה [סלע]. מיקי בן הרוש עצמו העיד (עמ' 3273): "ענייני התשלום, משה שאל אותה כמה זה צריך לעלות, אני אמרתי לו... שיסגור עם הפועלים שבאים לעשות את זה, והוא סגר איתם... משה שילם להם". עדנה סלע העידה (עמ' 5456), כי באחד הימים נכחה בפגישה שהתקיימה בביתה בין בעלה ומיקי בן הרוש, במהלכה הביע האחרון תרעומת על כך שטרם שולם במלואו שכרם של הפועלים שעסקו בשיפוץ. קורנל קרציו, אזרח רומני שהועסק על ידי סלע והונחה על ידו לבקר בדירת בניזרי כדי לעקוב אחר השיפוץ מסר (עמ' 4105), כי העובדים הובאו לשם על ידי סלע, והוא היה זה שסיכם עמם על התשלום. מוטי דואק העיד כי הוזמן על ידי סלע לבצע את הצביעה של שתי הדירות, ולשאלה מי שילם לך השיב (עמ' 4165): "משה סלע... הכל במזומן". לשאלה אם בניזרי שילם לו סכום כלשהו, השיב העד בשלילה (עמ' 4163). דואק מסר עוד, כי בהמשך הוחתם על מסמך לפיו קיבל את שכרו מבניזרי, אולם הוא עשה זאת מבלי לייחס לכך חשיבות לאחר ששולמה לו התמורה המלאה (עמ' 4193). גרסה זו עולה גם מתמליל שיחה יזומה שקיים סלע במהלך החקירה עם דואק, בחודש נובמבר 2003 (ראו ת/72א').

נוכח הראיות שהובאו בפני בית המשפט המחוזי, ומעט מתוכן הבאתי, סבורני כי בית המשפט המחוזי היה רשאי גם רשאי לקבוע כי בעלות שיפוץ הדירה נשא סלע.

פרשת המיזם להקמתו של בית מלון בתחום המועצה המקומית מגילות

34. בשנים 1997-1998 העלה יעקב שני, איש עסקים ירושלמי, בפני סלע את הרעיון להקים בית מלון לציבור החרדי. הפור נפל על המועצה המקומית מגילות, הואיל ולסלע היתה הכרות עם העומד בראשה, מוטי דהמן. לטענת סלע (עמ' 1219), היו בניזרי והרב אלבז מעורבים במיזם. הרב אלבז היה אמור לעניין את הציבור החרדי להשקיע במיזם על ידי רכישת דירות, בעוד שבניזרי עסק בקידום המיזם מול הגופים הממשלתיים. להגשמת הפרויקט אף נעשו צעדים מעשיים – בפברואר 2000 נרשמה חברה שמניותיה התחלקו בין שני לסלע, ובחודש מאי של אותה שנה נחתם הסכם בין קיבוץ מצפה שלם לחברה להקצאת הקרקע להקמת בית המלון. בחודש אוקטובר 2000 חתמה החברה על הסכם עם חברה בשליטת ארתור פוגל שהיה אמור להשקיע בפרויקט, ואף נעשתה פניה למשרד התיירות לקבלת סיוע באמצעות מרכז ההשקעות. על תרומתו של בניזרי לקידום הפרויקט מסר סלע (עמ' 1219): "שלמה [בניזרי] היה מעורב ואף נפגש... עם היועץ המשפטי של התכנית העיסוקית שלנו... דיבר עם קובי, דיבר אתי, נפגשנו אצלו בבית וגם דיברנו על אחוזים.. הגענו לסיכום ששלמה מקבל קרוב, נדמה לי שלושים אחוז, הוא והרב אלבז, קובי מקבל שלושים אחוז, או שלמה מקבל שלושים ושלושה אחוז, אני לא זוכר את המספרים המדויקים בדיוק, אני מקבל שלושים וארבעה אחוז, ואיציק אבידני, עוזרו של הרב של בניזרי מקבל בין שניים לשלושה אחוז". בעמ' 1998 הוסיף העד באותו עניין, "הוא [בניזרי] היה חלק בלתי נפרד מהמערכת, הוא היה שותף מלא והוא רץ איתי, הוא הלך איתי לפגישות... חלק מזה הוא היה אינטרסנט כדמות פוליטית, דמות שיכולה למכור את הטיים שרינג, זה היה הבסיס לכל העסקה. זה לא היה בגלל ששלמה בניזרי יפה או רב... שלמה בניזרי היה דמות פוליטית ידועה, רוחנית, עם הרב אלבז שהוא מילה שלו בעדה שלו לבוא ולקנות טיים שרינג כולם היו באים לקנות".

גם לקובי שני היה ברור כי מי שיוכלו לקדם את שיווק בית המלון בקרב העדה החרדית, הם רק אנשים הבאים מתוך קהל זה (עמ' 3084), ועל רקע זה דרש סלע כי תעשה חלוקה חדשה של המניות כדי להעניק מעמד הולם גם ל"גוף המשווק". לשאלה מהו אותו "גוף משווק", השיב שני (עמ' 3085): "הרב אלבז, שלמה...". דרישה זו להקצאתן של מניות לגורמים נוספים נתקלה בהתנגדותו של שני, ועל כן הגיעו הוא וסלע לשיחה אצל בניזרי במטרה ליישב את המחלוקת (שיחה שבניזרי לא הכחיש את קיומה, אולם הכחיש את תוכנה כפי שהעידו על כך עדי המשיבה). במהלך אותה פגישה נתבקש שני על ידי סלע לוותר על 16-17 אחוזים מחלקו במניות לטובת בניזרי, (עמ' 3089), ונוכח דרישה זו פנה שני לבניזרי ושאלו: "אין לך בעיה לקבל מניות?".

על כך השיב לו המערער: "אני ארשום את זה על שם אשתי" (עמ' 3090). לאותה דרישה של סלע להקצות את שליש המניות לבניזרי, מצוי אישור גם בשיחה שהתקיימה בין שני לסלע במהלך החקירה והוקלטה בסתר (ת/91א).

לבית המשפט המחוזי לא היתה סיבה להניח כי לשני היה מניע להפליל את בניזרי במה שלא עשה. אדרבא, ניכר היה בעדותו שהוא מנסה למתן את רושם הדברים שאמר בחקירתו. אינני סבור כי הוכחה בפנינו עילה לשנות בעניין זה מממצאיה של הערכאה הדיונית, וגם לא מהחלטתה לראות בעדותו של שני את הנדבך העיקרי להרשעת בניזרי בפרשת בית המלון, לה נמצא חיזוק בעדותו של סלע, וכאמור, גם בקלטת ת/91א.

תשלום סכום של 200 אלף ש"ח לשיבת הרב אלבז

35. על פי כתב האישום, מסר סלע בחודש יוני 2001 לרב אלבז, מספר שיקים בסכום כולל של מיליון ש"ח. שניים מאותם שיקים, בסך 100 אלף ש"ח כל אחד, נמשכו לפקודת אחיו של סלע והוסבו לשיבה. סלע הסביר (בעמ' 1368), כי השיקים לא נמשכו ישירות לחשבונה של הישיבה הואיל ולא רצה שדבר התרומה יחשוף את קשריו עם הרב אלבז וממילא את קשריו לבניזרי. על מה שקדם להחלטתו לתרום את אותו סכום העיד סלע (עמ' 1363): "הסיכום שלי עם שלמה היה שאני צריך לעזור לשיבה, ממה שאני מרוויח אני מעביר חמישים אחוז לשיבה". ובעמ' 1366 הוסיף סלע: "אני ושלמה והרב אלבז, שלושתנו ביחד, זה היה בישיבה, ישבנו אצל הרב אלבז במשרד, והרב שלמה סיכם שמה שאנחנו מרוויחים מעבירים לשיבה". בהמשך הסביר סלע מדוע החליט לפצל את התרומה למספר תשלומים: "רציתי לראות כמה אני מקבל הקצאות [של עובדים] ולא סתם להוציא כסף".

השיקים אותם משך סלע היו מחשבונה של החברה שבבעלותו, ודווחו כהוצאה שנועדה לתשלום משכורות לעובדים. בחלוף כשנה חתם סלע על המסמך ת/105, בו נאמר כי הסכום של 200 אלף ש"ח ניתן כהלוואה ללא ריבית והצמדה, וכי החוב נפרע. לעניין זה נשמע מפיו של סלע ההסבר הבא (ראו עמ' 1375 ואילך): "מאחר וכבר היתה חקירה גלויה... במשטרה כבר ידעו על העברות הכספים האלה אז אני ביקשתי משלמה לדבר איתו [הרב אלבז] שיחזירו לי את הכסף שנהפוך את זה להלוואה... החוקרים עלו על זה... אני פניתי לרב ואמרתי לשלמה שיגיד לרב שזה בעצם הלוואה, שיחזיר לי את הכסף, כדי שייראה שזה הלוואה כדי לא לסבך את העניין". באשר לסכומים אלה

חשובה עדותה של מי ששימשה חשבת בחברתו של סלע, דנה שמאי. היא מסרה (ראו עמ' 4682), כי בעת משיכתם של שני השיקים על סך 100 אלף ש"ח כל אחד בשנת 2001, הנחה אותה סלע: "תסמני את זה שזה כאילו אלבז", ובהמשך הוסיפה העדה: "מהר מאד הבנתי ממה שלא מדובר במשכורות וזו תרומה לאלבז". כאשר החלה החקירה נדרשה דנה על ידי סלע לצלצל להנהלת החשבונות של החברה ולשנות את הרישום בדבר ייעודם של השיקים מ"משכורות" ל"הלוואה" (עמ' 4683). נוכח כל אלה, לא נותר בלבד של בית המשפט המחוזי ספק כי אותם כספים נתרמו על ידי סלע, ולהגדרתם כ"הלוואה" נדרשו המעורבים בפרשה רק משהחלה החקירה ועלה החשש כי תיווצר זיקה בין אותם כספים לסיוע לו זכה סלע מבניזרי. למסקנה זו הגיע בית המשפט המחוזי גם בהסתמך על דברים שנרשמו מפיו של הרב אלבז בחקירתו. וכך לדוגמה נרשם בהודעה ת/44, גיליון 2: "זכור לי שמה שתרם סכום... סלע אמר לי שהוא תרם לישיבה". בשלב זה נשאל הרב אלבז שאלה ישירה: "כיצד אתה מגדיר את המאיתים אלף שמה סלע העביר לישיבה", ועל כך ניתנה התשובה הבאה: "זוהי תרומה מתוך נדיבות לב ושום דבר אחר כמו שהיה תורם לפני כן". לשאלה אם סלע נתן הלוואה לישיבה, השיב הרב אלבז: "...אני לא קיבלתי ממנו שום הלוואה".

העברת הסכום של 30 אלף דולר לישיבה

36. דוגמה לשימוש שעשה סלע בקשריו עם שרות התעסוקה ובפרוטוקולים של הוועדה שנמסרו לידו, הובאה בעמ' 10175 של הכרעת הדין, ולהלן תמצית הדברים. במחצית שנת 2001 הוחלט על הקצאה לעובדים זרים לשלוש חברות – גד בולוס בע"מ, אבו דוגוש בע"מ ו-נטע ליפשיץ בע"מ. לגרסת סלע היו לשלושה אנשים – שמואל דניאל (שעבד בשירות התעסוקה), יצחק שגב וספי שניר ז"ל – אינטרסים באותן חברות. סלע מסר לשגב ושניר את פרוטוקול הוועדה בו נקבעה ההקצאה וכן את ההיתרים, והשניים היו אמורים לשלם לו סכום של 1,000 ש"ח עבור כל עובד. בהמשך, ניתן לחברת גד בולוס בע"מ היתר להבאתם של העובדים לצורך העסקתם במספר אתרי בנייה בצפון הארץ, ובעקבות כך ננקטו צעדים מעשיים כמו איתור העובדים בסין, הוצאתן של אשרות כניסה ורכישתם של כרטיסי טיסה. באותם ימים דרש סלע לקבל את שכרו, ומשנדחה בלך ושוב הוא טען בפני בוכריס, במרמה, כי אותן חברות למעשה כלל אינן בונות בעצמן. בעקבות כך הורה בוכריס לאנשי משרדו לבדוק את העניין, ובניתיים לעכב את מימוש ההיתרים. סלע טען באוזני שניר ושגב כי הוא זה שהביא לכך כי נמנע מהם מ"לייבא" את העובדים, ובעקבות כך מיהרו השניים, באמצעות

שמואל דניאל, למסור לידו שיק בטחון בסך 30 אלף דולר. בהמשך, התנה סלע את השבת השיק בתשלום תמורתו, במזומן, לישיבה של הרב אלבז. ואכן, באחד הימים הגיע סלע עם שמואל דניאל לביתו של הרב, ודניאל מסר שם מעטפה ובה היה סכום ניכר של דולרים במזומן.

לגרסתו של סלע, ככל שתישמע תמוהה, נמצאו תימוכין בהודעות שנרשמו מפיהם של שניים מעדי התביעה – יצחק שגב ושמואל דניאל. הראשון מסר בהודעה ת/180: "בשלב מתקדם יותר במהלך השנה עבר התיק של גד בולוס את הועדה להקצאת עובדים זרים ואז הוא קיבל הודעה משירות התעסוקה או מהתאחדות הקבלנים שההיתר מוכן, או משהו כזה. ימים ספורים לאחר מכן הודיע לי עזמי שהודיעו לו על ביטול ההיתר, ואז נסעתי אליו לעכו, בינתיים אמר לי ספי שניר ז"ל, שהיה מנהל משאבי אנוש בהתאחדות הקבלנים, שמשה סלע התקשר אליו ואמר לו שהוא זה שעצר את ההקצאה של גד בולוס כי הויזות האלה שלו והוא רוצה בשבילם תשלום. למיטב ידיעתי וזכרוני הויזות האלה שניתנו לגד בולוס ניתנו בדין ואפשר לבדוק את זה. כשאני הגעתי לעזמי אני לא רציתי לערב אותו עם משה סלע ואמרתי לו להתקשר לשירות התעסוקה לבוחרים. הוא דיבר עם בוחרים בנוכחותי ובוחרים אמר לו 'תשמע, יש בעיות בתיק, יש מצגים לא נכונים, אני רוצה לראות את האתרים שלך'. למיטב זכרוני עזמי סיפר לי שבוחרים בעצמו הגיע לאתרים עוד באותו ערב או בערב שלמחרת והוא בדק את האתרים. למחרת הפגישה שלי עם עזמי בעכו נפגשנו אני וספי שניר עם משה סלע נדמה לי שזה היה במשרד של ספי או אולי בלובי של בית מלון בת"א ואז משה סלע אמר 'הויזות האלה הן שלי, אני דאגתי להן, אני עוצר לכם את העניין'. אז הוא ביקש מאיתנו, ממני או מספי אני כבר לא זוכר, צ'ק ביטחון. למיטב זכרוני זמן קצר לאחר אותה פגישה אני מסרתי לספי צ'ק ביטחון ע"ס של \$30,000 בערכו בשקלים כדי שהוא יעביר אותו לסלע. יכול להיות שספי העביר את הצ'ק לשמוליק דניאל, שהיה בעבר מנהל מחלקת עובדים זרים לבניין וידיד של סלע. למיטב זכרוני הצ'ק היה לפקודת משה סלע. ימים ספורים לאחר שצ'ק הביטחון, שדרך אגב ביטלתי אותו עוד באותו ערב, נמסר לסלע או ישירות או דרך שמואל דניאל. למיטב זכרוני הועבר סכום של כ-\$30,000 בדולרים."

מפיו של שמואל דניאל נרשם בהודעה ת/193: "מה שידוע לי זה שכמה זמן לאחר שהכרתי בין סלע לבין איציק שגב וספי שניר איציק שגב וספי שניר עשו איזושהי עסקה עם סלע שבמסגרתה סלע אמור היה להעביר להם היתרים. אני הבנתי

מסלע שבזכותו איציק שגב וספי שנר קיבלו עובדים זרים אבל הם לא עמדו בהתחייבויות שלהם כלפיו, ולכן הוא עצר להם את העובדים הזרים, ואז הם ביקשו ממנו לאפשר את כניסת העובדים לארץ. סלע התנה את זה בכך שהם יסלקו את חובם ואז הם העבירו באמצעותי כסף לרב אלבז והבעיה נפתרה. שגב ושנר ביקשו ממני להעביר צ'ק ביטחון לסלע, אני לא זוכר על איזה סכום, ואני העברתי לו את הצ'ק הזה. כמה זמן אחרי העברת הצ'ק, אני לא זוכר בדיוק כמה זמן, שגב ושנר העבירו לי מעטפה לבנה בגודל סטנדרטי (צרה וארוכה) המעטפה היתה מלאה בדולרים שבצבצו מתוכה והיתה מהודקת בגומייה. אני לא יודע בדיוק כמה דולרים היו במעטפה, אבל זה היה בסדר גודל של כ-20,000\$, נדמה לי שגם דיברו על הסכום הזה אבל אני לא בטוח. שגב ושנר ביקשו שאני אעביר את המעטפה לסלע. אני נפגשתי עם סלע והוא לקח אותי לרב אלבז, לאיזה בניין בירושלים. נכנסנו לחדר שנראה כמו מבואה, בחדר היה שולחן עליו הנחתי את המעטפה ואז סלע ברח אותי. אני לא זוכר אם אח"כ סלע נכנס בעצמו לחדר של הרב אבל הרב אלבז ראה אותו. לשאלתך, סלע לא החזיר לי את הצ'ק בטחון אלא קרע את הצ'ק נדמה לי שעוד לפני שנסענו לירושלים".

מסירת "שקית הכסף" לשיבה

37. כאמור, נטען בכתב האישום כי משפורסם המכרז לניוד עובדים זרים בחקלאות, החליטו המערערים לסייע לסלע לזכות בו, מתוך כוונה שהוא יסייע לשיבה. בקשת סיוע מסוג זה הפנו המערערים לסלע בחודש אוקטובר 2001, ובעקבות כך הגיע סלע לשיבה עם שקית בה היו ארוזים, על פי הנטען, 400 אלף דולר אותם מסר לרב אלבז. באשר למניע של סלע לתרום לשיבה על אף שנראה כי היה ברור לו שהוא לא יזכה באותו מכרז, הוא השיב (בעמ' 3474): "כששלמה ביקש ממני לתת את הכסף, אני הייתי בדעה שאני נותן לו על חשבון, כמו שאמרתי לפני זה... שלח לחמך על פני המים, אם לא המכרז הזה, אז מכרז הבא, אם לא המכרז הזה, המכרז הזה. זה על חשבון מכרזים מסוימים, על חשבון כסף עתידי שאני הייתי אמור לקבל יותר. כלומר, רציתי לקנות את בית הרב, שכל דבר שקשור למכרזים, קשור לעובדים, יהיה רק דרכי".

גם לפרט אישום זה הביאה המשיבה ראיות בפני בית משפט קמא, וסבורני כי היא צלחה את מחסום "הספק הסביר". כוונת הדברים לכך, שבשלהי שנת 2001 שגשו עסקיו של סלע, והוא החזיק בכמויות גדולות של מזומנים. לכך היו עדים לא מעטים, וביניהם רמי למברגר, ארז נפשי, נחום נפשי ועמוס דניאל. וכך לדוגמה העיד דניאל

בעמ' 3889: "אני הייתי אצלו [אצל סלע], ואז נכנסו שני אחים [נפשי], אני בדיעבד הבנתי שזה אחים, השאירו אצלו אצל סלע שקית חומה, שמו את זה בפינת החדר ויצאו והוא אמר לי זה אתה רואה את כל זה, זה הולך לישיבה, זו תרומה לישיבה. זה ארבע מאות אלף דולר" (לעניין זה ראו גם עדותו של ארז נפשי מעמ' 4991 ואילך, ועדות נחום נפשי מעמ' 5007 ואילך). גם להעברת הכסף ומסירתו לישיבה נמצא עד ראיה, והכוונה ליצחק אבידני, מי ששימש עוזרו של בניזרי. עד זה מסר (עמ' 4056), כי באחד הימים הוא הגיע למשרדו של סלע בשעת לילה מאוחרת, וראה אותו מכניס חבילה של דולרים לשקית. סלע ביקשו להסיעו לישיבה, ונוכח גודלו של הסכום אמר אבידני לסלע כי "הוא משוגע" (עמ' 4058). בהמשך הסיע העד את סלע ליעדו, וכאשר שב והשקית שוב לא היתה בידו, אמר לאבידני "שימחתי את הרב" (עמ' 4064).

נוכח האמור עד כה, סבורני כי בית המשפט המחוזי היה רשאי לקבוע כי במישור העובדתי הוכח גם פרט זה בכתב האישום.

#### מינויים

38. בניזרי מינה בעלי תפקידים אחדים למשרות אמון, ונטען כי הוא עשה זאת תוך ניגוד עניינים ובמטרה להיטיב עם סלע. שניים מן המינויים נכללו בהרשעת בניזרי – מינויו של אשר בן הרוש, גיסו של סלע, בחודש אוגוסט 1998 לנהגו האישי, ומינוי עדנה סלע, בחודש יולי 1999, למנהלת לשכתו בעת שכיהן כשר הבריאות.

על נסיבות העסקתו של בן הרוש העיד סלע (ראו עמ' 2164): "אני הכנסתי אותו לעבודה... אני פניתי לשלמה ואני אמרתי לו תשמע, אשר בא אלי הוא אומר לי תשמע אני עובד בבנין, אני עובד בבניין קשה לי... לעבוד עם שלמה יותר טוב, נהג, משכורת... מעדיף לעבוד ממשלתי תדאג לי שאני יעבוד עם שלמה, דיברתי עם שלמה כמה פעמים, פעם פעמיים שלוש עד ששיכנעתי את שלמה והוא התחיל לעבוד איתו... הוא [בניזרי] הכיר אותו דרכי".

בפיו של בניזרי היתה גרסה שונה באשר להעסקתו של בן הרוש. הוא טען בעדותו (עמ' 6308), כי לאחר שנציבות שרות המדינה אסרה עליו להעסיק קרובי משפחה, הוא החל לתור אחר נהג. בחוגי הבית שערך השתתף גם בן-הרוש שסיפר לו כי הוא מובטל, ועל כן כאשר התפנתה משרת הנהג הוא הציע לו אותה. לשאלה אם

להעסקתו של בן הרוש היתה זיקה לקשריו עם סלע, השיב בניזרי (עמ' 6309): "אשר בן הרוש היה פנוי, הוא היה מהקבוצה, הוא היה אדם שאני יכול לסמוך עליו, לקחתי אותו לעבוד. זה לא קשור לגיסו של סלע, או בן דוד או דודו, זה היה הזמין...". עם זאת, בהמשך לא שלל בניזרי את האפשרות כי סלע פנה אליו בעניין בן הרוש (עמ' 6898), והמערער לא ראה בכך פסול.

באשר למינוי עדנה סלע הסביר בניזרי (עמ' 6898): "אני טיפלתי במשפחת סלע... דחפתי אותה לצאת לעבודה, שתעבוד עם משה סלע. הוא היה אומר לי תשמע היא יודעת לעבוד, היא מארגנת את המשרד... אני אמרתי לה פעם, כשאני אקבל תפקיד בכיר יותר אני אקח אותך להיות מנהלת לשכה שלי, ולכן... כשנכנסתי למשרד העבודה אבידני בא ודיבר איתי על עדנה, אמרתי אני אקח את עדנה". להשלמת התמונה אוסיף, כי גרסה דומה נשמעה מפיו של סלע, לאמור, אשתו נכנסה לתפקידה עקב כישוריה ועקב ההכרות הקרובה עם השר (עמ' 1191).

עינינו הרואות, כי בשאלת המינויים כמעט ולא היתה מחלוקת עובדתית בין הצדדים – הכל מסכימים כי מדובר במשרות אמון, אליהן נבחרו מועמד (בן-הרוש) ומועמדת (עדנה סלע) ראויים, ואפשר גם אפשר שהמלצותיו של סלע תרמו אף הן להחלטה להעסיקם. המחלוקת בסוגיה מצטמצמת אפוא להחלטתו של בית המשפט המחוזי להרשיע את בניזרי, נוכח הממצא לפיו מינויים של השניים נעשה שעה שכבר שררו בינו לסלע יחסי "תן וקח".

פרויקט עזריאלי

39. אחזור ואזכיר, כי על פי גרסת המשיבה ביקש סלע מבניזרי לפעול אצל שר העבודה והרווחה דאז, אלי ישי, כדי למתן את פעולתן של יחידות הפיקוח על עובדים זרים כנגד החברות שבבעלותו. בקשתו האחרת נבעה מכך שהכללים על פיהם פעל משרד העבודה והרווחה, קבעו כי אישורים להעסקתם של עובדים זרים יינתנו ל"חברות קבלניות מבצעות" בלבד, ולא לחברות שעוסקות ביזמות, דוגמת חברת "קנית". את המכשול הזה ביקש סלע, שסיפק פועלים לפרויקט עזריאלי, לעקוף על ידי ניסיון לשכנע את שרות התעסוקה להקצות את כל מכסת העובדים הזרים לפרויקט לחברת "קנית". על פי בקשת בניזרי התקיימה פגישה בכנסת בה השתתפו השר ישי, בניזרי, משה דימרי, ששימש כמנכ"ל שרות התעסוקה באותה עת, וסלע, ולאחר שדימרי קיבל

על עצמו לבדוק אם ניתן להיענות לבקשתו של סלע והעלה חרס בידו, התקשר אליו בניזרי, נזף בו ואיים כי יביא לפיטוריו.

גם ביחס לגרסה זו כמעט ואין מחלוקת עובדתית בין הצדדים. על פי עדותו של בניזרי, בעקבות אותן בקשות של סלע התקיימו שני מפגשים בכנסת, במהלכם הוא היה פסיבי, ובסופם התברר כי לא ניתן למלא אחר משאלתו של סלע. בניזרי הכחיש כי התרעם על משה דימרי או כי איים להביא לפיטוריו. לעניין זה נשמעו דברים שונים מפיו של משה דימרי. עד זה מסר כי זומן על ידי השר ישי לשתי ישיבות בהן נכחו בניזרי וסלע. בראשונה הועלתה טענת סלע לפיה גורמי האכיפה במשרד העבודה והרווחה מתנכלים לעובדים שלו. בישיבה הנוספת הועלתה בקשת סלע למתן היתר ל"קנית" להעסיק עובדים זרים. דימרי העיד על התרשמותו מאותן פגישות (ראו עמ' 3686): "הפגישה היתה חשובה לשר אז הלכתי בתחושה שאוי לי מיצרי ואוי לי מיוצרי, כלומר זו גזירה שהציבור לא יוכל לעמוד בה במובן שקבלנים מאד גדולים מבצעים שם את העבודה... בפרויקט שהעסיק אלפי עובדים, ולבוא היום פתאום ולהגיד להם קט, מרגע זה העובדים לא שלכם הם של עזריאלי ואתם תקבלו מעזריאלי. ידעתי שזה גזירה, המהלך הוא מהלך מאד מאד בעייתי, מאד מאד קיצוני, לא קל, לא יתקבל". עם זאת, טרח דימרי וטלפן למר עינן, מנהל הפרויקט, כדי לבדוק אם חל שינוי במעמד, היינו, שהם אינם עוד יזמים אלא גם קבלנים, ועל כך קיבל תשובה שלילית מלווה באמירה שהעניין "מריח לא טוב". את הפגישה עצמה הגדיר דימרי כבלתי שגרתית, הואיל ואף שהשר נהג לפנות אליו בבקשות לבדוק תלונה כזו או אחרת של הציבור, אין הדבר דומה למפגש אליו זומן כדי לסייע בידי קבלן (עמ' 3687). משהודיע דימרי לשר ישי כי הוא אינו יכול להיעתר לבקשתו של סלע, התקיימה שיחת טלפון בינו לבניזרי, אותה הוא תיאר כך (עמ' 3688): "היתה שיחה טלפונית לא נעימה, הוא כעס עלי... כלומר לא זו בלבד שלא עזרתי אפילו גרמתי נזק [הכוונה לשיחה שיזם דימרי עם עינן, מנהל הפרויקט], נוצר מצב הפוך ממה שהיה מצופה, ואני ניסיתי להבהיר וניסיתי להסביר שזה בלתי אפשרי וחובה עלי לבדוק... אני השתדלתי לגונן על החלטתי או על פעולתי. השיחה היתה קשה, לא נעימה... אני חושב שהוא כינה אותי מנוול". בהודעה שנרשמה מפיו של דימרי (נ/153) הוא הוסיף באותו עניין: "הוא השמיץ אותי וכינה אותי מנוול, כינוי גנאי בסגנון הזה בשפה שלא כיבדה את מעמדו לא כשר ולא כרב וטען כלפי שאני הכשלתי במזיד, הוא נזף בי בטענה שאני פעלתי באופן מגמתי להכשיל את הנושא, הוא הציג אותי בתור אחד שלא עוזר, ושהוא ידבר עם הרב עובדיה יוסף שאני מכשיל ולא מסייע, ובכלל ידאגו להעיף אותי משם, קרי

מתפקידי כמנכ"ל שרות התעסוקה כי אני לא משלהם כי כנראה לא מעניין אותי מה חשוב להם" (ראו עמוד 4 להודעה). החוקר שאל את דימרי מהו אותו אינטרס של סלע אותו ביקש בניזרי לקדם, ועל כך השיב העד: "במקרה הזה זה אינטרס עסקי פרופר". בעקבות אותה שיחה חל נתק בין בניזרי לדימרי, אולם לאחר מספר חודשים זומן העד לברית מילה שם פגש את סלע, וזה אמר לו (בלשון העד): "אמנם דפקת אותי אבל אני אוהב אותך".

אם תוסיף לכל האמור את הסיוור שערך בניזרי בעת שהיה סגן שר הבריאות (!) באתר הבניה של הפרויקט, ובעובדה שהוא נפגש עם מנכ"ל חברת "קנית" בכנסת, שוב אין ספק כי מערער זה עשה מאמצים רבים לסייע בידו של סלע כדי להאדיר את הכנסותיו, עד שנדמה לעתים כי הוא הזדהה הזדהות מלאה עם האינטרסים של חברו.

הקצאתם של עובדים זרים למועצה האזורית מגילות

40. מאז שנת 2000, ובעקבות הקושי להעסיק עובדים מהשטחים, ביקשה המועצה האזורית מגילות הקצאה של 200 עובדים זרים לצורך חלוקה בין הישובים המצויים בתחומה. בקשות אלו נדחו, עד אשר בשלב כלשהו הובעה נכונות להקצות לה 20 עובדים. בצר לו פנה מרדכי דהמן, ראש המועצה, לסלע אותו הכיר ממיזם בית המלון לחרדים. סלע העיד (עמ' 1305) כי הוא נטל על עצמו לשוחח על העניין עם בניזרי, לאחר שסיכם עם דהמן כי העובדים שיאושרו למועצה יובאו על ידו. סלע הוסיף ואמר: "אני לחצתי מאד שהוא [דהמן] יקבל את העובדים האלה, אני לחמתי בשבילו שהוא יקבל עובדים". ובפיו של העד היה הסבר למאמציו (עמ' 1309): "אני לא מסתכל על 39 עובדים או על 40 עובדים, אני מסתכל על העסקה הגדולה לא על העובדים". סלע נשאל מהי אותה "עסקה גדולה", והשיב "המלון". הנה כי כן, סלע יצא מגדרו לסייע לדהמן, ואף הצליח באופן חלקי, והוא עשה זאת מאחר ושמירה על יחסים טובים עם מועצת מגילות עשויה לשרת את המיזם להקמת בית המלון בתחומה.

ביחס לפרשה זו העיד בוכריס, כי השר פנה אליו וביקשו לדאוג לכך שלמגילות יוקצו 200 עובדים. בעקבות כך פנה בוכריס למנכ"ל משרד החקלאות כדי לקבל את הסכמתו, וזה השיב כי כלל לא ניתן להקצות עובדים למועצת מגילות. משהעמיד בוכריס את בניזרי על המצב, ועל כך שלא יהא זה ראוי ששירות התעסוקה יקצה

עובדים כה רבים על דעתו, ביקשו בניזרי לפעול כדי שהמועצה תקבל את המספר הגדול ביותר האפשרי של עובדים, ובעקבות כך הוגדל מספרם של העובדים ל-40.

לסיכום הפן העובדתי בפרשה זו, שוכנעתי אף אני כי המשיבה הוכיחה אותו כדבעי, ותמציתו היא שרק בעקבות התערבותו של סלע אצל בניזרי, הצליחה המועצה האזורית מגילות לקבל הקצאה של עובדים זרים, אף שבקשותיה הקודמות נדחו.

פרשת המכרז לניוד עובדים זרים בענף החקלאות

41. המכרז האמור פורסם ביום 10.9.01. מעדותו של סלע עולה, כי הוא ידע מפי השר על הכוונה להוציא את המכרז, חודשים רבים לפני הפרסום, ובלשונו: "הוא עדכן אותי לגבי המכרז, עודכנתי שהולך לצאת מכרז ואז הוא אמר לי שכל חומר שיצא בנושא המכרז עצמו הוא יהיה מעודכן הוא יעביר לי ללמוד את החומר של המכרז עצמו. אחרי תקופה... איציק אבידני הביא לי חומר של המכרז שעתיד לצאת, עדין לא יצא המכרז בכלל... ראיתי פוטנציאל אדיר מבחינת [ה]מכרז..." (ראו עמ' 1398 לפרוטוקול). סלע הוסיף, כי היה ער לכך שאין זה רצוי שהוא עצמו יתמודד במכרז עקב קרבתו לשר, ועל כן (בלשונו בעמ' 1399): "סיכמתי עם שלמה שכאשר יצא המכרז, אני צריך להיות מוכן, לא להיות בפרונט של המכרז, שמשל סלע חברו הטוב של בניזרי לא יכול להיות בפרונט של המכרז, מאחר ומשה סלע יהיה במכרז והוא יזכה זה לא יראה טוב, אז שלמה ביקש ממני להתחבר לחברות כח אדם אחרים [כך במקור], שהם יהיו בפרונט, ואני אהיה אחראי להם, כלומר לעשות איתם הסכם שותפות".

לדברי סלע, לסוד מעורבותו במכרז היה שותף גם הרב אלבז (ראו עמ' 1399): "היה סכום עם שלמה שאני עושה הסכם בלעדי עם טלרום ועם חולצה כחולה, שההסכם יהיה שהרב אלבז, הישיבה של הרב אלבז תהיה שותפה בחמישים אחוז וכך עשינו, העברנו הסכם שהוא הסכם מקורי, בלי צילומים בלי כלום לרב אלבז. אני פגשתי את הרב אלבז ליד הבית שלו... נדמה לי זה היה סוכות... ישבנו בסוכה והעברתי לו את ההסכם המקורי... נתתי לו את זה ביד... כדי שלא יצא החוצה. העברתי את זה קודם שנתתי את זה לרב אלבז, הייתי אצל שלמה בבית, נתתי את זה לשלמה, שהוא ראה את זה הוא היה מאד מרוצה מההסכם...". לשאלה עד כמה היה הרב אלבז מעורב בסיכום אליו הגיע עם בניזרי, השיב סלע: "הוא היה מעורב בכל, כלומר אני עדכנתי אותו בכל, הוא בירך אותי בכל, ותמיד אמר תבוא עליך ברכה" (עמ' 1401). סלע נשאל

אם בוכרים ידע על השיחות שקדמו לפרסום המכרז, ועל כך השיב בשלילה (עמ' 1402).

42. אלון וייס הוא ישראלי שמרכז עסקיו מצוי בתאילנד. בחודש יוני 2001, בעת ששהה בישראל, הוא הכיר את סלע ושמע מפיו (בלשון העד בעמ' 5896): "שיש לו פרוייקט של 4000 עובדים תאילנדים, עסקה שהיא כמעט בטוחה ביד שלו וביקש ממני כיוון שאני כבר מכיר את השוק התאילנדי, לנסות לתאם לו פגישות או לנסות לקשר אותו עם חברות כח אדם תאילנדיות". בעמ' 5897 הוסיף וייס, כי שמע מסלע ש"הוא בעל קשרים מאד טובים במשרד העבודה ובדרך זו בעצם יכול להגיע לסיכויים מאד גבוהים לקבל או לנצח במכרז של אותם 4000 עובדים תאילנדים".

בפני בית המשפט המחוזי הופיעו עדים אחדים כדי לברר מה הניע חברות ותיקות כמו "טלרום" ו"חולצה כחולה" לחבור לסלע להגשת הצעות למכרז. רון אבישי, מנהל "טלרום" מסר (ראו עמ' 5223) כי "הערך המוסף של סלע וכך הוא בא והציג את עצמו בעניין הזה של המכרז, הוא בא ואמר, אני בקשרי הטובים עם משרד העבודה, שהוציא והיה ממונה על המכרז הזה, אני בקשרי הטובים מביא לכם מאה אחוז הצלחה... ואני לא מביא לכם את זה סתם ככה באוויר". בעמ' 5226 העיד אבישי, כי ביקש לדעת על מה מקור בטחונו של סלע באשר לתוצאות המכרז, ועל כך השיב לו בן שיחו (עמ' 5226): "הוא אמר הבטיחו לי. השר בניזרי הבטיח לי שאם אני ניגש למכרז עם קבוצה אני אזכה בו".

התחושה לפיה קשריו של סלע עשויים להביא לזכייה במכרז, היתה גם נחלתו של שמואל גלנץ, מנהל חברת "חולצה כחולה". אולם, זה גם חשש מפני אי כשרות המהלך (ראו בעמ' 5718): "אני היססתי מאד, לא התאים לי העניין, כי חשבתי שזאת מאפיה ואני לא רציתי להתלכלך בדברים כאלו, אבל לאחר היסוס ולאחר שדנתי בעניין עם אשתי, שגם היא התנגדה למהלך, חשבתי שאם זה מתאים לטלרום/אשטרום, אז זה מתאים גם לי, והכוונה שלי שמבחינת ההיבט הפלילי אם זה טוב להם זה טוב גם לי, כלומר, אם לא חשבו שיש בכך פסול אז בסדר מבחינתי".

נתון נוסף נלמד מפיה של דנה שמאי, מי שכאמור שימשה חשבת בחברתו של סלע, והכוונה לדבריו של סלע לפיהם ככל ש"טלרום" ו"חולצה כחולה" תזכינה במכרז, יהיה צורך להקצות מהרווחים לאחרים ("משה כל הזמן הבהיר [ל"טלרום" ו"חולצה כחולה"] במהלך הפגישה שלא לשכוח לכשנזכה במכרז... לא לשכוח שיש

לנו שותפים שם וצריך לתת להם את חלקם, מי שדאג לנו לזכיית המכרז צריך לתגמל אותו", ראו עמ' 4675). לצורך זה עמד סלע על כך שייחתם נספח להסכם נ/28, בו יובטח חלקם של מי שהוגדרו כ"דתיים". ואכן, מסמך כזה נערך והעדה אף רשמה אותו בכתב ידה וכל הנוכחים חתמו עליו.

43. סיכום האמור עד כה מוביל למסקנה כי בית המשפט המחוזי היה רשאי לקבוע כי סלע ידע על הכוונה לפרסם את המכרז חודשים אחדים לפני שפורסם, ובעקבות כך החל בהכנות מעשיות תוך שהוא מבהיר לכל את קשריו הטובים במשרד העבודה והרווחה, ולעתים אף נשמע אומר כי זכייתו במכרז מובטחת. יתרה מכך, סלע ביקש להבטיח את התגמול למיטיביו ("הדתיים"), ולצורך זה נערך הנספח להסכם ת/28. אולם, זהו רק חלק מהראיות בסוגיית המכרז, ועתה אפנה לחלק האחר, זה שעוסק בימים שקדמו לבחינת ההצעות שהוגשו והתהליכים שהתרחשו בהמשך.

44. יעקב בוכריס העיד (ראו עמ' 148), כי בחול המועד סוכות התשס"א הוזמן לברית מילה, במהלכה פנה אליו בניזרי ואמר: "תשמע יעקב, קיבלתי החלטה חד משמעית... שהקבוצה שמשה סלע עומד מאחוריה, תזכה במכרז, של הניוד עובדים זרים. אמרתי לו תשמע, זה לא בסדר מה שאתה אומר לי, אתה טועה, ואז הוא אמר לי, נזף בי, הוא אמר לי שמעת מה שאמרתי לך? זה מה שאני רוצה, תשב עם משה סלע, משה סלע כבר ימסור לך את כל הפרטים, לגבי שמות החברות".

משנפתחה תיבת המכרזים התברר כי הוגשו 14 הצעות, מהן ארבע, וביניהן של "טלרום", שלא עמדו בתנאי הסף. ביחס לשתי הצעות נוספות נמצא כי לא מילאו נכון את טופס ההצעה. שמונה ההצעות הנותרות נבחנו על ידי ועדת המכרזים, והתברר כי הצעתה של "חולצה כחולה" הנה יקרה. בוכריס מיהר לעדכן את בניזרי במתרחש, וזה ביקש ממנו לבדוק אפשרות לפצל את המכרז לשני זוכים, אולם עניין זה נתקל בהתנגדות של היועץ המשפטי של הוועדה. את אשר קרה בהמשך תאר בוכריס בעמ' 153 לפרוטוקול, היינו, שהשר הזמינו לפגישה בביתו והודיעו על החלטתו להביא לביטול המכרז. בעקבות כך כינס בוכריס ישיבה עם היועצים המשפטיים וחברי ועדת המכרזים, וביקש לשכנעם לבטל את המכרז, מבלי לומר להם כי הוא פועל על פי דרישת השר. אולם בקשה זו נדחתה: "הם אמרו לי בצורה חד משמעית, שאין שום אפשרות לבטל את המכרז, המכרז הזה נעשה על פי חוק ונעשה על פי כל הכללים שנבנים מכרזים, גם במשרד העבודה והרווחה, ונעשה בתאום בין הלשכה המשפטית

של משרד העבודה והרווחה... ובלשכה המשפטית של שירות התעסוקה ואין שום עילה לבטל את המכרז הזה" (עמ' 153). שעות ספורות לאחר שבוכריס הבהיר לבניזרי כי לא ניתן עוד לעשות דבר בנושא המכרז, הוא נקרא לשם פעם נוספת, וכך נאמר לו (עמ' 155): "תשמע, יעקב, אני מיניתי אותך למנכ"ל שירות התעסוקה בשביל שני דברים, אחד זה לעשות סדר בשירות, ושתיים הרב, מבחינתי הרב זה אפילו מעל לעשות סדר, ואם אתה לא יכול לעמוד בזה, תתפטר". בוכריס הודיע בתגובה כי הוא מסרב להתפטר, ואז ביקשו בניזרי למסור לוועדת המכרזים מעטפה (בה היתה הצעה מתוקנת של "טלרום"), תוך שהוא מוסיף: "אתה לא יודע איזה לחצים מופעלים עלי, אפילו מדברים עליך... שגם אתה כאילו לוקח שוחד או נהנה מכל העניין הזה של המכרז..." (עמ' 156).

בחלוף יומיים זומן בוכריס לביתו של הרב אלבז שם היה גם בניזרי. העד תאר בפני הרב את השתלשלות הדברים בנושא המכרז ושאל בידו להושיע, ועל כך הגיב הרב אלבז באומרו: "תשמע, אם משה סלע לא יזכה במכרז, יהיה חורבן" (עמ' 157). נוכח המצוקה אליה נקלע בוכריס הוא נפגש עם הרב עובדיה יוסף, ובפניו שטח את פרשת המכרז ומסכת הלחצים שהופעלה עליו, ועל כך השיב לו הרב עובדיה יוסף "תעבוד רק על פי החוק" (עמ' 158). בתאריך 30.10.2001 התקבל אצל בוכריס מכתבו של מנכ"ל משרד העבודה והרווחה, בו נטען כי הגיעו אליו תלונות כנגד תקינות המכרז, ועל כן יש להקפיא אותו. לאחר כחודש, ב-1.11.01, הודיע בניזרי לבוכריס על הפסקת עבודתו.

45. נדמה כי אין צורך להבהיר עד כמה מפלילה היא עדותו של בוכריס, אולם נוכח הקו בו נקט בית המשפט המחוזי לבחינת עדות זו, טרחתי ובדקתי אם הובאו בפני בית המשפט ראיות לתמוך בה.

סלע מסר כי ביום פתיחתן של המעטפות על ידי וועדת המכרזים, הוא הגיע באמתלה כלשהי למשרד העבודה, פגש את בוכריס במגרש החניה, ואמר לו כי "טלרום" ו"חולצה כחולה" מייצגות אותו וביקש לדעת מה קורה במכרז. קיומו של מפגש זה אושר בעדותו של מוטי מלכה, מי ששימש באותם ימים כעוזר מנכ"ל שירות התעסוקה (עמ' 4915). סלע הוסיף והעיד, כי כאשר התברר מצבן הבעייתי של החברות שייצגו את עניינו במכרז, הוא נועץ בבניזרי שהציג בפניו נתונים שונים והציע לו להכין הצעה מתוקנת. אולם, משעשה זאת אמר לו בניזרי כי בוכריס מסרב להעביר את ההצעה

החדשה לוועדת המכרזים. בניזרי הכחיש כי מסר מעטפה כלשהי לבוכריס, אולם עובדה היא כי רון אבישי הכין הצעה מתוקנת בשם טלרום, וגם שמואל גלנץ ידע על כך, אולם החליט למשוך את ידו מהמכרז לאחר שעלו בלבד הרהורים באשר לתקינותו.

גם לעובדה כי בוכריס התייצב בתאריך 27.10.01 בפני ועדת המכרזים וביקש (בשליחות השר) לבטל את המכרז הובאו ראיות. בין אלה שהעידו על כך מצויים עו"ד משען, מוטי מלכה, יצחק נחמיאס ועו"ד מתתיהו טל. זה האחרון מסר בעדותו (ראו עמ' 6-8335), כי הנוכחים בפגישה שכנס בוכריס ביקשו לדעת מפיו מהי העילה לביטול המכרז, ועל כך השיב "שיש אלף ואחת סיבות", אולם הוא לא נקב ולו באחת מהן. על מצבו של בוכריס באותה פגישה הוסיף עו"ד טל: "הוא היה מאד במצוקה... הוא לא דיבר שום דבר ענייני... הרגשתי שהוא במצוקה מאד קשה".

כאמור, נדרש בוכריס להתפטר ביום 22.10.01, יממה בלבד לאחר אותה פגישה, ולאחר שלא נותר עוד ספק כי לא ניתן לשנות את תוצאות המכרז כדי שייטיבו עם סלע.

46. מקובלת עלי מסקנתו של בית המשפט המחוזי, לפיה פיטוריו של בוכריס באו בתגובה למה שנראה בעיני בניזרי כהעדר שיתוף פעולה בניסיון להבטיח את זכייתו של סלע במכרז. ואם נדרשה ראייה נוספת כדי לתמוך בגרסתו של בוכריס, היא מצויה בעובדה שעד זה טרח ובא לרב עובדיה יוסף, והתקשיתי להאמין שבפני גורם כה רם וסמכותי יעז בוכריס לבדות מלבו גרסה מפלילה שאין לה אחיזה במציאות. מבית המשפט המחוזי לא נעלמה הגרסה בה התגונן בניזרי, ולפיה ביקש בוכריס להטות, באמצעות מקורביו מוטי מלכה ויצחק נחמיאס, את המכרז לטובת סלומון בטיטו. אולם, לאחר שבחן גרסה זו בדקדקנות ובפירוט רב, הוא דחה אותה, ואינני סבור כי הוכחה בפנינו עילה לשנות מממצא זה.

לסיכום סוגיית המכרז – כבר בתחילת הדרך בערעור זה ניצבה בפני בניזרי משוכה גבוהה, שמקורה בכך שהשגותיו כוונו כנגד ממצאים שבעובדה ומהימנות. כידוע, לעניין זה קובעת ההלכה הפסוקה כי בית משפט שלערעור לא ימהר להמיר את התרשמותה של הערכאה הדיונית בהתרשמותו-שלו (ע"פ 7024/93 פלח נ' מדינת ישראל, פ"ד מט' (1) 20, 20 (1995); ע"פ 9352/99 יומטיביאן נ' מדינת ישראל, פ"ד נד' (4) 632, 643 ואילך (2000)). המייחד את המקרה הנוכחי הם הסייגים אותם הציב

בית המשפט בדרכו נוכח החשש כי מניעים זרים הניעו את בוכריס וסלע להפליל את מי שלא חטא, בין היתר, מתוך כוונה להציל את עורם. ברם, סקירה ולו חלקית של הראיות מלמדת כי עדותם של השניים נתמכת בראיות נוספות, ששוב אינן מותירות ספק ביחס למעורבותו של בניזרי בניסיון להביא לכך שסלע יזכה באותו מכרז לניוד עובדים זרים.

העברתם של פרוטוקולים לסלע

47. הקצאתם של עובדים זרים בענף הבנייה התבססה על מפתח שבסיסו היה היחס של מספר העובדים לכל 1,000 מ"ר של בנייה. לצורך כך נדרשו קבלנים לצרף לבקשתם להקצאת עובדים נתונים על הפרויקטים אותם יזמו, ונתונים אלה נבחנו בידי מהנדסים. תוצאות הבדיקה הועברו לוועדה שתפקידה היה לקבוע אם הקבלן זכאי להקצאה, ומספר העובדים הזרים שיאושר לו להעסיק. דיוניה של הועדה היו אמורים להיות חסויים, ומנהל שרות התעסוקה דאז, יצחק ג'אנו, הסביר כי מידע שדלף מתוך הוועדה שימש "מאכערים" לעשיית רווח. וכך לדוגמה, אם נודע ל"מאכער" כזה כי לקבלן אושר להעסיק 30 עובדים, הוא היה מקדים ומודיע לקבלן, בטרם נודע לאחרון על החלטת הוועדה וממילא לפני שניתן לו ההיתר, כי אישרו לו 20 עובדים בלבד, והציע את שירותיו כדי להגדיל את המספר תמורת סכום שישולם לו (עמ' 7458). עקב כך הורה ג'אנו כי הפרוטוקולים של דיוני הוועדה יהיו חסויים, ולעניין זה נפנה גם לדבריו של מי ששימש סמנכ"ל שירות התעסוקה (בעמ' 7949), היינו, "אנחנו מאד הקפדנו שהדיונים וכל מה שקשור למסגרת הדיונים של חברי הועדה, ימודרו ככל הניתן...".

חרף הסודיות שבה נדרשו הכל לנקוט באשר לדיוני הוועדה, העיד בוכריס כי הונחה על ידי בניזרי להיפגש עם סלע ולסייע לו, ומשעשה זאת ביקש סלע לקבל לידי את הפרוטוקולים של הוועדה וההיתרים שאושרו על ידה בסיום דיוניה. בוכריס לא היה נלהב למלא אחר דרישה זו, ובמיוחד היסס להעביר את רשימת ההיתרים, ובעקבות כך זומן לשיחה אצל בניזרי שהדגיש באוזניו את החשיבות שבסיוע לסלע. משגם לאחר שיחה זו לא מיהר בוכריס למלא אחר המצופה ממנו, הוא נקרא לשיחה אצל הרב אלבו, בפניו הוא הציג את התלבטותו, תוך שהוא מוסיף "מקסימום אני יכול להעביר את הפרוטוקולים". אולם, הרב הסביר לו שחשוב לסייע לסלע, ובלשון בוכריס (בעמ' 107): "הרב אמר לי – אתה יודע כמה זה חשוב שסלע יקבל את מה שהוא צריך לקבל... באמצעות העזרה שלך, לסלע, אנחנו מקבלים מסלע תרומות... תרומות זה מאד

חשוב". ברם, גם בעקבות שיחה זו הסתפק בוכריס בהעברת הפרוטוקולים מדיוני הועדה ללא ההיתרים שאושרו לקבלנים, ואז זומן שוב לשר שאמר לו (ראו עמ' 116): "תשמע יעקב, משה סלע טוען אתה לא משתף פעולה ושאתה לא מעביר לו את מה שהוא צריך. אתה עוזר שלי, אתה בשר מבשרינו, אתה יודע כמה זה חשוב שהמידע הזה יגיע למשה סלע על מנת שמשה סלע יעביר את מה שהוא צריך להעביר לישיבה... אמרתי לו תשמע שלמה, אני לא מעביר היתרים, אני מכסימום מוכן להעביר פרוטוקולים, לא מעביר היתרים, אני לא מוכן, אני לא שלם עם זה, אני לא מרגיש טוב עם זה, זה לא מתאים לרקורד שלי כל העניין הזה, אני במהלך עשרים שנה שהייתי בשירות הציבורי, בחיים שלי לא עשיתי דברים כאלה ואני לא מתכוון היום, איך אומרים לעת זקנה או לעת בגרות להתחיל להתעסק עם הדברים האלה ואמרתי שאני לא מוכן".

לגרסה זו של בוכריס נמצאו תימוכין. יצחק אבידני, ששימש כעוזרו של בניזרי מאז שנת 1987 שמע את השר מנחה את בוכריס להיפגש עם סלע ולסייע לו (ראו ת/161, גיליון 3), ובהודעה ת/162 (גיליון 5) הוא הוסיף "הבנתי ממשה [סלע] שהוא מרוצה מהמצב כי בוכריס מעביר לו רשימות ונתונים בנושא הקצאת עובדים לחברות קבלניות". באותו עניין העידה מאיה בביוף, מזכירתו של בוכריס (ראו עמ' 5089): "יעקב [בוכריס] היה מבקש ממני להעביר מסמכים מסוימים למשה סלע, והייתי מעבירה אותם... זה קרה כמה פעמים". באחד הימים כאשר בוכריס שהה בחו"ל והעדה היתה בביתה עקב מחלה, התקשר אליה סלע וביקשה לשלוח אליו מסמכים שהוחזקו בכספת המשרד. העדה ניסתה להשיג את בוכריס בחו"ל, ומשלא הצליחה בכך פנתה לבניזרי כדי שיוורה לה כיצד לפעול. מעדותה עולה כי בניזרי לא הופתע כלל מן העובדה שסלע מבקש לקבל מסמכים של המשרד, והוא אמר לבביוף לפעול כפי שהממונה עליה יורה לה. חשובה לא פחות היא עדותה של דנה שמאי, החשבת במשרדו של סלע, שמסרה כי "ברגע שהיו ועדות, הקצאות, וקבלנים קיבלו, אותו יום... אנחנו היינו מקבלים את זה בפקס, שעה-שעתיים לאחר גמר הועדה... בבוקר כבר משה ידע איזה קבלנים הולכים לדון באותו יום... היא ידע לעדכן את הקבלנים שהיום הם נדונים בוועדה, היה מעדכן אותם שברגע שתסתיים הועדה הוא יקבל את הניירת ויעדכן אותם, ומיד אחר כך כשהיינו מקבלים את זה בפקס, היינו מתקשרים לקבלן ומודיעים לו על כמנות ההקצאה שלו...".

48. דרך נוספת להאדיר את רווחיו של סלע, וממילא את התרומות לישיבה, היתה שינוי המפתח להקצאתם של עובדים לענף הבניה בו פעל סלע. וכך הסביר האחרון את חשיבות השינוי (עמ' 1270): "ההסבר היה פשוט, להכניס לארץ יותר עובדים זרים. כדי שנרוויח יותר כסף, מאד פשוט, אם נכניס פחות, נרוויח פחות, זה היה החישוב". סלע העיד (עמ' 1265), כי בניזרי זימן בביתו פגישה בה נכח בוכריס, ובמהלכה נדונה בקשתו לשנות את המפתח להקצאתם של עובדים זרים לענף הבניה, שבסופה הוחלט להעלות את ההקצאה מ-5 עובדים לכל 1,000 מ"ר ל-6.8 עובדים, וברוח זו שיגר בניזרי מכתב לסמנכ"ל שרות התעסוקה (ראו ת/10). בניזרי טען להגנתו, כי השינוי במפתח ההקצאה נעשה על בסיס המלצותיה של ועדה מקצועית, אולם, סמנכ"ל השירות, יעקב ניזרי, הכחיש מכל וכל את קיומה של המלצה כזו. יתרה מכך, הוא העיד כי אותה ועדה (שהעד עמד בראשה) כלל לא התכנסה בימי כהונתו של בניזרי. לפיכך, העד גם הופתע כאשר הוצג לו המכתב ת/10, וכל כן הגיב באומרו זה "בלתי אפשרי" (עמ' 7455).

לסיכום, סבורני כי המשיבה יצאה ידי חובת ההוכחה המוטלת עליה בסוגית העברתם של הפרוטוקולים ושינוי המפתח להקצאת עובדים זרים.

עבירת השוחד

49. העולה ממה שסקרתי עד כה הוא, כי בממצאיו של בית המשפט המחוזי, גם מקום בו הם מתבססים על עדותו של סלע, לא נפלו פגמים או שגיאות, הואיל ונמצא כי הם נתמכים בראיות נוספות ועדותם של עדים שבסוגית מהימנותם לא גיליתי דופי. באשר לפן המשפטי ככל שהוא מתייחס לאישום הראשון, שתיים הן העבירות המרכזיות שיוחסו לבניזרי – לקיחת שוחד לפי סעיף 290 [לחוק העונשין](#), ומרמה והפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק. להלן אייחד מספר מלים לעבירות אלו, ותחילה לעבירת השוחד.

סעיף 290 [לחוק העונשין](#) קובע:

|                                                                                                                                                                     |                   |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| <p>290. (א) עובד הציבור הלוקח שוחד בעד פעולה הקשורה בתפקידו, דינו – מאסר שבע שנים.</p> <p>(ב) בסעיף זה, "עובד הציבור" – לרבות עובד של תאגיד המספק שירות לציבור.</p> | <p>לקיחת שוחד</p> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|

סעיף 291 [לחוק העונשין](#) עוסק בנותן השוחד :

|                                                                                                         |                     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| <p>291. נותן השוחד דינו כדין לוקח השוחד, אלא שהעונש שהנותן צפוי לו הוא מחצית העונש האמור בסעיף 290.</p> | <p>מתן<br/>שוחד</p> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|

סעיף 293 לחוק מרחיב את פריסתה של עבירת השוחד על פני מגוון רחב של פעולות, בעוד שסעיף 294 קובע את דינם של המבקש או המתנה השוחד, המציע או המבטיח שוחד אף שנדחה, תוך שהוא מחיל את כל אלה גם על מי שהנו מועמד לתפקיד ציבורי או כזה שמונה וטרם החל בתפקידו. העולה מכך הוא, כי "מתן שוחד ונטילתו זכו להתייחסות ביקורתית מאוד גורפת של המחוקק, המאופיינת בין היתר בעונש המרבי שקצב לעבירה זו, בפריסה הרחבה של החוק על עובדי הציבור במגזר רחב מאוד ובגמישות הרבה ובראייה המרחיבה מאוד ביחס למעשים אשר נראים כמעשי שוחד" ([ע"פ 6916/06](#) אטיאס נ' מדינת ישראל, (טרם פורסם, [פורסם בנבו], 29.10.07), בפסקה 7 לפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן; וכן ראו [ע"פ 355/88 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מג\(3\) 221 \(1998\)](#))).

היסוד העובדתי

50. עבירת השוחד היא עבירת התנהגות, שיסודותיה העובדתיים הם אלה: נוטל השוחד הוא עובד ציבור; המתת שניתן לעובד הציבור הוא מן הסוג אותו ביקש המחוקק לאסור, נטילת המתת היא בעד פעולה הקשורה בתפקידו ([ע"פ 5046/93 הוכמן נ' מדינת ישראל, פ"ד נ\(1\) 2, 9 \(1996\)](#); [ע"פ 8027/04](#) אלגריסי הנ"ל בפסקה 7). לעניין הרכיב האחרון נקבע, כי "לדרישה זו שני היבטים: האחד, מבטא את הצורך בקיום קשר סיבתי בין המתת לבין פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור והאחר, מבטא את הידיעה בדבר קיומו של קשר סיבתי כזה" ([ע"פ 6916/06](#) אטיאס הנ"ל, בפסקה 8). ויוטעם, "אין זה כלל דרוש, שעובד הציבור הוא עצמו יקבל את המתת או הוא עצמו יפיק את טובת ההנאה; די לנו אם המתת ניתנה בשביל הלוקח – הוא עובד הציבור – ודי לנו אם משהו, שאותו עובד ציבור חפץ ביקרו, הוא הינו זה הנהנה מהשוחד" ([ע"פ 355/88 לוי הנ"ל, בעמ' 234](#)).

היסוד הנפשי

51. היסוד הנפשי הנדרש לצורך ביסוס עבירת השוחד הינו מודעות, או לפחות עצימת עיניים, מצד עובד הציבור לכל היסודות העובדתיים שבעבירה, ובכלל זה

נדרשת מודעותו לכך שהמתת ניתן בעד עשיית פעולה הקשורה בתפקידו. בדומה לעבירת המרמה והפרת אמונים, מודעותו של עובד הציבור נדרשת לרכיבים העובדתיים של עבירת השוחד, ואין הכוונה למודעות להשלכות המשפטיות של המעשה (ע"פ [6916/06](#) אטיאס הנ"ל, בפסקה 32). עוד נקבע, כי אין הכרח שגם בנותן השוחד תקנן כוונה דומה, היינו, העבירה מושלמת גם אם הצד השני חף מכוונה פלילית, בין שלא היה מודע לכוונת השוחד, ובין שהיה מודע לה אך לא נתן תמורה לטובת ההנאה (ע"פ [244/57 מרגולין נ' מדינת ישראל, פ"ד יב 597, 601 \(1958\); ע"פ 794/77 חייט נ' מדינת ישראל, פ"ד לב \(2\) 127 \(1978\)](#))).

לצורך הוכחתו של היסוד הנפשי של עבירת השוחד, מסתייע בית-המשפט בחזקת המודעות. עסקה בכך השופטת חיות בקובעה כך:

"שימוש רחב מדי בחזקת המודעות, הנטועה באמות מידה אובייקטיביות (ניסיון חיים ושכל ישר), יש בו מידה מסוימת של כרסום בתפיסה המשפטית המקובלת לפיה אין להטיל על אדם אשמה פלילית אם לא היה מודע, סובייקטיבית, לכל היסודות העובדתיים של העבירה שבה הוא מואשם. יחד עם זאת, אין להפריז במשקל שיש לייחס לקשיים אלה. חזקות שבעובדה המבוססות על שכל ישר ועל ניסיון החיים מוכרות ומקובלות בכל ענפי המשפט ובכלל זה במשפט הפלילי. משכך, אין כל סיבה מדוע ייפקד מקומן בעבירות של שחיתות שלטונית ובהן עבירת השוחד. לטעמי חזקת המודעות יש לה מקום בעבירות אלה לא פחות מאשר בעבירות אחרות. כמו כן יש לזכור כי החזקה אינה קמה אלא מקום שבו העובדות המקימות אותה מבוססות כדבעי, ומכל מקום אין היא מעבירה את נטל השכנוע אל כתפי הנאשם ודי כי הנאשם יעורר ספק סביר לגבי המסקנה הנובעת מאותה חזקה כדי למוטט את ההנחה שביסודה. נראה, אפוא, כי איזון ראוי בין מכלול שיקולי המדיניות שהועלו מוליך אל המסקנה שאין לשלול החלת חזקה עובדתית של מודעות להוכחת היסוד הנפשי בעבירת השוחד" (ע"פ [8027/04](#) אלגריסי הנ"ל, בפסקה 15).

מהאמור עולה, כי משהוכחו יסודותיה העובדתיים של העבירה, על בית-המשפט לשקול אם יש לפנות לחזקת המודעות, וככל שעושה בית-המשפט שימוש בחזקה זו, די בכך שהנאשם יטיל ספק באשר למודעותו לאחד ממרכיבי העבירה, לצורך הפרכתה.

52. אחזור ואזכיר את העובדות אשר הוכחו ועליהן מתבססת הרשעתו של בניזרי בעבירה של לקיחת שוחד. סלע מימן עברו את תביעת הדיבה (בשנת 1998); רכישת ריהוט ומערכת מיזוג אוויר לביתו (1998); תשלום לפועלים שעסקו בשיפוץ הדירה, שתחילה הושכרה על ידי סלע לבניזרי ולבסוף נרכשה על ידו (1999); פירעון ההלוואה שנטל בניזרי מקופת גמ"ח (1998); ולבסוף, הבטחתן של זכויות בבית המלון שהיה אמור להיבנות בתחום המועצה האזורית מגילות (1998-1999). כל אלה הן טובות הנאה בהן זכה בניזרי או היה אמור לזכות מידיו של סלע. בנוסף לכך העביר סלע לישיבתו של הרב אלבז סכומים ניכרים נוספים (200 אלף ש"ח, 30 אלף דולר, ושקית ובה סכום לא ידוע של מזומנים). מדובר בטובות הנאה בעלות ערך כספי ניכר ביותר, שגם בין חברים בנפש אינן מקובלות. אולם בכך לא די לבסס הרשעה בעבירה של לקיחת שוחד, הואיל ויש להוסיף ולבחון אם היתה זיקה בין אותן טובות הנאה לבין פעולות שביצע בניזרי לטובת סלע והקשורה לתפקידו הציבורי.

סבורני כי בתשובתו החיובית של בית המשפט המחוזי לשאלה זו לא נפל פגם. נראה כי הפעולה הבולטת שביצע בניזרי באותה תקופה (עת כיהן כסגן שר הבריאות), היתה היחלצותו לסייע לסלע בכל הנוגע לפרויקט עזריאלי, שבבנייתו נטלו חלק עובדים זרים, ומהבאתם של אלה היה אמור סלע להרוויח הון רב. בניזרי ביקר באתר הבנייה אף שלאותו פרויקט לא היתה זיקה כלשהי לתפקיד עליו היה מופקד כעובד הציבור. יתרה מכך, הוא אירח את סמנכ"ל חברת "קנית" בכנסת, ואין ספק שכל אלה תרמו לתדמיתו כמי שיכול לעקור הרים עקב קרבתו למלכות. אולם, בניזרי לא הסתפק בכך וגם נקט צעדים מעשיים כדי להיטיב עם סלע, כאשר יזם את קיומן של שתי פגישות שמטרתן היתה כפולה – לשכנע את גורמי האכיפה בשרות התעסוקה שלא יכבידו את ידם על החברות שבבעלות סלע, וכן לאפשר לחברת "קנית", שכזכור אינה "חברה קבלנית מבצעת", לקבל הקצאה ישירה של עובדים זרים. מחויבתו העמוקה של בניזרי לסייע בידי סלע כדי להגדיל את רווחיו, הלכה וצברה תנופה וממדים במשך הזמן, בעיקר כשהוא מונה לשר העבודה והרווחה, ולכך מספר דוגמאות – היחלצותו, על פי בקשת סלע, לטובת המועצה האזורית מגילות לקבלת הקצאה של עובדים זרים; מתן הוראה להעביר לסלע פרוטוקולים של הועדה שדנה בבקשות של קבלנים להעסקתם של עובדים זרים, והיתרים שאושרו על ידה, דבר שהקנה לסלע יתרון על פני קבלנים אחרים ויכולת לנצל את המידע שהגיע לידו לעשייתם של רווחים נוספים; ולבסוף, הניסיון הבלתי נלאה לגרום לכך שסלע יזכה במכרז לניוד עובדים בענף החקלאות. עינינו הרואות, מדובר ביחסי גומלין של תן וקח בין נותן השוחד לעובד

הציבור, כאשר הם מקפידים לאורך מספר שנים לתת ביטוי מוחשי למחויבותם ההדדית. נוכח כל אלה סבורני כי הרשעתו של בניזרי בעבירה לפי סעיף 290(א) היתה תוצאה בלתי נמנעת, ועל כן נכון להותיר אותה על כנה.

מרמה והפרת אמונים – הפן הנורמטיבי

53. סעיף 284 [לחוק העונשין](#), התשל"ז-1977 קובע:

|                                                                                                                                                              |                                  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|
| <p>284. עובד הציבור העושה במילוי תפקידו מעשה מרמה או הפרת אמונים הפוגע בציבור, אף אם לא היה במעשה משום עבירה אילו נעשה כנגד יחיד, דינו – מאסר שלוש שנים.</p> | <p>מרמה<br/>והפרת<br/>אמונים</p> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|

רבות נכתב על תכליתן של עבירות הנוגעות לעובדי ציבור בכלל, ועבירת המרמה והפרת אמונים בפרט (ראו מרדכי [קרמניצר](#), "[על העבירה של מרמה](#)" והפרת אמונים לפי סעיף 284 [לחוק העונשין](#) ועל המחשבה הפלילית" משפטים יג 275 (1983); [ע"פ 884/80 מדינת ישראל נ' גרוסמן](#), פ"ד לו (1) 405 (1981); [ע"פ 355/88](#) פרשת לוי; [ע"פ 4148/96 מדינת ישראל נ' גנות](#), פ"ד נ (5) 367 (1996); [דנ"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שבס](#), פ"ד נט (4) 385 (2004)). בית-משפט זה אף עמד על הערכים המוגנים על-ידי האיסור הפלילי של הפרת אמונים: אמן הציבור בעובדי הציבור, טוהר המידות של פקידי הציבור, ואינטרס הציבור עליו מופקד עובד הציבור ([דנ"פ 1397/03](#) שבס, בעמ' 408; [ע"פ 6916/06](#) פרשת אטיאס; [ע"פ 7318/95](#), [ציוני נ' מדינת ישראל](#), פ"ד נ (3) 793, 804 (1996)). מהאמור עולה, כי האיסור הפלילי של הפרת אמונים הינו איסור "מסגרת", שתכליתו לאגד קשת רחבה של מקרים אשר בהתרחשותם טמון סיכון לערער את יסודותיו של מינהל תקין, ולפגיעה בתדמיתו בעיני הציבור אותו נועד לשרת. הטעים בעניין זה כב' השופט ס' ג'ובראן:

"עובד ציבור המפר את האמון שניתן בו והפועל באופן שאינו מגשים את האינטרס שעל מילוי הופקד – מפר אמונים. בכך מתבטא הרצון למנוע מעובד ציבור להימצא במצב דברים שבו בשל קבלת מתת ממי שנזקק לשירותיו הוא מעמיד עצמו במצב של התחייבות ושל ציפייה להדדיות, העשויים להשפיע על שיקול-דעתו השלטוני כמו גם הרצון למנוע מעובד הציבור להימצא במצב של ניגוד עניינים ולהשתמש בסמכויותיו למטרות פרטיות, שכן עצם ההימצאות במצב דברים זה פוגעת באמון הציבור בשירות הציבורי. המטרה של האיסור הפלילי היא להבטיח התנהגות ראויה של עובדי ציבור

ולשמור על טוהר מידותיהם" ([ע"פ 6916/06](#) פרשת אטיאס, פסקה 43).

באותו עניין אמר הנשיא ברק בדנ"פ שבס, בעמ' 406 ואילך:

"האיסור הפלילי על הפרת אמונים הוא מכשיר מרכזי למאבקה של החברה לשמירה על טוהר השירות והשורות, למניעת סטיות מהשורה, ולהבטחת אמון הציבור במשרתי הציבור. ... [על] החברה להגן על עצמה מפני עובדי ציבור העושים שימוש לרעה בכוח השלטון. כוח זה הופקד בידיהם בנאמנות. הסנקציה הפלילית נועדה להבטיח כי הנאמנות תישמר, וכי כוח השלטון לא יהפך לשלטון הכוח. רוצים אנו לקיים בישראל חברה מתקדמת, הבנויה על מינהל ציבורי תקין, על שלטון החוק, ועל יחסי אנוש המעוצבים על בסיס של יושר, הגינות וטוהר מידות. האיסור הפלילי על הפרת אמונים נועד להבטיח מטרות אלה... אמון הציבור בעובדי הציבור... הוא תנאי הכרחי לתיפקודם של עובדי הציבור. אמון זה הוא חיוני לשמירה על המסגרות החברתיות... שירות ציבורי שמידותיו אינן טהורות ושכפיו אינן נקיות הוא שירות ציבורי לא מוסרי. זהו שירות ציבורי שאינו משרת עוד את הציבור. הוא מופקע מן הסמכות המוסרית לפעול בשם הציבור ולמענו. אכן, הערך של הבטחת טוהר המידות בא לבער את נגע חוסר ההגינות וחוסר היושר ממסדרונות השלטון... עובד הציבור הוא נאמן הציבור... לא לעצמו הוא פועל אלא למען הציבור הוא פועל".

היסוד העובדתי

54. היסוד העובדתי בעבירת מרמה והפרת האמונים, מורכב משלושה: רכיב התנהגותי ("מעשה מרמה או הפרת אמונים"), רכיב נסיבתי ("עובד הציבור העושה במילוי תפקידו"), ורכיב תוצאתי (מעשה "הפוגע בציבור") (ראו [ע"פ 884/80](#) פרשת גרוסמן הנ"ל, בעמ' 415). לעניין הרכיב ההתנהגותי, "עצם ההימצאות במצב של ניגוד עניינים מקיימת את הרכיב ההתנהגותי שבעבירת המרמה והפרת אמונים" ([ע"פ 4916/06](#) אטיאס הנ"ל, בפסקה 44). באשר לרכיב הנסיבתי והגדרת "עובד הציבור", פונים אנו לסעיף 34 כד [לחוק העונשין](#) ולפרשנותו ([ע"פ 904/84 כליפא נ' מדינת ישראל](#), [מ\(1\) 533, 538 \(1986\)](#)). בנוסף, עלינו לבחון אם מעשה המרמה או הפרת האמונים בוצע במסגרת תפקידו של עובד הציבור, ולעניין זה נקבע בעבר כי "יש שהתפקיד נושא בחובו חובות וסמכויות, שאינן צמודות לביצוע תפקידים מוגדרים מוגבלים תוך שעות עבודה מוגדרות ובמקום עבודה פלוני, [אך] יש שאופי התפקיד יוצר אחריות, חובות וסמכויות, המשתרעות על פני שטח רחב, אשר, אמנם, מוגבל ומוגדר מבחינת

מהות הנושאים, אך אינו מוגבל מבחינת המקום והזמן" ([ע"פ 44/81 מויאל נ' מדינת ישראל, לו\(1\) 505, 516 \(1982\)](#)), ומכאן שכל מקרה יבחן לגופו. המחוקק אף נקט גישה מרחיבה לעניין היקף העבירות אשר יכנסו לגדר הסעיף, וזאת למדים אנו מהלשון: "אף אם לא היה במעשה משום עבירה אילו נעשה כנגד יחיד".

לעניין הרכיב השלישי – הוא הרכיב התוצאתי, הטעימה הפסיקה כי אין מדובר בעבירה תוצאתית, אלא זהו רכיב "הנוגע לתכונה מיוחדת של הרכיב ההתנהגותי, דהיינו, שנדרש כי מעשה המירמה או הפרת האמונים יהא, לפי טיבו וטבעו, מעשה הפוגע בציבור" ([ע"פ 4148/96 גנות הנ"ל, בעמ' 386](#)). המרכיב הדומיננטי בהקשר זה הינו הפגיעה בציבור, ולעניין זה "די להוכיח כי נגרמה פגיעה בציבור או באמון הציבור במערכת השלטון כדי שיתקיים הרכיב התוצאתי" ([ע"פ 6916/06 אטיאס הנ"ל, בפסקה 44](#)). עוד צוין בהקשר זה, כי הפגיעה בציבור אינה מוגבלת לפגיעה כלכלית או חומרית, אלא גם פגיעה מופשטת, תדמיתית, אסטרטגית או ערכית – פגיעה באינטרס ציבורי, או בערך בעל אופי ציבורי, די בכל אחד מאלה כדי לבסס פגיעה באמון הציבור ובמערכת השלטונית המקיים את הרכיב התוצאתי של העבירה ([ע"פ 3954/94 מדינת ישראל נ' לב, פ"ד נא\(2\) 529, 547 \(1997\)](#)). ברם, לא כל פגיעה באינטרס המוגן על ידי האיסור הפלילי עולה כדי עשייה בפלילים. לעניין זה הדגיש הנשיא ברק כי:

"ניגוד עניינים מקיים את היסוד העובדתי של הפרת אמונים' אם ניגוד העניינים פוגע פגיעה מהותית באמון הציבור בעובדי הציבור, או בטוהר המידות של עובדי הציבור או בתקינות פעולת המינהל הציבורי" ([דנ"פ 1397/03 שבס הנ"ל, עמ' 417](#)).

היסוד הנפשי

55. הפרת אמונים היא עבירה התנהגותית, אשר היסוד הנפשי שלצידה הינו מודעות בפועל לטיב הפיזי של ההתנהגות ולקיום הנסיבות הרלוונטיות. לאמור, "מודעות בפועל לכך כי נעשתה עבירה מרמה או הפרת אמונים; מודעות בפועל כי הוא עובד ציבור העושה במילוי תפקידו ומודעות בפועל לאפשרות של גרימת התוצאה, שהמעשה פוגע בציבור" ([ע"פ 6916/06 פרשת אטיאס, בפסקה 48](#)). ודוק, דרישת המודעות נוגעת ליסודות העובדתיים-פיזיים המבססים את העבירה, ולא נדרש כי העושה יהא מודע לכך שמעשהו מהווה הפרת אמונים כמשמעו בחוק. בהקשר זה, נקבע כי עצימת עיניים שקולה כנגד מודעות, ועל קיומו של היסוד הנפשי ניתן ללמוד מראיות ישירות ומראיות נסיבתיות, ובכלל זה מחזקת המודעות ([ע"פ 5046/93 הוכמן הנ"ל](#)). עוד הודגש:

"יסוד נפשי זה נדרש מכוח ההוראות הכלליות שב**חוק העונשין**, לפיהן אדם מבצע עבירה רק אם עשה במחשבה פלילית (סעיף 19), ומחשבה פלילית לעניין עבירת התנהגות משמעותה מודעות לטיב המעשה ולקיום הנסיבות (סעיף 20(א)). אין מקום להוספת דרישות נוספות. בכך אנו מפשטים את יסודות העבירה ומונעים חוסר ודאות מיותר. אין צורך איפוא לא במניע אסור ולא באי-יושר. די במודעות, המשתרעת על כל סוגי ההתנהגות" (דנ"פ [1397/03](#) הנ"ל, בפסקה 58).

56. נדמה כי אין צורך לומר שעובד הציבור, ומקל וחומר שר בממשלה, מתמנה לתפקידו לא במטרה שיעשה לביתו ולמקורבים אליו, אלא כדי שיקדיש את ימיו ולילותיו לפעולה לטובת הציבור בכללו, תוך ניצול המשאבים שמעמידה לרשותו הקופה הציבורית בדרך הוגנת ושוויונית, כמתחייב מהצהרת האמונים אותה הצהיר השר על פי סעיף 14 לחוק יסוד: הממשלה. אחזור ואזכיר על מה מתבססת הרשעתו של בניזרי בעבירה לפי סעיף 284 **לחוק העונשין**: מינוים של עדנה סלע ואשר בן הרוש לתפקידים במשרדו; מעורבותו בפרויקט עזריאלי; הקצאת עובדים זרים למועצה האזורית מגילות; קביעת מפתח חדש להקצאת עובדים זרים לענף הבניין; העברתו לסלע של מידע פנימי חשוב (פרוטוקולים של ועדת ההקצאות והיתרים שאישרה); ולבסוף, מעורבותו במכרז לניוד עובדים בענף החקלאות. עשייתו זו של בניזרי לא נבעה מתוך כוונה לקדם אינטרס ציבורי חשוב, אלא כדי לסייע לעסקיו של ידידו, מתוך ידיעה כי מדובר ביחסי גומלין, לאמור, ככל שעסקיו של סלע ישגשגו, יוסיף זה האחרון להרעיף על בניזרי טובות הנאה ויתמוך בישיבת הרב אלבז ביד נדיבה. לכל אלה אין דבר וחצי דבר עם אינטרס הציבור, אדרבא, זו דוגמה מובהקת להפרת אמונים בה כרוכה פגיעה אנושה באמון הציבור בתקינת המינהל ובטוהר המידות של ציבור גדול שחלקו הארי עושה את מלאכתו נאמנה.

לסיכום, סבורני כי גם בהרשעתו של בניזרי בעבירה לפי סעיף 284 לא נפלו פגם או שגגה.

שיבוש מהלכי משפט

57. הרשעת בניזרי בעבירה של שיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 **לחוק העונשין**, התבססה על החתימה על "מסמך ההשבה" (ת/75) מחודש מאי 2000, וכן על תיאום גרסאות בין המערער לסלע קודם לחקירה ותוך כדי החקירה. ב"מסמך ההשבה"

כבר עסקתי, ואחזור ואדגיש כי לא ראיתי מקום או עילה לשנות מממצאו של בית המשפט המחוזי לפיו נערך אותו מסמך למראית עין בלבד. כאמור, "מסמך ההשבה" נערך בחודש מאי 2000, זמן ניכר לאחר שההטבות בהן הוא עוסק ניתנו לבניזרי. ממסמך זה נעדר פירוט של סכומי ההלוואות, תנאיהן ומועד פירעונן, עד ששוב אין ספק כי הוא בא לעולם רק בעקבות הכתבות בכלי התקשורת ב-16 ו-18 באפריל 2000, ונוכח החקירה שעמדה בפתח. לעניין זה העיד סלע (ראו עמ' 1195), כי בעקבות הכתבות ששודרו בטלוויזיה, הוא נתבקש להגיע לביתו של בניזרי, ובלשונו: "שלמה אמר לי מיד להגיע אליו... שלוש שעות, ארבע שעות הייתי אצלו בבית, ישבנו ועשינו תיאום עמדות. ואז עשינו חשבון מה נתתי לו, מה עדנה יודעת, ומה עדנה לא יודעת... מה שעדנה לא יודעת, לא רשמנו ומה שעדנה יודעת רשמנו. מה ששולם במזומן לא רשמנו, מה ששילמנו בויזה או שקים רשמנו. והתחלנו לרשום את כל הדברים האלה וכתוצאה התיאום הזה, שאכן היה באותו לילה של איילה חסון, נולד המכתב הזה... אחרי זה נזכרנו שהיו כל מיני תשלומים, כמו שולחן וכסאות שהיה בויזה... עשינו תיאומים מה להגיד, מה לא להגיד, כי אם יחקרו אותנו אחרי איילה חסון, מה נגיד שיהיה מתואם ביני לבין שלמה, הכול...". לחתימה על אותו מסמך היו עדים שניים – יצחק אבידני ואשר בן הרוש, וכך תאר סלע את אשר התרחש לאחר החתימה (ראו עמ' 1203): "איציק אבידני ואשר בן הרוש, יצאו החוצה... לקחתי את השיק ואת העשרת אלפים דולר, ואמרתי לשלמה, נגמר ההצגה, הכול בסדר? הוא אומר לי כן עכשיו רגוע, הכול בסדר. אז לקחתי את העשרת אלפים דולר ירוק והחזרתי לו, הוא אומר לי – לא, לא, לא, קח אותם, לך תדע מה הולך פה ממול, מלא צלמים, לך תדע עיתונאים, כל מיני דברים כאלה... היינו בלשכת השר, והיה דירות גבוהות, הוא פחד שיש שם צלמים או כל מיני חוקרים שיהיו שמה, לקח את [התיק] שהיה על הכיסא, הלך לכיוון השירותים, אני הלכתי אחריו, הכנסתי לו את העשרת אלפים דולר בכיס, ולקחתי את השיק... את השיק הפקדתי לחשבון. ונפרע השיק ואחרי איזה שבוע, שבוע וחצי, משהו כזה, החזרתי לו את הכסף גם של השיק, גם את הארבעים וחמש אלף שקל, זה היה הרבה יותר משחק, מאשר השבה של הכסף".

בית המשפט המחוזי נתן אמון בגרסה זו של סלע, וסבורני כי לא נתפס לתוצאה שגויה. כך או כך, בעניין זה כמו גם בסוגיות האחרות הנזכרות באישום השני ובהן לא ראיתי מקום להרחיב, ממצאיה של הערכאה הדיונית הם ממצאים שבעובדה אותם קבעה נוכח התרשמותה ממהימנות העדים שהופיעו בפניה והתיעוד שהוצג לה. לאחר שהפכתי בהנמקתו של בית משפט קמא ושבתי והפכתי, לא מצאתי כי הוכחה

בפנינו עילה לשנות ממצאיו באישום זה, ועל כן הייתי מותיר את הרשעתו של בניזרי על כנה.

הערעור כנגד הרשעתו של הרב אלבז

58. במסגרת גישתו המרחיבה של המחוקק באשר לתחולתה של עבירת השוחד ונסיבותיה האפשריות (ראו [ע"פ 8027/04](#) אלגריסי הנ"ל, בפסקה 13), יוחדה עבירה נפרדת למתווך בשוחד:

295. (א) המקבל כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת על מנת לתת שוחד – דינו כאילו היה לוקח שוחד; ואין נפקא מינה אם ניתנה בעד תיווכו תמורה, לו או לאחר, ואם לאו, ואם התכוון לתת שוחד ואם לאו.
- (ב) המקבל כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת על מנת שיניע, בעצמו או על ידי אחר, עובד הציבור כאמור בסעיף 290(ב) או עובד ציבור זר כאמור בסעיף 291א(ג) למשוא פנים או להפליה – דינו כאילו היה לוקח שוחד.
- (ב1) ...
- (ג) הנותן כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת למקבל כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב) – דינו כדין נותן שוחד...
- (ד) לענין סעיף זה, "קבלה" – לרבות קבלה בשביל אחר או על ידי אחר.

סעיף 295 לחוק דן בקבלת מתת לצורך מתן שוחד לעובד ציבור או לצורך הנעתו למשוא פנים או הפליה. אדגיש, כי עובד הציבור הוא מקבל השוחד, בעוד שהמתווך – אשר אינו עובד ציבור – הינו מקבל המתת לצורך מתן שוחד או הנעה פסולה של עובד ציבור ([ע"פ 534/78 קוביליו נ' מדינת ישראל, פ"ד לד \(2\) 281, 286 \(1978\)](#)). הנה כי כן, תכליתן של העבירות המנויות בסעיף 295 היא להשוות את דינו של מי שחוטא בפעולות תיווך למתן שוחד למעמדו של מקבל השוחד (ראו [ע"פ 355/88 לוי הנ"ל, בעמ' 232](#)). עוד אוסיף, כי הוראות סעיף 295(ד) לחוק מרחיבות אף את עבירת התיווך מבחינה פרסונאלית, כך שאין חובה על המתווך לקבל לרשותו את המתת במישרין לצורך ביצוע העבירה, וגם מקבל המתת עובד מתווך דינו כדין המתווך.

סעיף 295(ב) לחוק דן במתווך שנוטל את המתת כדי להניע – בעצמו או על-ידי אחר – עובד ציבור למשוא פנים או להפליה. מדובר בעבירה המגדירה "מעשים של שחיתות העלולים בסופו של דבר, לגרום לשיחוד של עובד ציבור, אפילו לא הגיעו הדברים עד לתחנה האחרונה, של מתן שוחד" (ע"פ 423/72 חרדון נ' מדינת ישראל, פ"ד כז(1) 384, 386 (1973)). על אף קרבתם של שני סעיפי המשנה, הרי שלצורך שכלול עבירת התיווך לפי סעיף קטן (ב), יש להוכיח כי המתווך נהנה מהמתת באופן אישי, וכי הוא התכוון לבצע פעולה או מעשה פסול עבור המתת. ודוק, אין בלשון "על מנת" המופיעה בסעיף כדי להצביע על יסוד נפשי של כוונה. עבירת התיווך לשוחד הינה עבירת התנהגות, אשר היסוד הנפשי הנדרש במסגרתה הינו מודעות, ועל כן יש לבחון את תכלית קבלת המתת והמודעות לטיבה (ע"פ 385/87 תלאוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מב(1) 145, 140 (1988)).

59. כאמור, הרב אלבז אינו משיג על ממצאי העובדה שנקבעו בידי בית המשפט המחוזי והיוו בסיס להרשעתו, ועל כן אחזור על אותם ממצאים בתמצית תוך הפנייה לעדותו של בוכריס.

זה האחרון הונחה על ידי בניזרי לסייע לסלע על ידי מסירתם של פרוטוקולים של ועדת ההקצאות של עובדים זרים והיתרים שהנפיקה. הוא לא שש למלא אחר דרישה זו, ובתגובה לכך הזמינו השר ללשכתו ואמר לו את אלה (ראו עמ' 106): "משה סלע טוען שאתה לא משתף פעולה איתו, שאתה לא נותן לו את מה שצריך ועוד פעם הדגיש את החשיבות של התרומה למשה סלע עם הישיבה, שתורמים למשה סלע והוא נהנה מהרווחים של... הבאת העובדים הזרים, זה גם תורם לישיבה". משגם אותה שיחה לא הביאה לכך שסלע יקבל את כל מבוקשו, נקרא בוכריס לרב אלבז שם הסביר מדוע הוא מנוע מלמסור את אותו מידע מדיוניה של ועדת ההקצאות. תגובת הרב, על פי עדותו של בוכריס, היתה זו: "אתה יודע כמה זה חשוב שסלע יקבל את מה שהוא צריך לקבל... באמצעות העזרה שלך, לסלע, אנחנו מקבלים מסלע תרומות, ככה הוא הגדיר את זה, תרומות, זה מאוד חשוב" (ראו עמ' 107 וכן עמ' 1031: "תשמע, זה מאוד חשוב, שאתה תעזור למשה סלע כי הוא עוזר לישיבה, הוא הבהיר לי את זה בצורה חד משמעית"). לאחר אותה פגישה העביר בוכריס לסלע חלק מהתיעוד אותו ביקש, ומשהחליט בהמשך להימנע מכך, זומן בשנית לרב אלבז. זה האחרון לא היה מעורה בפרטים ("הרב לא עניין אותו פרוטוקולים, היתרים, זה לא עניין אותו, אותו עניין לעזור לסלע, עמ' 1035). חרף זאת, שוב אין ספק כי הרב אלבז ידע גם ידע כי בוכריס

נדרש לשתף פעולה במעשה בלתי חוקי, והדבר נכון גם כאשר ביקש הרב לדרכן את בוכריס לסייע לסלע כדי לזכות במכרז הנידוי של עובדים זרים, ובלשון העד: "אני נתתי תיאור של כל התהליך של המכרז, ואמרתי שאני מצטער, החוק הוא מעל לרב, מעל לכבוד הרב, מעל לשר, וגם מעלי, ואין מה לעשות, אז הרב אמר, אם משה סלע לא יזכה, יהיה חורבן" (עמ' 1040). בעמ' 1043 ו-1045 הוסיף בוכריס באותו עניין: "הוא רצה לדעת, איך פותרים בעיות... הוא גם הציע דרך אגב בפגישה שהייתה לנו ואחר כך עם בניזרי, לחלק את זה [המכרז] לעוד, במקום שני מציעים שיהיה עוד... הרב ביקש ממני שהחברה, החברות של משה סלע יזכו במכרז, זה מה שעניין אותו, מה זה בניגוד לחוק או לא, זה לא עניין העניין של החוק, זה לא עניין אותו".

אמירתו של הרב אלבו לפיה הישיבה מקבלת תרומות מסלע, היה לה על מה שתסמוך, הואיל ועל פי ממצאיו של בית המשפט המחוזי, העביר סלע לישיבה סכומים נכבדים, שחלקם נמסרו לידיו של הרב אלבו עצמו – 200 אלף ש"ח, 30 אלף ש"ח, וכן מה שהוגדר כשקית ובה סכום "של למעלה מעשרות אלפי דולרים". והרי בכך בדיוק עוסק האיסור הקבוע בסעיף 295(ב) [לחוק העונשין](#), לאמור "מתווך בשוחד" הוא גם זה "המקבל כסף, שווה הכסף, שירות או טובת הנאה אחרת על מנת שיניע, בעצמו או על ידי אחר, עובד הציבור... למשוא פנים או להפליה". הרב אלבו, שמעיניו היו נתונים לישיבה בראשה עמד, ביקש להבטיח כי סלע יוסיף לתרום לישיבה. מאידך, היה נהיר לו כי כדי שזרם התרומות לא ייפסק, הוא מצווה להבטיח כי עסקיו של סלע ישגשגו. על כן טרח לדבר על לבו של בוכריס לסייע לסלע, דא עקא, הרב לא הקפיד ב"קטנות" כמו שאלת כשרות מעשיו של בוכריס, נוכח העובדה כי המידע שמסר או נתבקש למסור, והעדפת חברותיו של סלע במכרז – הם בבחינת משוא פנים והפליה שאין למעלה מהם.

הערעורים כנגד העונש

60. עובדי הציבור מצווים לפעול בניקיון כפיים, בשוויון וללא הפליה, כאשר לנגד עיניהם ניצב עניינו של הציבור בלבד, שהפקיד בידיהם סמכויות רבות ותקציבים נכבדים מתוך הקופה הכללית. ציווי פשוט ויסודי זה נהיר וידוע לכל, וחרף זאת אנו נתקלים פעם אחר פעם במי שמתקשים לכבוש את יצרם, כאשר בסמכויות שניתנו להם הם עושים לביתם או כדי להיטיב עם אלה שביקרום הם חפצים. זאת ועוד, לא רק שאין הם כובשים את יצרם, אלא רואים בתפקידם קרדום לחפור בו למען רווחתם האישית וקידום עניינים שבינם לבין תפקידם הציבורי אין ולא כלום. תופעה זו קשה היא,

ומדינה מתוקנת אינה יכולה ואסור לה להשלים עם קיומה. מקל וחומר שאין להשלים עם תופעה זו מקום שמדובר במי שכיחן כשר בממשלת ישראל ונמנה על הנהגת המדינה. ביחס לאלה יפים דבריו של בית המשפט בע"פ 355/88 הנ"ל, בעמ' 266:

"אנשי ציבור בדרך כלל, כאשר הם נתפסים בקלקלתם, מובאים למשפט ונדרשים לתת את הדין על מעלליהם, מוצאים עצמם פגועים, מושפלים ומבוזים. אולם אין להם אלא להלין על עצמם, שכך אונה להם, שהרי דווקא מהם מצפים, שבאישיותם, בהתנהגותם ובדרך חייהם ישמשו אות, דוגמה ומופת לאחרים. כגודל האמון הניתן בהם כן גדולה האכזבה, כאשר הם מועדים ומתדרדרים. ככל שהם ראויים לתודה ולהערכה על פעולות חיוביות שעשו למען הכלל, כך הם ראויים לגינוי ולסלידה, כאשר הם מנצלים לרעה את המעמד, את האמון, את הסמכות".

על כך הוסיף כב' השופט ג'ובראן בפרשת אטיאס, בסעיף 53: "עובדי ציבור כשמים כן הם. הם משרתיו של הציבור. הם מראית פני הצדק. אמון הציבור נתון להם ואינטרס הציבור אמור לשמש נר לרגליהם. ברי, שעובדי הציבור הקובעים עבור הציבור נורמות התנהגות, כך למשל באכיפת החוק או בקבלת החלטות אופרטיביות, צריכים לנהוג הם עצמם בלא דופי ורוב. כשעובדי הציבור נגועים בניגוד עניינים, הרי שאמון הציבור בהם הולך ומתערער". ובעש"מ 1/77 קליין נ' מדינת ישראל, פ"ד לא(2) 164, 167 (1977) נאמר:

"יש בתופעות אלה כדי לכרסם חמורות באמון אותו רוחש האזרח לאלה שהופקדו על-ידו כדי לשרת את הכלל, הן מעכירות את האווירה ונוטעות אכזבה ותסכול. מי שמפר את האמון שניתן בו על-ידי כך שהוא מנצל מעמדו ועמדתו לשם הפקת טובות הנאה אישיות פסולות, גורר עמו למדמנה לא רק את אלה שאתם קשר קשרים ואשר בפניהם הציב את מתן השלמונים כתנאי מוקדם להיענות לדרישותיהם ולהשגת זכויותיהם. הפגיעה היא, כאמור, רחבה ועמוקה יותר: הפיקוח שביצעו נדרש מנושא המשרה במסגרת תפקידו הופך לנלעג, כספי הציבור משולמים לריק והגרוע מכל, צומחות ועולות אמות-מידה מעוותות ביחסי האנוש וביחסי השלטון והאזרח, בהן טמונה סכנה לחברה כולה".

נוכח האמור, אימצה הפסיקה גישה עונשית מחמירה כנגד עובדי ציבור שחטאו בשחיתות, במטרה לגמול להם על כישלונם, ובעיקר כדי להרתיע את הרבים. כך

לדוגמה הודגש בע"פ 150/88 לושי נ' מדינת ישראל, פ"ד מב (2) 650, 660 (1988), כי "עבירת השוחד מטבעה גורמת להשחתת מידות במינהל הציבורי. מכאן ההכרח להטיל עונשים מרתיעים על אלה החורגים מן השורה ומביאים לשיבוש דרכי מינהל תקינים. כאן גובר האינטרס הציבורי, שעליו מצווה בית המשפט לשמור". ובע"פ 341/73 מדינת ישראל נ' ויטה, פ"ד כז (2) 610, 613 (1973) נאמר, כי "הסכנה לדמותו של השירות הציבורי ולאפיה של החברה בישראל היא כה גדולה, עד שאין להירתע מנקיטת אמצעי ענישה קשים ומורגשים היטב כלפי כל מי שעולה על דרך השוחד – אם כנותן, אם כלוקח או כמבקש ואם כמתווך". לבסוף, אפנה לע"פ 6564/04 סטויה נ' מדינת ישראל (לא פורסם, [פורסם בנבו], 18.10.2004), בו נאמר כי "הלכה רווחת ומיוסדת היא, כי עובד ציבור הלוקח שוחד תמורת פעולה הקשורה בתפקידו, אחת דינו להיענש במאסר ממשי. חריגה מן הכלל הזה מותרת רק בהתקיים נסיבות יוצאות דופן".

61. המיוחד מקרה זה הוא, כאמור, היותו של אחד המערערים – בניזרי – שר בממשלת ישראל, שעל הבנתו המעוותת את תפקידו אין טוב יותר מאשר לחזור ולהפנות לדבריו לבוכריס (מתוך עמ' 116 לפרוטוקול), שעה שניסה לשכנעו לסייע בידי סלע לקבל פרוטוקולים מדיוניה ועדת ההקצאות: "אתה עוזר שלי, אתה בשר מבשרינו, אתה יודע כמה חשוב שהמידע הזה יגיע למשה סלע על מנת שמשה סלע יעביר את מה שהוא צריך להעביר לישיבה". אותה הבנה לפיה היה מצווה בוכריס למלא את הוראותיו של בניזרי, משתמעת גם מתיאור המערער את תגובתו לאחר שבוכריס הסביר לו כי קיימת מניעה שבחוק להתערב בתוצאות המכרז לניוד עובדים. וכך נרשם מפיו של המערער: "אני רתחתי מזעם. איך יכול להיות בן אדם שהיה מובטל בנשר, בא ומבקש ממני עבודה ורחמים על ילדיו הקטנים שלא מתפתחים וצריכים אוויר בירושלים. מביא אותו לירושלים ועושה אותו עוזר בלשכת סגן השר, אחר כך עוזר בלשכת שר הבריאות, עוזר בכיר בלשכת שר העבודה והרווחה, ועוד מקבל ממני מנכ"ל שירות התעסוקה... אחרי שבניתי אותו... ואחרי שאני עושה לו את כל המערכת הזאת, אותו בן אדם, אותו כפוי טובה בא ואומר לי אתה מפקח שלי? אתה לא תגיד לי מה לעשות? זה בשבילי היה די, עד כאן. עד כאן זה היה ואני רתחתי מזעם".

62. העדפתו של סלע מתוך כוונה כי יוסיף לתרום לישיבה של הרב אלבו, חמורה היא, אולם חמורה שבעתיים היא העובדה שאותה העדפה נקט בניזרי גם כדי להיטיב עם עצמו. אכן, מתוך הראיות עליהן מתבססת ההרשעה מסתמן כי סלע הנו איש מושחת ומשחית, אולם הדבר לא מנע מבניזרי לקבל מידיו טובות הנאה בעלות ערך כספי ניכר, תוך שהוא צופה לקבל נתח גדול יותר בצורת המניות שהובטחו לו בבית המלון שהיה

אמור לקום במועצה האזורית מגילות. לצורך כך היה בניזרי מוכן להרחיק לכת על ידי הפגנתו ברבים של יחס חם כלפי סלע, וניסיון להשפיע על החלטותיהם של פקידים ועל סדרי מינהל מהם הפיק סלע או עשוי היה להפיק רווחי עתק. התנהגות זו בנוסף למאמצים שעשה בניזרי בעקבות פתיחתה של החקירה כדי לשבש מהלכי משפט, הובילו למסקנה כי אין העונש שהושט עליו הולם את חומרתם של המעשים, וספק אם יש בו כדי להשיג את הרתעת הרבים. אותה אי-הלימה נובעת גם מדברים שאמרתי לאחרונה בבג"צ [5699/07](#) פלונית (א') נ' היועץ המשפטי לממשלה, בפסקה 70 (טרם פורסם, [פורסם בנבו], 26.2.08), בזיקה לחשדות המופנים כלפי אנשי ציבור בכירים:

"מציאות קשה, כמותה לא ידענו בעבר, הולכת ומתהווה לנגד עינינו. עד לפני מספר שנים לא רב הורגלנו במנהיגים אשר נהגו בחייהם בצניעות, כמעט בסגפנות, תוך שהם עושים זאת עקב השקפת עולמם או מתוך רצון להיות דוגמה לרבים, בבחינת עמוד האש ההולך לפני המחנה. את כל עתותיהם הם הקדישו לטובת העם והארץ, ולביתם מיעטו לעשות, אם בכלל. מנגד, בשנים האחרונות נחשפו מקרים רבים בהם ניצלו אנשי ציבור את מעמדם ואת כוח השררה שבמשרתם כדי להטיב עם עצמם ועם מקורביהם, ולא במעט מקרים אגב עשיקתה של הקופה הציבורית. כתוצאה מכך הולכת ומתארכת רשימת אנשי הציבור שסרחו ואשר עמדו או עומדים לדין...

... אני מאמין כי מרביתם של אלה העוסקים בעסקי ציבור עושים את מלאכתם נאמנה, תוך שהם מקפידים בקלה כבחמורה. עם זאת, כישלונות כה רבים של אנשי ציבור הם בעיני תסמינים של מחלה ואפשר של נגע, שהסכנה הגלומה בהם למדינת ישראל אינה נופלת מכל סכנה ביטחונית-קיומית אחרת. חמורה בעיני לא פחות היא העובדה שהחברה בישראל מסתגלת אט אט לגילויי השחיתות, ומתייחסת אליהם כמעט בשוויון נפש. אפשר שהדבר נובע מתחושה של חוסר אונים והעדר אמונה ביכולת לשנות את המציאות, ואפשר שמקורו בדעה הרווחת בקרב הציבור, כי בכירים שסרחו זוכים לגישה סלחנית, ועניינם מוסדר על ידי 'פתרונות יצירתיים' המגובשים בחדרי חדרים".

63. צר לי, באמת ובתמים, על בניזרי. צר לי על הרב שהרביץ תורה באחרים, אולם הוא עצמו לא הקפיד למלא אחר האיסור ליטול שוחד. צר לי על השר, שממעמדו הרם ורב השפעה התדרדר לתהום כה עמוקה. וצר לי על האדם בניזרי, בעל משפחה, שבהרשעתו וענישתו כרוך סבל רב גם לבני משפחתו שלא חטאו. ברם, מול כל אלה ניצבת התופעה של שחיתות גוברת בחברה הישראלית, תופעה שלא פסחה גם על

מוסדות השלטון, והשלמה עמה כמוה כהשלמה עם הסתאבות ואובדן מוחלט של האמון במינהל הציבורי. כדי להתמודד עם נגע זה ולהרתיע את הרבים, לא די עוד במלל ודברי כיבושין, והגיעה העת לעשות מעשה, על ידי הצגתו של תג מחיר גבוה מזה שהיה נהוג בעבר לצידן של העבירות בתחום זה. אינני סבור כי בעונש אותו גזר בית המשפט המחוזי יש כדי לענות על אותה מטרה, ועל כן אציע לחברי להחמיר בעונשו של בניזרי.

64. באשר לעונש שהושת על הרב אלבז – סבורני כי יש טעם רב בטיעוני המדינה באשר לחומרת מעשיו. מערער זה, שנתברך בזכויותיו ומעלות רבות, עשה שימוש במעמדו הרם ובסמכותו הרוחנית כדי להניע את בוכריס לסייע בידי סלע. בכך הוא נכשל כישלון חרוץ, כאשר חרף הסבריו של בוכריס לפיהם הדרישה ליתן לסלע את מבוקשו כרוכה בעבירה, הוסיף הרב לשדל אותו לפעול בכיוון זה, מאותו טעם שאם לא יפעל כך ימיט חורבן על הישיבה. עם זאת, נוכח חלקו הקטן יותר של הרב אלבז בפרשה, הרשעתו בפלילים, והעונש צופה פני עתיד שנגזר לו, אינני סבור כי יש מקום להשית עליו גם מאסר ממש. עם זאת, סבורני כי לחומרת מעשיו יש ליתן ביטוי בשיעור הקנס.

65. לפיכך, וככל שדעתי תישמע, הייתי דוחה את הערעורים [בע"פ 5083/08](#) ובע"פ [5208/08](#), ומקבל את ערעור המדינה [בע"פ 5189/08](#), במובן זה שתקופת המאסר בפועל בה ישא בניזרי תעמוד על 4 (ארבע) שנים, והקנס בו חויב הרב אלבז יעמוד על 250,000 ש"ח או שנת מאסר תמורתו. יתר רכיביו של גזר הדין – יעמדו בעינם.

ש ו פ ט

השופט ח' מלצר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת א' חיות:

אני מסכימה לפסק דינו של חברי השופט א' א' לוי ולכל נימוקיו הן לעניין דחיית הערעורים שהגישו הרבנים בניזרי ואלבז ([ע"פ 5083/08](#) ו**ע"פ 5208/08**) על הרשעתם בדין והן לעניין קבלת ערעור המדינה ([ע"פ 5189/08](#)) על קולת העונש.

בדחיית ערעוריהם של הרבנים אלבז ובניזרי על ההרשעה אימץ חברי במלואם את הממצאים והמסקנות שקבע בית המשפט המחוזי (כב' השופט י' צבן) בהכרעת דין יסודית ומנומקת היטב תוך שהוא מנווט ביד אמונה בים הפרשיות שהונחו לפיתחו ובוחן בזהירות מופלגת את העדויות והראיות שהוצגו בפניו.

אשר לעונש מקובלת עלי עמדת חברי כי מעשי השחיתות שבהם הורשעו הרבנים בניזרי ואלבז מחייבים ענישה מחמירה מזו שהשית עליהם בית המשפט המחוזי וכן מקובלים עלי העונשים שהציע חברי וכל המוסיף לנימוקיו בעניין זה - גורע.

ש ו פ ט

הוחלט באמור בפסק דינו של השופט א' א' לוי.

ניתן היום, ב' בתמוז התשס"ט (24.06.09).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 08050830\_O18.doc  
מרכז מידע, טל' 02-6593666 ; אתר אינטרנט, [www.court.gov.il](http://www.court.gov.il)

א' א' לוי 5083/08-54678313

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)